

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

FATİH ERDOĞAN'IN ESERLERİNDE ÇOCUK VE EĞİTİM TEMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL

Hazırlayan

Ramazan KILIÇARSLAN

Çanakkale – 2011

**FATİH ERDOĞAN'IN ESERLERİNDE
ÇOCUK VE EĞİTİM TEMASI**

(Yüksek Lisans Tezi)

Ramazan KILIÇARSLAN

2011

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Fatih Erdoğan’ın Eserlerinde Çocuk ve Eğitim Teması” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

12...08/2011

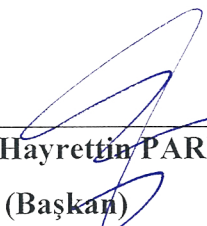
Ramazan KILIÇARSLAN

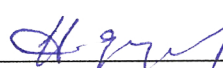
İmza

R. Kılıçarslan

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Ramazan KILIÇARSLAN'a ait
"Fatih Erdoğan'ın Eserlerinde Çocuk ve Eğitim Teması"
adlı çalışma,
jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı'nda,
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Üye Yrd. Doç. Dr. Hayrettin PARLAKYILDIZ
(Başkan)

Üye Yrd. Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL
(Danışman)

Üye Yrd. Doç. Dr. M. Aydın BAŞAR

Tez No : 411790
Tez Savunma Tarihi : 12.08.2011

ONAY

Doç. Dr. Aziz KILINÇ
Enstitü Müdürü
.../.../20....

ÖZET

Fatih Erdoğan'ın Eserlerinde Çocuk ve Eğitim Teması

Çocuk edebiyatı, çocukların hayal dünyalarını besleyen, onların duygu ve düşüncelerine rehberlik eden, çocukların -çocukluk dönemi olarak adlandırılan- 2-14 yaşları arasında gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla çocuklar için yazılmış yazılı ve sözlü edebi ürünlerden oluşmaktadır.

Çocuk edebiyatı, bizde ilk olarak Tanzimat dönemindeki çeviri eserlerle başlamış, Cumhuriyet dönemi sonrasında bilhassa harf inkılâbıyla birlikte kendini iyiden iyiye göstermeye başlamıştır. Günümüzde çocuk edebiyatı üzerine çocuk masalları ve hikâyeleri yazan pek çok yazar bulunmaktadır.

Üniversitelerimizin ilgili bölümlerinde de okutulan “Çocuk Edebiyatı” dersleri bu alanın gelişmesinde ve yeni akademik çalışmaların gerçekleşmesinde önem taşımaktadır.

Çocuk edebiyatı üzerine eser veren yazarlardan biri olan Fatih Erdoğan, gerek akademik kimliğinin verdiği bilgi donanımı gerekse de eserlerinde ortaya koyduğu yeni yaklaşımlarla bu alanda farklı bir ses olmuştur.

Fatih Erdoğan eserlerinde salt çocuğu işlemiş, onları tarafsız bir gözle, olduğu gibi göstermiş, çocuğun hayal dünyasına zenginlik katarak, saf ve çocuksu bir dille eserlerini inşa etmiştir. Bunu yaparken de daha önce denememiş kuramlar ışığında çocukların yaşlarını, zekâlarını, ilgi ve ihtiyaçlarını, göz önünde bulundurmuştur.

ABSTRACT

The Theme of Child and Education in Books of Fatih Erdoğan

Children literature, which can be written and spoken, is composed of the works that serves the imagination world of children and it guides their emotions and thoughts inbetween their 2-14 years.

Children Literature firstly has started with the Reforms Period translation works. After Republic Period especially with the letter reform, it shows itself increasingly.

Today, there are lots of writers who solely writes on children tales and stories. "Children Literature" lessons that are on the programme of our Universities have very important role on the improvement of this area and new academic researches.

Fatih Erdoğan is one of the writers who writes on Children Literature, has been a different sound on this area with his new kind of approach in his works and also with his academic background.

Fatih Erdoğan has run only child in his works. He has shown them with impartial eyes. While enriching the imagination world of children, he has built his works with pure and childish language. He has also taken into account the ages, intellects and other related needs with the lights of previous theorems.

ÖNSÖZ

Çocuk edebiyatı, bir yandan çocukları eğitmeyi, onlara mesajlar vermeyi üstlenirken bir yandan da onların edebi zevklerinin oluşmasına katkı sağlayan bir türdür. Özellikle son dönemde çocuk kavramının öne çıkması, eğitimde çocuğa görelilik ilkesinin öneminin kavranmasıyla birlikte Çocuk edebiyatının önemi her geçen gün artmaktadır. Çocuk edebiyatının gelişmesiyle birlikte birçok yetkin yazar Çocuk edebiyatı üzerine ürünler vermektedir.

Çocuk edebiyatı üzerine eser veren yazarlardan biri de Fatih Erdoğan'dır. Fatih Erdoğan, çocukların edebi zevklerinin gelişmesi, Türkçeyi doğru kullanmalarını sağlama, kitap okumayı eğlenceli hale getirme gibi birçok çabanın içine girip eserlerini oluşturmuştur. Fatih Erdoğan, eserlerini kaleme alırken daha önce denenmemiş kuramlar ışığında bunu yapmaktadır. Yapılandırmacı felsefeyi esas alan Erdoğan, öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap veren, öğrencinin ne istediğini çok iyi bilen bir yaklaşımla eserlerini kaleme almıştır. Yine Çoklu Zeka Kuramını dikkatle incelemiş ve öykülerle, çocukların hangi zeka türüne daha yatkın olduklarını ve bu zeka türlerini nasıl geliştirecekleri konusunda onlara yardımcı olmuştur. Erdoğan, hâlâ Çocuk edebiyatına verdiği eserlerle katkıda bulunmaya devam etmektedir.

“Fatih Erdoğan’ın Eserlerinde Çocuk ve Eğitim Teması” başlıklı bu çalışma, içerik bakımından dört ana bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde; Çocuk edebiyatı kavramsal çerçevesine değinilmiş, Fatih Erdoğan’ın hayatına ilişkin bulgular verilmiş ve Çocuk edebiyatı üzerine düşünceleri tespit edilmiştir.

İkinci bölümde ise araştırmada kullanılan araştırma yöntemi, araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve son olarak verilerin analizi ve yorumlanması başlıklı kısımlara değinilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde; Fatih Erdoğan’ın eserlerinde tespit edilen çocuk ve eğitim teması ve bu temaya ilişkin alt başlıklar ele alılıp yazarın eserlerinde bu temaların ne şekilde kullanıldıkları eserlerinden de alıntılar yapılarak ortaya konmuştur. Bu bölümde yazarın eserlerine dair saptamalara yer verilmiştir.

Çalışmanın son bölümünde eserlerinde ulaştığım eğitsel saptamalar ışığında sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

Öncelikle tezin planlanmasında ve yürütülmesinde bana her konuda çok büyük destek olan, öneri ve görüşleriyle çalışmamı sonuçlandırmamda çok önemli katkısı olan hocam ve danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL'e, lisansüstü eğitimde bizlere katkı sağlayan, sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Hayrettin PARLAKYILDIZ'a, sayın hocam Prof. Dr. Kemal YÜCE'ye, sayın hocam Doç. Dr. Aziz KILINÇ'a ve bilimsel araştırma konusunda bizlere yol gösterici sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Mustafa Aydın BAŞAR'a en derin şükranlarımı sunarım.

Çalışmamda benim en büyük destekçim ve en büyük yardımcım olan hayat arkadaşım, kıymetli hocam Zeynep KILIÇARSLAN hanımefendiye de ayrıca teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	v

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
1.1. Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı.....	2
1.2. Çocuk Edebiyatında Öykü ve Roman.....	6
1.3. Çocuk Hikâye ve Romanında Bulunması Gereken Özellikler.....	8
1.4. Fatih Erdoğan'ın Hayatına İlişkin Bulgular.....	10
1.4.1. Ödülleri.....	12
1.4.2. Fatih Erdoğan'ın Eserleri.....	12
1.5. Problem.....	13
1.6. Amaç.....	14
1.7. Önem.....	15
1.8. Sınırlılıklar.....	16

BÖLÜM II

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	17
2.1. Araştırma Modeli.....	17
2.2. Evren ve Örneklem.....	17
2.3. Verilerin Toplanması.....	17
2.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	18

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR	19
3.1. Fatih Erdoğan'ın Çocuk ve Eğitim Üzerine Düşünceleri.....	19
3.2. Fatih Erdoğan'ın Eserlerinde Eğitim Teması.....	22
3.2.1. Ayşegül'e Ne Oldu? Adlı Eserindeki Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	22

3.2.1.1. Ebeveyn Tutumlarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	23
3.2.1.2. Ebeveyn Çatışmasına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	27
3.2.1.3. Öğretmen Algısına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	27
3.2.1.4. Sosyal Çevre Yaşantılarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	28
3.2.1.5. Misafirperverliğin Önemine Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	29
3.2.1.6. Tarihi Eser Kaçakçılığına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	29
3.2.2. Korsan Kitap Çetesini Adlı Eserindeki Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	30
3.2.2.1. Arkadaşlık Kavramına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	31
3.2.2.2. Korsan Kitaplara Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	32
3.2.2.3. Ebeveyn Tutumlarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	34
3.2.2.4. Öğretmen Tutumuna Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	36
3.2.2.5. Yasalara Uymaya Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	37
3.2.3. Aşkım Çoban Yıldızı Adlı Eserindeki Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	39
3.2.3.1. Kimlik Arayışına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	41
3.2.3.2. Sınav Kaygısına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	42
3.2.3.3. Toplumda Kadın Algısına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	43
3.2.3.4. Ebeveyn Tutumlarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	43
3.2.3.5. Toplumdaki Kadınların Eğitimsizliğine Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	45
3.2.3.6. Kimsesizlere Yardım Etmeye Yönelik Eğitsel Saptamalar....	46
3.2.4. Sihirli Kaykay Adlı Eserindeki Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	46
3.2.4.1. Okul Müdürlerinin Tutumuna Yönelik Eğitsel Saptamalar...	47
3.2.4.2. Kötü Alışkanlıklara Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	47
3.2.4.3. İnsanlara İyilik Etmeye Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	48
3.2.4.4. Çalışmanın Önemine ve Dürüstlüğe Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	48
3.2.5. Sihirli Şapka Adlı Eserindeki Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	49
3.2.5.1. Öğretmen Tutumlarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	49
3.2.5.2. Ödevlerin Çok Olmasına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	50

3.2.5.3. Ebeveyn Tutumlarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	50
3.2.5.4. Önemli Telefonları Meşgul Etmemeye Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	51
3.2.5.5. Haksız Kazanımlara Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	52
3.2.6. Sihirli Kitap Adlı Eserindeki Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	53
3.2.6.1. Sınavlara Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	53
3.2.6.2. Kitaplara Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	54
3.2.6.3. Ebeveyn Tutumlarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	55
3.2.6.4. Öğretmen Tutumlarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	56
3.2.7. Sihirli Şemsiye Adlı Eserindeki Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	57
3.2.7.1. Küresel Isınmaya Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	58
3.2.7.2. Kaçak Yapılaşmaya Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	59
3.2.7.3. İyilik Algısının Gelişmesine Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	59
3.2.8. Sihirli Küre Adlı Eserindeki Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	60
3.2.8.1. Aile Büyüklerine Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	61
3.2.8.2. Ebeveyn tutumlarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	62
3.2.8.3. Öğretmeni Dinlemenin Öneme Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	63
3.2.8.4. Çocukların İhmal Edilişine Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	63
3.2.8.5. Büyük Sözü Dinlemenin Öneme Yönelik Eğitsel Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	64
3.2.8.6. Medyaya Yönelik Eğitsel Saptama.....	65
3.2.8.7. Okul Müdürünün Saf Çıkarıcı Tutumuna Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	65
3.2.9. Sihirli Top Adlı Eserindeki Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	65
3.2.9.1. Ebeveyn Tutumlarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	66
3.2.9.2. Büyüklerin Öğütlerini Dinlemeye Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	67

3.2.9.3. Oyun Alanlarının Yok Olmasına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	68
3.2.9.4. Deyimlerin Kullanımına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	70
3.2.10. Sihirli Kalem Adlı Eserindeki Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	71
3.2.10.1. Ebeveyn Tutumlarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	71
3.2.10.2. Hazıra Konmanın Yanlışığına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	72
3.2.10.3. Öğretmen Tutumlarına Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	72
3.2.10.4. Kültürlerin Yok Olmasını Engellemeye Yönelik Eğitsel Saptamalar.....	73
3.2.11 Prensi Olmayan Masal Kitabı Adlı Eserindeki Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Saptamalar.....	74
3.2.11.1. Sosyal Kurallara Uymaya Yönelik Saptama.....	76
3.2.11.2. Kitapların Merak Duygusunu Ön Planda Tutmasına Yönelik Eğitsel Saptama.....	76
3.2.11.3. Çözüm Yolları Üretmeye Yönelik Saptama.....	76

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	78
4.1. Sonuçlar.....	78
4.2. Öneriler.....	81
KAYNAKÇA.....	82
EKLER.....	86
Ek-1 Fatih Erdoğan İle Röportaj.....	86
Ek-2 Fatih Erdoğan'ın Fotoğrafları.....	92

BÖLÜM I

GİRİŞ

Çocuk edebiyatının bir tür olarak ortaya çıkışının altında “çocuk eğitimi” yatmaktadır. Çocuğun sağlıklı bir gelişim göstermesinde, istenilen düzeyde bir insanı yaratmada, başka bilim dallarının yanında edebiyata da gereksinim duyulmuştur.

Çocuk edebiyatı, özellikle Cumhuriyet dönemi sonrasında önemi artmış bir edebiyat türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuk edebiyatı, bir plan-program dahilinde, bir eğitim düşüncesinin ürünü olarak kendine yer bulmuştur. 1973 tarih ve 1739 sayılı “Milli Eğitim Temel Kanunu”nda belirtilen “Genel Amaçlar” Türk milletinin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yönden eksiksiz, ruh sağlığı yerinde, dengeli ve uyumlu bireylerden oluşmasını istemektedir. Bu yasanın 23. Maddesinde ise “İlköğretimin amaç ve görevleri, Milli Eğitim’in genel amaçlarına ve ilkelerine uygun olarak şunlar denilmektedir:

- 1. Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak, onu Milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek,*
- 2. Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır.*

Yukarıda da ifade edildiği gibi bir çocuğun her yönden nitelikli bir birey olarak yetiştirilmesinde, edebiyata, özellikle de çocuk edebiyatına düşen bir takım görevler olacaktır. Bu noktada Çocuk edebiyatında nitelikli ürünler ortaya koymanın önemi artmaktadır.

Çocuk edebiyatının, bir edebiyat türü olarak kendisine yer bulması ise en yoğun şekliyle 1970’lerde görülmektedir. Özellikle günlük gazeteler başta olmak üzere birçok edebiyat dergisinde, radyo ve televizyonlarda, Çocuk edebiyatı konularına yer vermeye başlanmıştır. Bu süreçte Çocuk edebiyatı üzerinde eser veren yazarlar “çocuk ve eğitim” kavramından yola çıkarak çocuğu tanımaya, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını belirlemeye ve

ona göre eser vermeye özen göstermişlerdir. Çocuk edebiyatı ürünleri çocuğun gelişimine katkıda bulunmanın yanında, onların edebi zevklerini de geliştirmeyi amaç edindiği için bu konuda eser veren yazarlar bunları dikkate almaktadırlar. Bu yazarlardan biri olan Fatih Erdoğan, eserlerinin hepsinde salt çocuğu işlemiş, Milli Eğitim Temel Kanunu'nda yer alan hedef birey tipini eserlerinde göstermiştir. Bu noktada çocukların sağlıklı bir kişilik kazanımı için onlara eserleriyle katkıda bulunmuştur.

1.1. Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatından bahsetmeden önce ayrı ayrı “çocuk” ve “edebiyat” kavramları üzerinde durmak gerekmektedir.

“Edebiyat; olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın.”(TDK Türkçe Sözlük 2005: 600).

“Genel anlamıyla edebiyat, insanın duygu, düşünce ve toplum yaşamını, doğayla olan ilişkilerini söz ve yazıyla, etkili bir dil ve güzel bir biçimle anlatmayı amaç edinen bir sanat dalıdır.” (Bezirci ve Göker 1993: 13).

“Edebiyat (Literature), sözlüklerde genellikle yaratıcı ya da eleştirel nitelikte, bilimsel yazılardan ayırt edilen, sürekli bir değere, biçim kusursuzluğuna sahip, güçlü duygusal etki yaratan düşünce, duygu ve imgelerin söz ya da yazıyla anlatılması sanatı(yazın) diye tanımlanmaktadır.”(Kıbrıs 2001: 1).

Edebiyatın yukarıdaki tanımlar ışığında, insanın duygu ve düşüncelerini sözlü veya yazılı olarak biçimlendirmesinin yanında, onları eğitmesi ve eğitirken eğlendirmesi de söz konusudur. Edebiyatın eğitimle ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda bir kültür aktarımından bahsetmek gerekir. Nitekim eğitimin kültür aktarımı işlevine değinen Cahit Kavcar, şunları söylemektedir (Kavcar 1982: 1) :

“En geniş ve genel anlamıyla eğitim çocuk olsun, yaşlı olsun, insanlarda sosyal hayata ve çağa uygun tutum ve davranış değişikliği sağlamaktır. Eğitimin işlevi, topluma sağlıklı bir biçimde uyum yapabilmeleri için insanları eğitmektir. Bu etkileme, geçmişteki sosyal ve ulusal değerleri tanıtır benimsenme, bugünün gerçeklerini gösterme ve geleceğe dönük değerler, hüneler kazandırma yoluyla olur. Çağdaş eğitimin amacı, dünü koruyarak yarını güven altına almaktır.

Edebiyatı bu şekilde tanımladıktan sonra çocuk kavramının değişik boyutlarda ele alınıp tanımlandığını görmekteyiz.

Çocuk; 1.Küçük yaştaki oğlan veya kız. 2.Bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız.”(TDK Türkçe Sözlük 2005: 444).

“Çocuk; iki yaşından ergenlik çağına kadar süren büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu veya erinlik dönemine erişmemiş kız veya erkek.” (Alaylıoğlu-Oğuzkan 1976:368).

“Genellikle bedensel ve zihinsel gelişim bakımından insanoğlunun 0- 16 yaş grubuna çocuk dendiği bilinmektedir. Ancak bu sınırlamanın her zaman ve her şartta geçerli olduğunu söylemek güçtür. Nitekim bazı bilim adamları, 0-14 yaş grubunu çocukluk dönemi olarak ele almaktadırlar.” (Yalçın ve Aytaş 2003: 13).

“Çocuk” ve “Edebiyat” kavramının üzerinde durduktan sonra Çocuk edebiyatını anlamak daha kolay hale gelecektir. Nitekim,(Güleç ve Geçgel 2005:9) Çocuk edebiyatını şöyle tanımlamaktadırlar:

“Çocuk edebiyatı kavramını açıklayabilmek için, bu söz öbeğini meydana getiren “çocuk” ve “edebiyat” kavramlarının anlamlarına bakmak gerekir. Türkçe Sözlükte “çocuk”, bebeklik çağı ile erginlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insan; “edebiyat” ise, olay, düşünce, duygu ve imajların dil aracılığı ile biçimlendirilmesi sanatı olarak tanımlanmaktadır. Tamlamayı oluşturan sözcüklerden de anlaşılacağı üzere, “çocuk edebiyatı” deyimiyle, 2–14 yaşları arasındaki kimselerin ihtiyacını karşılayan bir edebiyat alanı anlatılmak istenmektedir.”

Mustafa Ruhi Şirin’e göre ise Çocuk edebiyatının tanımı şöyledir:

“Çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlılıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyat.”(Şirin 1994: 9).

Çocuk edebiyatı kavramı üzerinde, onun bir edebiyat dalı olup olmadığı ile ilgili tartışmalar süregelmiştir. Bir yandan Çocuk edebiyatının ayrı bir edebiyat dalı olarak görülmesinin gereksiz olduğu görüşünü savunanlar, diğer yandan çocuk edebiyatını bir edebiyat türü olarak gören ve çocuğun gelişimine katkı sağlayan bir yazın şeklinde niteleyenler olmuştur.

Enginün, Çocuk edebiyatının çocuklar için özel bir edebiyat dalı olarak oluşturulmasının gereksiz olduğunu, çocuk edebiyatının var olan formlar üzerinden oynama yapıp çocuğa indirgenerek oluşturulduğunu öne sürer:

“Çocuk edebiyatı çocukların okunması için yazılmış, derlenmiş veya yayımlanmış olan bütün yayınları içine almakta. Aslında çocuklar için müstakil bir “edebiyat” yaratmanın gerekli olduğunu sanmıyorum. Nitekim çocuklara yüksek bir değer taşıyan sanat eserini, onun anlayacağı şekilde bildiği kelimeler içinde, hayalini canlandırarak benzetmelerle ve kısa cümlelerle anlattığımızda, onun büyük zevk aldığını görüyoruz. (Enginün 1987:37).

Çocuk edebiyatının mahiyetinin belli olmadığı görüşünü dile getiren Cemil Meriç ise şöyle der:

“Çocuk edebiyatının ne sınırları belli ne mahiyeti. Çocuk edebiyatı, çocuklar için yazılan kitapların bütününe kucaklıyor ama çocuk, büyükler için yazılan kitapları da okur. (Meriç 1987:3).

Çocuk edebiyatının kapsamı hakkında da İnci Enginün şöyle bir tespitte bulunmaktadır:

“Çocuk edebiyatı denildiği zaman iki çeşit akla gelmekte:

1- Okuyucu olarak sadece çocukların hedef alındığı eserler.

2-Bütün insanlığın veya bir milletin malı olan değerli eserlerin çocuklar için yeniden işlendiği eserler. Sadece çocuğun okuyucu olarak hedef alındığı eserlerin gelip geçici mahiyette kaldığı, sürekli bir tesir gösteremediği görülmektedir. ” (Enginün 1987: 37).

“Çocuk edebiyatı vardır” diyenler çocuğun gerek düşünme, algılama biçimi gerekse de hayal dünyaları, duyguları ve zevkleri yönünden yetişkinlerden farklı olduğunu söylemektedirler. Çocuk için, çocuğa göre ve çocuksu bir edebiyat inşa etmenin gerekçelerini de şu şekilde öne sürmektedirler:

“Çocuk vardır, ‘çocukluk’ diye bir dönem vardır. Çocuğun düşünme, algılama biçimi yetişkinden farklıdır. Çocuk, insandır. Bu insan edebiyattan yoksun bırakılamayacağına göre, onun için edebiyat yapılacaktır, bu da çocuk edebiyatıdır. Ama bu böyle diye çocuğa yoz, düzeysiz, kof ürünler sunulamaz. Edebiyat için ne geçerliyse çocuk edebiyatı için de o geçerlidir.” (Nas 2002: 33).

“Çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine; hayallerine, duygularına, düşüncelerine, yeteneklerine ve zevklerine hitap eden, eğitirken eğlenmelerine katkıda bulunan sözlü ve yazılı verimlerin tamamıdır.”(Yalçın ve Aytaş 2003: 17).

Çocuk edebiyatı ürünlerinin “çocuksu olmak” gibi bir prensibi vardır. Çocuk için yazılan onun ilgi ve ihtiyaçlarının göz önünde tutarak oluşturulan eserler de çocuksu olma önem kazanmaktadır.

“Çocuk edebiyatında, “çocuksu olmak” prensibi, seçeceğimiz kahramandan, isleyeceğimiz tema ve mevzulara, hattâ kahramanların ellerine vereceğimiz malzemededen, ağızlarına koyacağımız tabirlere, kelimelere, tavirlara, renklere, figüranlara varıncaya kadar, her şeyde ‘çocuksuluk’a riâyet etmemiz gerekecektir. Yâni tıpkı, küçük bir çocukla konuşurken yüzümüzün şeklinden sesimizin tonuna kadar her şeyimizi, tabîi olarak değiştirip çocuklaştırdığımız gibi, yazarken de, bu fitrî duruma riâyet edeceğiz.”(Canan 1987: 72).

Şirin, Çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuğun merakına ışık saçan mahiyette olması gerektiğini vurguluyor. Çocuk mefhumu içinde merakın önemli bir yeri olduğunu belirtiyor.

“Büyükler edebiyattan farklı şeyler beklerler; çocuklar edebiyatı ‘oyun içinde oyun’ kuralına göre düşünürler; oyun tadı, masal tadı almak isterler edebiyattan. Çocuklar için edebiyat güzel vakit geçirme aracıdır aynı zamanda. Bu bakımdan, çocuk ruhunu besleyen, yaşama yolculuğuna çıkan çocuğun tecessüsüne ışık saçan kaynaklardan biridir edebiyat. Böyle bir edebiyatı kurmak çocukça bir iş değil, zor bir iştir.” (Şirin 1987: 49).

Çocuk edebiyatının yukarıda bahsedilen kavramsal çerçevesinin yanında çocuk edebiyatının sadece çocuklara yönelik bir edebiyat türü olmadığını, yetişkinlere de hitap eden bir yanının bulunduğu söylenebilir. Çocuk edebiyatının yetişkinler için yapılan edebiyattan da ayrı düşünülmemesi gerekir. Nitekim bu konuda Kıbrıs şunları söylemektedir:

“Çocuk edebiyatının; büyükler için yapılan edebiyattan ayrı olarak düşünülmemeyen, çocukları küçümsemeyen, onları ortak bir edebiyat beğenisine ulaştırmayı hedefleyen bir edebiyat olması gerekir.” (Kıbrıs 2000: 2).

Çocuk edebiyatının tanımı, kapsam ve mahiyeti ortaya koyulduktan sonra Çocuk edebiyatının Türk edebiyatı içerisinde seyrine göz atmakta fayda var.

Türk edebiyatında, Çocuk edebiyatının ilk örnekleri, sözlü gelenek olan ninni, tekerlemeler, şiirler, masallar halk hikâyeleri, Nasreddin Hoca fıkraları, Karagöz oyunları gibi anlatılar içinde yer almıştır.

Tanzimat sonrasında, çocuklara yönelik süreli yayınların artışında az da olsa bir gelişme gösterilmiştir.

Çocuk edebiyatı içine girecek ilk eserler Tanzimat’ın ilanından 20 yıl sonraya rastlar. 1859 yılında üç farklı çalışmayla Türk Çocuk edebiyatının bir nevi temelleri atılmıştır. Bunlar: (2005:89–100)

- a. Şinasi’nin La Fontaine’den yaptığı fabl çevirileri,
- b. Kayserili Doktor Rüştü’nün Nuhbetü’l Etfal isimli eserinin sonuna eklediği çocuk hikâyeleri, fabl tercüme ve kısa hayvan hikayeleri,
- c. Yusuf Kamil Paşa’nın Fenelon’dan 1859’da çevirdiği Telemak(Tercüme-i Telemak) adlı eserleri oluşturmaktadır.

Bu çevirilerden başka Tanzimat dönemi yazarlarının çocuklara yönelik telif eserler yazmaya başladıkları da dikkat çekmektedir. Ahmet Mithat Efendi'nin kaleme aldığı Hacı Evvel (1870) ve Kıssadan Hisse (1871) adlı eserleri edebiyatımızın ilk çocuk kitapları arasında yer alır.

Tanzimat döneminden sonra 2. Meşrutiyet döneminde Çocuk edebiyatı ürünlerinde bir artış göze çarpar. Özellikle Mehmet Emin Yurdakul, Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp, Fuat Köprülü gibi Milli Edebiyatçılarca yazılmış eserler, özellikle çocuk şiirleri oluşturur. Bu dönemde çocuklara milli ve manevi değerleri aşılama amacı güdülmüştür.

Cumhuriyet döneminde de Çocuk edebiyatımızın gelişiminde çevirilerin önemli bir yeri vardır. Bu dönemde klasik yazar ve eserlerin çevrilmesine devam edilmiştir. Orhan Veli, Nazım Hikmet, La Fontaine'den çeviri yapmıştır. Özellikle Jules Verne'den çok sayıda eser çevrilerek basılmıştır.

Cumhuriyetten sonra bilhassa yeni harflerin kabulünün ardından çeşitli yayınevleri çocuk kitabı yayımlamaya özen göstermişlerdir. 1930 yıllardan sonra çocuk edebiyatı eserlerinde bir artış görülür. Masalda; Cahit Zarifoğlu (Serçekuş-1988; Katıraslan-1988 Yürekdede ile Padişah-1989), Tahir Alangu (Billur Köşk-1961; Keloğlan Masalları-1967), Eflatun Cem Güney (En Güzel Türk Masalları-1948; Bir Varmış Bir Yokmuş-1956; Evvel Zaman İçinde 1957; Az Gittik Uz Gittik-1961), Cahit Uçuk (Türk Çocuğuna Masallar-1946, Kurnaz Tilki-1946), Oğuz Tansel (Altı Kardeşler-1959; Yedi Devler-1960 Allı ile Fırfırı-1976) ve daha bir çok yazar Çocuk edebiyatına zenginlik katmıştır.

Hikâye ve Romanda da yine birçok yetkin yazar eser vermiştir. Mahmut Yesari (Bağrıyanık Ömer-1930), Cahit Uçuk (Türk İvizleri-1937), Gülten Dayıoğlu (Kırmızı Bisiklet-1964; Fadiş-1971; Akıllı Pireler-1983; Sıcak Ekmek-1984; Yeşil Kiraz-1998), Aziz Nesin (Uyusana Tosunum (1971), Kemalettin Tuğcu (Saadet Borcu-1943; Sokak Çocuğu -1955), Muzaffer İzgü (Yumurtadan Çıkan Öğretmen-1991; Hokus Pokus-1995)

Günümüzde de çocuk edebiyatı alanında yetkin, çocuğu her noktadan iyi tanıyan yazarların eserlerini Türk okurları ilgiyle takip etmektedir.

1.2. Çocuk Edebiyatında Öykü ve Roman

Çocukların ilgiyle ve zevkle okuduğu eserlerin başında hikâye ve romanlar gelir. Gerek hikâye türü gerekse de romanlar, çocuğun dünyasına ulaşmada etkin bir yöntemdir.

Onların ruhsal gelişimine katkıda bulunurken bir yandan da okuduklarından zevk almasını sağlar, hayal dünyasını geliştirir onları bir nevi hayata hazırlar.

“Hikâye, olmuş ya da olma olasılığı bulunan olayları anlatan kısa bir yazıdır. Hikâyede ele alınan kişiler, çoğu zaman, hayatlarının belli ve kısa bir anı içinde izlenir; karakterlerinin yalnız bir yüzü üzerinde durulur; ayrıntılara girmekten sakınılır.”(Kudret: 261).

“Roman, olmuş ya da olması olasılığı bulunan olayları anlatan uzun yazıdır. Romanda ele alınan kişiler çoklukla, geniş bir zaman çerçevesi için, hayatlarının baştan sona kadar akışıyla izlenir; kişilerin karakterlerinin her yönü üzerinde durulur; her şey ayrıntılarıyla anlatılır.”(Kudret:253).

Hikâye ve romandaki temel unsurlar; kişi, olay, zaman ve yerdir. Hikâyede bu unsurlar kısa tutulurken, romanda uzun tutularak derinlemesine anlatılır.

Hikâyenin çocuğun dünyasına yaptığı katkıyı Necip Tosun şöyle ifade eder:

“Hikâye üç-beş sayfada çocuğa bir dünya kurar ve kurduğu bu dünyada çocuğun ruhsal gelişimine katkıda bulunurken onun heyecanlarını, duygularını besler. Bir doğruyu, iyi hasletleri didaktikliğe düşmeden bir oyun halinde ona sunar. Bütün bunlardan onun bir zevk ve tat almasını sağlar, hayal dünyasını geliştirir, hayata hazırlar.” (2005:214).

Çocuk romanlarının çocukların dünyasına yaptığı katkıyı Şaban Sağlık da şöyle ifade etmektedir:

“Çocuk romanları sadece eğitim değerlerine indirgenmesi doğru değildir. Bu yüzden bu romanların öncelikle “roman” sanatının hakkını vermesi gerektiği üzerinde durulması gerekir. Duymak, görmek, gezmek, okumak, yaşamak, tecrübe etmek gibi bilgi edinme yolları, yaşlılara göre çocuklarda bir hayli eksiktir. Bu yüzden çocuklar yeni bir şey duymağa, yeni bir yer görmeğe, yeni ve farklı mekânlar gezmeğe çok meraklıdırlar.

Çocukların bu durumlarını hep “arayış içinde olmak” sözüyle ifade edebiliriz. Çocuk doğası gereği hep “yeni” ve “ilk” olana eğilimlidir. Bu yüzden olacak, çocuklar yeni bir oyuncaktan bıkınca hemen onu parçalarlar. Yeni ve ilk olanın doğal sonucu ise heyecan ve zevktir. Çocuğa bu zevki tattırabilecek en iyi araç da romandır.” (2005:237).

Çocuk edebiyatında öykü ve romanlardan beklenen çocuklara öğretici bir anlatı olarak değil; onların hayal dünyalarını besleyen onların merakını taze tutmalarını sağlayan bunu yaparken de onların zevk almalarını düşünen bir yapıda olmalıdır. Aksi takdirde hikâye ve roman çocuklar için bir ders kitabı niteliğinden öteye geçemez.

1.3. Çocuk Hikâye ve Romanında Bulunması Gereken Özellikler

Çocuklar için oluşturulan yazıların belli bir yaş aralığı hesaba katılarak kaleme alınması gerekliliğinden yola çıkarak Çocuk edebiyatı türünde kaleme alınacak öykü ve romanların ilk önce “çocuksu” ve “çocuğa göre” başlıklarını kendi içinde barındırması lazım. Bunu yaparken de bazı hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir.

Mustafa Ruhi Şirin’e göre çocuk hikâyeleri;

1. *“Hikâye iyi midir?*
 2. *Konu inandırıcı mıdır? Çocuğun kavram düzeyine uygun mudur?*
 3. *Kahraman, sorununu, zorlukları aşarak mı çözdü?*
 4. *Hikâyenin tepe noktasına gelişi doğal mıydı?*
 5. *Karakterler doğal mı? Yaptıkları hareket için gösterdikleri nedenler inandırıcı mı?*
 6. *Karakterler tek yönlü mü? Kuvvetli yönlülerin yanında zayıf yönleri de var mı?*
 7. *Olayın geçtiği yer gerçek hayata uygun mu?*
 8. *Tema, değer taşıyan ana fikre sahip mi?*
 9. *Konuşmalar yüksek sesle okunduğunda kulağa doğal geliyor mu?*
- Üslup çok basit veya karışık mıdır? Gramer düzgün müdür?”(Şirin 1994,48).*

bu soruların cevaplarını içinde barındırmalıdır.

Çocuk öykü ve romanlarında bulunması gereken özellikleri Ferhan Oğuzkan şöyle sıralar (2001:109):

1. *“Çocukların ilgilerine, hayat tecrübelerine ve kavrayış güçlerine uygun bir konu,*
2. *Çocuk düşüncesine aykırı olmayan sade ve gerçekçi plân,*
3. *Mantıklı sonuçlarla biten hareketli olaylar,*
4. *Özellikleri iyi anlatılan, gerçekliğe uygunluğu bakımından hiç kuşkuya yer vermeyen kişiler (kahramanlar),*
5. *Kısa cümle ve paragraflar ile kısa bol ve canlı konuşmalara dayalı sürükleyici bir anlatım,*
6. *Çocukların seviyesine uygun basit ruh çözümlenmeleri,*
7. *Kabalığa kaçmamak ve yerinde olmak şartıyla güldürücü sahneler ve konuşmalar,*
8. *Küçük şeylere (ayrıntılara) karşı sürekli bir ilginin uyandırılmış olması,*
9. *Her durumun heyecanlı yanlarının daima belirtilmesi,*
10. *Metinle ilgili güzel ve anlamlı resimler,*
11. *Somut, doğru, fakat düşünceyi dağıtmayan ayrıntılar.”*

Çocuk hikâye ve romanlarında bulunması gereken özelliklerin neler olması gerektiğini, özellikle öğretmen ve velilerin dikkat etmesi gereken hususları Kıbrıs şöyle sıralamaktadır:

1. “Konular hedef kitle olarak seçilen çocukların ilgilerine, yaşam deneyimlerine ve kavrayış güçlerine uygun olmalıdır.
2. Çocuğun izleyebilme gücüne uygun bir planları olmalı, giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin mantıklı bir sıra izlemesine özen gösterilmiş olmalıdır.
3. Yaş ve ilgi alanı olarak çocuklar için sakıncalı konuların (cinsel, ideolojik, politik ve dinsel) işlendiği kitaplar olmamalıdır.
4. İşlenen olaylar çok karmaşık olmamalı, çocukta ilgi ve yazınsal beğeni oluşturan devinimli olay ve durumlara yer verilmelidir.
5. Bölümler ve paragraflar çok uzun olmamalı, anlatım ve betimlemeden çok konuşmalara yer verilmiş olmalıdır.
6. Betimlemeler canlı olmalı, ruh çözümlemelerine gereğinden çok verilmiş olmamalıdır.
7. Resimler de uygun düzeyde ve miktarda olmalıdır.
8. Güldürü ögesine aşırılığa ve kabalığa kaçmayacak biçimde yer verilmiş olmalıdır.
9. Anlatılan kişiler ve olaylar çocuğun aklını karıştırmamalı, onun dünyasıyla çelişmemelidir.
10. İlginin canlı tutulması için olayların ve ayrıntıların sürükleyici yanları ustalıkla sergilenmiş olmalıdır.”(Kıbrıs 2000: 124).

Çocuk kitaplarında aranan niteliğin sadece içeriksel mahiyette sınırlı olmadığını biçimsel olarak da niteliğin aranması gerektiğini belirten Ciravoğlu şöyle bir tasnif yapmaktadır (1997: 79):

A) İçeriksel Nitelikler

1. Çocuk öykü ve romanlarında konu, anlaşılabilir ve net olmalıdır. Ayrıca çocuk dünyasına seslenebilecek bir konu seçilmesi oldukça önemlidir.
2. Çocuk eserlerinde yer alan karakterler sayıca çok olmamalı ve kesin çizgilerle ve birbirinden ayrılabilir nitelikte olmalıdır.
3. Çocuk hikâye ve romanlarında betimlemeler, konunun geçtiği çevre kahramanların ruhsal durumu çok iyi verilmelidir. Çocukların kavrayamayacağı betimlemeler, psikolojik çözümlemeler eserde yer almamalıdır.
4. Eserin başlangıcı ve bitişi arasında geçen zaman çocuğun kavrayabileceği nitelikte olmalıdır. Eserin planı sade düzenlenmelidir.
5. Eserin dili açık ve anlaşılır olmalıdır.
6. Eserin okunmasında sürükleyiciliği sağlayacak canlı öğeler bulunmalıdır.
7. Eser çocuğu olumlu duygulara yönlendirecek nitelikte olmalıdır.

B) Biçimsel Nitelikler

1. Kitabın boyutları çocukların sevebileceği, kolayca sayfaları karıştırabileceği nitelikte olmalıdır
2. Kitabın cildi sağlam olmalı, sayfaları dağılmamalıdır.
3. Sayfalar genellikle 1. hamur kâğıt ve kolay yırtılmayan cinsten seçilmelidir.
4. Metnin yazıldığı harfler, çocuğun seviyesine uygun bir irilikte seçilmeli, satır araları uygun genişlikte olmalıdır
5. Kitap çocuğun seviyesine göre çok veya az resimlenmelidir. Okul öncesi çocuğun kitabında metin çok az resimlerse gerekirse tüm sayfa boyunca kullanılacak nitelikte olmalıdır. Öte yandan bir ilkokul ve son sınıf öğrencisi için 6-16 sayfada tekrarlanan bir resmin olması yeterlidir.
6. Resimler, genellikle renkli baskı tekniğiyle olmalıdır.”

1.4. Fatih Erdoğan’ın Hayatına İlişkin Bulgular ¹

23 Nisan 1954 yılında İzmir’de doğdu. 1958’de İstanbul’a geldi. İlkokulu Kanarya İlkokulu’nda, Ortaokulu Kültür Koleji’nde ve liseyi de Robert Koleji’nde 1972’de tamamladı. Boğaziçi Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü’nden 1979’da mezun oldu. Mezun olur olmaz kitaplara, özellikle de çocuk kitaplarına olan ilgisi nedeniyle, diplomasını aldığı makine mühendisliği mesleği yerine, Redhouse Yayınevi’nde 1980–1991 yılları arasında çocuk yayınları editörü olarak çalıştı.

1984 yılında, Münih’te bulunan Uluslararası Çocuk ve Gençlik Kütüphanesi (Internationale Jugendbibliothek) bursuyla üç ay bu kütüphanede çalıştı. Bu süre içinde hem bu kütüphanedeki Türkiye raflarını düzenledi, hem de çocuk edebiyatı alanında araştırma yaptı.

Döndükten sonra 1986 yılından 1994 yılına kadar Cumhuriyet Gazetesi’nin çıkardığı Çerçeve ve Kitap dergilerinde çocuk edebiyatı üzerine yazılar yazdı. Çocuklara yönelik edebiyatın birçok alanında öncü çalışmalar yaptı. Çocuklara yönelik kitap resimleme yarışması düzenledi. Bu alandaki Kültür Bakanlığı, bankalar veya özel yayınevleri olsun, hemen hemen tüm yarışmalarda seçici kurul üyeliği veya başkanlığı yaptı.

Aynı süre içinde biri çocuklara öteki yetişkinlere olmak üzere iki dergi yayımladı. Bu dergilerden *Kırmızıfare* ilk kez 1990 yılında yayımlanmış, çocuklar için çıkarılan ilk

¹ <www.fatiherdogan.com> (02.03.2011)

edebiyat dergisidir. Çocuklara yazılı kültür ürünlerimizi benimsetmek, okumayı ve edebiyat sevgisini teşvik etmek amacını gütmüş olan ve Türkçemizin doğru kullanımına özellikle ağırlıklı bir önem vermiş bulunan bu dergi, akademik çevrelerin ve eğitimcilerin takdirini kazanmıştır.

Şu ana kadar yalnızca ilk üç sayısını çıkarabildiği ‘Çocuk edebiyatı araştırmaları dergisi’ *Binbir Kitap* ise çocuk edebiyatı alanında araştırma ve incelemelerle birlikte nitelikli çocuk kitaplarını tanıtmayı da hedefledi. Bu dergi de alanında ilkti. 1989 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü’nde Yüksek Lisansını tamamladı ve 1992 yılında aynı bölümde okutman olarak “Çocuk Edebiyatı,” “Masüstü Yayıncılık,” “Yayın Hayatı ve Sorunları,” “Kütüphanecilik Metinleri” ve “Bilgibilim Metinleri” derslerini vermeye başladı. 1999 yılında aynı bölümde doktorasını tamamladı.

Çocuk edebiyatına ilişkin çok sayıda toplantı, konferans, bildiri, yazı faaliyetlerinin yanı sıra çocuklara yönelik altmıştan çok kitap yazdı, çok sayıda kitap çevirdi ve birçok kitabın editörlüğünü yaptı. 1988 yılında Münih’te yapılan Uluslararası Çocuk Yayınları Sempozyumu’na, 1995 yılında uluslararası IFLA konferansına çocuk kitaplarıyla ilgili bir bildiriyle katıldı. Arnavutluk, Avusturya, Azerbaycan, Almanya, Hollanda, Moldova ve Kıbrıs’ta aynı konularda konferanslar verdi.

1994 yılında ülkemizde çocuklara yönelik kitapların niteliğinin yükselmesi, çocuk kütüphanelerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amaçlarıyla kurulan Çocuk Yayınları Derneği’nin kurucuları arasında yer aldı ve on yıl başkanlığını yaptı.

2004-2006 yıllarında Milli Eğitim Bakanlığı Çocuk Yayınları Kurulu’nda görev yaptı.

2006-2007 yıllarında Bilgi Üniversitesi’nde Çocuklar İçin Yazmak konulu bir seminer verdi.

2008-2009 öğretim yılında Yeditepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü’nde “yaratıcı yazarlık” dersi verdi.

1.4.1. Ödülleri

1980 yılında İstanbul Uluslararası Çocuk ve Gençlik Yayınları Konferansı, "Çocukların Seçtiği Kitap" Yarışması Resimli Kitap Dalında "Pan ve Çiçeği" adlı kitabıyla Birincilik Ödülü'nü aldı.

1997 yılında Ankara Üniversitesi tarafından düzenlenen Çocuk Edebiyatı Sempozyumu sırasında belirlenen "Türkiye'nin En İyi 10 Çocuk Yazarı" listesine alındı.

2000 yılında (11-15 Aralık 2000) Özel Atacan Eğitim Kurumları tarafından düzenlenen 1. Kitap Fuarı'nda öğretmen ve öğrenciler tarafından konuk yazar ve çizerler arasından oy çokluğuyla onur konuğu seçildi.

2004 yılında Tudem Yayınları tarafından düzenlenen çocuk tiyatrosu yarışmasında "Fa Usta'nın Kemanları" adlı oyunu ile 3.'lük ödülünü aldı.

2007-2008 öğretim yılında Bağcılar Atatürk İlköğretim Okulu ve Esenler Türk İsveç Kardeşlik İlköğretim Okulu'nun ortaklaşa düzenlediği anket sonucunda "Yılın Çocuk Edebiyatı Yazarı" seçildi.

2008 yılında Prizren/Kosova Türkçem Dergisi "Çocuk Edebiyatı" ödülünü aldı.

2009 yılında Türkiye Kütüphaneciler Derneği tarafından "2008 Yılı'nın En İyi Çocuk Yazarı" seçildi.

9 Haziran 2009. Çocuk Vakfı, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü ve Boyalıkuş Çizerler Grubu'nun düzenlediği II. Çocuk ve İlkgençlik Edebiyatı Buluşması'nın Onur Konuğu seçildi.

1.4.2. Fatih Erdoğan'ın Eserleri

Fatih Erdoğan, üniversite yıllarından itibaren kitaplara, özellikle de çocuk kitaplarına duyduğu ilgi nedeniyle hayatını "çocuk"lar üzerine ve özellikle de "nitelikli çocuk kitapları" üzerine adanmış bir yazardır. Eserlerinde özne "çocuk"tur. Çocuk edebiyatının gelişmesi için katkıda bulunmuş ve alanında ilk olma özelliğine sahip yayımlar neşretmiştir. Akademik anlamda da yüksek lisans ve doktorasını bu alan üzerinde yaparak çocuk edebiyatının gelişmesi, nitelikli çocuk kitaplarının yaygınlaşması için öncü ve model bir aydın-yazar olarak katkı sağlamaktadır.

Fatih Erdoğan'ın eserlerine baktığımızda değişik yaş aralığında eserler verdiğini görmekteyiz. “Her çocuğa iyi kitap” düsturundan yola çıkarak eserlerini oluşturmuştur.

Pan ve Çiçeği (1980), Canım Sıkılıyor (1982), Bir Fil Masalı (1983), Kemancı Ayı Masalı (1984), Keçi ve Ben (1985), Yağmur Nasıl Yağar? (1985), Fili Yuttu Bir Yılan (1985), Beş Beyaz Benekli Baykuş Bana Bakıyor (1985), Pabucumun Bağı Çözüldü (1985), Okula Geç Kaldım (1985), Güneş Nereye Gitti?(1986), Dedem Bana Düdük Yaptı (1986) Geçiyordum Uğradım (1986), Ablam Bana Dil Çıkardı (1987), Sınıfta Kaldım Haberim Yok (1987), Beş Beyaz Benekli Baykuşun Dönüşü (1988), Kuşumu Kim Kışkışladı (1988), Onu Seviyorum (1995), Korkunç Korkuluğun Korkusu (1997), Ayşegül'e Ne Oldu? (2000), Korsan Kitap Çetesi (2001), Sihirli Kaykay (2001), Sihirli Şapka (2001), Gırr! (2001), Sihirli Kitap (2001), Sihirli Şemsiye (2003), Aşkım Çoban Yıldızı (2003), Dedem Neden Güldü? (2003), Sihirli Küre (2004), Beyaz Kızın Kolyesi (2004), Parkta Bir Gün (2004), Çiğdem Büyüyünce Ne olacak? (2004), Eren'in Güçlü Arkadaşı (2004), Ceren'in Konukları (2004), Hayvanlar Konseri (2004), Kavgayla Beslenen Kız (2004), Ozan'ın Çiftlik Gezisi (2004), Gece Gelen Konuklar (2006), Top Ding Dız Dam Çong Cıs Tak (2006), Güzel Bir Sabahtı (2006), Oku Yaz Boya (2006), Sihirli Gözlük, birinci kitap (2007), Sihirli Gözlük, ikinci kitap (2008), Sihirli Gözlük, üçüncü kitap (2008), Sihirli Küpe (2009), Sihirli Top (2009), Sihirli Kalem (2009), Prensi Olmayan Masal Kitabı (2010).

1.5. Problem

Çocuk edebiyatı, çocukluk dönemi içinde, onları geleceğe hazırlayan, çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal duygu ve düşüncelerine katkıda bulunmak için gerçekleştirilen bir edebiyattır.

Çocuk edebiyatı Tanzimat dönemindeki çeviri eserler ile başlamış bizde asıl yerini cumhuriyetin ilanından sonraki dönemde almıştır. Çocuk edebiyatı konusunda çoğu yetkin yazarımız eserlerini oluşturmuştur.

Günümüzde de birçok yazar Çocuk edebiyatı üzerine eserler vermektedir. Bu bağlamda çocuk edebiyatı yazarları birçok açıdan eğitsel görev üstlenmişlerdir. Bu yazarlar vermiş oldukları kaliteli eserler sayesinde çocukların hayal duygu ve düşüncelerini gelişmesini sağlar. Çocukların algı düzeylerini arttırma, onlarda çevreye karşı farkındalık yaratma, dil gelişimini, okuma becerisini, kavrama düzeyini geliştirme gibi alanlarda

onlara katkıda bulunur. Çocukların eserlerdeki karakterle özdeşim kurularak onların hem yaratıcılıklarını keşfetme, hayal dünyalarını destekleme hem de kendilerini ifade edebilmelerine yardımcı olur.

Çocuk etrafında olup bitenlere karşı son derece meraklıdır. Kendisine sunulan her şeyle ilgili bir şema oluşturur, sonra onu özümser ve kabul eder. Kendisine verilenlerle kişiliğini geliştirmeye çalışır. Bu durum edebiyat için de söylenebilir. Hele ki çocuk edebiyatının görevi bu noktada çok büyüktür. Çocuk kendisine sunulan edebiyat ürünleriyle hem hayal dünyasını zenginleştirecek, yeni dünyalar keşfedecek hem de dilinin güzelliğinin farkına varıp onu sevmeyi, tüm incelikleriyle kullanmayı öğrenecektir.

Çocuklara yönelik öykü ve romanlarda seçilen karakterler, kahramanlar çok önemlidir. Çocuk, kendisini eserdeki kahramanın yerine koyar. Bu yüzden eserlerdeki işlenen temalar, karakterler, kahraman tipler çok büyük bir önem arz etmektedir. Çocukların hayal, duygu ve düşüncelerine olumsuz izlenim vermeyen, onların gelişimine katkı sağlayan, yaratıcılıklarını geliştiren, kahramanların olumlu yönlerini ön plana çıkaran duyarlılıkta olmalıdır.

Bu çalışmada Fatih Erdoğan'ın eserlerinde çocuk ve eğitim temasının ne ölçüde yer aldığı irdelenmiştir. Bu amaçla Fatih Erdoğan'ın eserlerinde çocuk ve eğitim temasını belirleyebilmek için ilköğretim ikinci kademesi için eğitsel iletleri uygun düşen romanlarından “Ayşegül’e Ne oldu?”, “Aşkım Çoban Yıldızı”, “Korsan Kitap Çetesi”, “Sihirli Kaykay”, Sihirli Şapka”, “Sihirli Kitap”, “Sihirli Şemsiye”, “Sihirli Küre”, “Sihirli Top” ve “Sihirli Kalem” incelenmiştir. Bunun yanında “Prensi Olmayan Masal Kitabı” adlı öykü kitabında yer alan “Prensi Olmayan Masal Kitabı” adlı öyküsü incelenmiştir.

Fatih Erdoğan'ın eserlerinde çocuk ve eğitim kavramlarının hangi boyutlarda ele alındığının, yazarın çocuk ve eğitim kavramlarına yaklaşımının ne olduğunun belirlenmesi bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.6. Amaç

Bu çalışmanın amacı Fatih Erdoğan'ın çocuk ve eğitim ile ilgili konulara yer verdiği eserlerinde eğitim konusundaki uygulamalara ilişkin saptamalarını ve eğitim ortam ve uygulamalarının nasıl olması gerektiği ile ilgili görüşlerini irdeleyerek, eğitsel iletleri ortaya koymaktır.

Araştırmanın amacını gerçekleştirebilmesi için aşağıdaki temel sorulara cevap aranmıştır:

1. Fatih Erdoğan kimdir? Edebiyatımızda hangi eserleri ile katkıda bulunmuştur?
2. Fatih Erdoğan'ın eserlerinde çocuk ve eğitim üzerine düşünceleri nelerdir?
3. Fatih Erdoğan'ın eserlerinde eğitim ile ilgili;
 - a. Çocuk
 - b. Aile
 - c. Arkadaşlık
 - d. Öğretmen
 - e. Sosyal çevre yaşantıları ile ilgili saptamaları nelerdir?

1.7. Önem

Edebiyat ve eğitim her zaman sıkı bir ilişki içinde olmuştur. Toplumların eğitilmesinde, insanların yaşadığı dönemi daha iyi idrak edebilmesinde ve onların daha iyiye yönlendirilmesinde edebiyat çoğu dönemde öncülük etmiştir. Gerek insanların iletişiminde gerekse de çocukların sağlıklı bireyler olarak yetişmesinde ortaya konulan programların, öğretilerin kaynağı olmuştur. Çocuk edebiyatı, bu açıdan bakıldığında geleceğimizin yapı taşları olan çocukların şekillenmesinde, topluma sağlıklı bireyler kazandırılmasında katkıda bulunmak gibi önemli ve hayati bir fonksiyona sahiptir.

Günümüzde pek çok yazar çocuklar için kitaplar yazıyor, onların dünyasına girmeye çalışıyor. Bu yazarlardan birisi de günümüz hikâyecilerinden olan ve bu alanda pek çok eseri bulunan Fatih Erdoğan'dır. Sadece çocuklar için eser yazan Fatih Erdoğan'ın eserlerinde çocuk ve eğitim teması ne derecede ele alınmıştır. Bu hikâyeler “didaktik / öğretici” bir bakış açısıyla, buyurgan biçimde idealize edilmiş figürler mi sunuyor, yoksa çocukları eğitime konusunda sürekli bir araştırma heyecanı, öğrenme mutluluğu mu veriyor.

Bu çalışmada Fatih Erdoğan'ın eğitim konusundaki saptamaları ortaya çıkarılacaktır. Türk hikâyeciliğinde yer etmiş bir yazar olan Fatih Erdoğan, öğrenci, öğretmen, var olan eğitim sistemi ve çocuk eğitimi konusunda birçok eser ortaya koymuştur. Kendine has anlatımıyla çocuk ve eğitim konusundaki düşüncelerini ortaya koymaya çalışmıştır. Bu çalışmayla, kaynağını çocuktan alan ve öznesi çocuk olan birçok eser ortaya koyan Fatih Erdoğan'ın çocuk ve eğitim konusunu eserlerinde nasıl ele aldığı irdelenecektir.

1.8. Sınırlılıklar

Bu çalışmada ele alınan konularda Fatih Erdoğan'ın eserlerinde yer alan çocuk, aile ve eğitim ortamları, okul ve öğretmen yaklaşımları, sosyal çevre yaşantılarına yönelik eğitsel iletiler detaylı bir şekilde incelenmiş ve çocuklara kazandırılacak yararlı alışkanlıkların tespitlerine yer verilmiştir.

Tez, yazarın 'sihirli' serisinde yer alan on romandan yedisi olan(Sihirli Kaykay, Sihirli Şapka, Sihirli Kitap, Sihirli Şemsiye, Sihirli Küre, Sihirli Top, Sihirli Kalem) ve (Ayşegül'e Ne oldu? Aşkım Çoban Yıldızı, Korsan Kitap Çetesi) adlı romanları ile Prensi Olmayan Masal Kitabı'nda yer alan kitap adıyla aynı adı paylaşan "Prensi Olmayan Masal Kitabı" adlı öykünün incelenmesiyle sınırlı tutulmuş, Fatih Erdoğan'ın eserleri bölümünde yer alan diğer eserleri çalışma kapsamının içerisinde yer almamıştır.

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada kullanılan araştırma modeli, literatür taraması olarak isimlendirilen yazarın ilgili tüm eserlerinin incelenerek çocuk ve eğitim temasına ilişkin bulguların saptanması ve yorumlanması şeklindedir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Fatih Erdoğan'ın kendi sınırlandırmasıyla oluşturmuş olduğu sekiz yaş ve üzeri olarak nitelendirdiği 'sihirli' seriden on bir kitap ve bunların dışında kalan dört roman oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise aynı yaş gurubunda yer alan 'sihirli' serisinden yedi roman; 'Sihirli Kaykay', 'Sihirli Şapka', 'Sihirli Kitap', 'Sihirli Şemsiye', 'Sihirli Küre,' 'Sihirli Top' ve 'Sihirli Kalem, sihirli serinin dışındaki üç romanı; 'Ayşegül'e Ne oldu?' 'Korsan Kitap Çetesi' ve 'Aşkım Çoban Yıldızı,' oluşturmaktadır. Bunun yanında Prensi Olmayan Masal Kitabında yer alan 'Prensi Olmayan Masal Kitabı' adlı öykü de örneklem içinde değerlendirilmiştir.

Fatih Erdoğan'ın çeviri eserleriyle diğer eserleri hedeflenen yaş aralığında hitap etmediğinden kapsam alanında tutulmuştur.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri kaynak taraması yoluyla elde edilmiştir. Bazı kaynaklar için internet sitelerinden ve kütüphaneden yararlanılmıştır. Fatih Erdoğan'ın bütün kitapları yayınevinden temin edilmiştir.

Elde edilen veriler, çocuk eğitime ve eğitim ortamlarındaki süreçlere uygun olarak değerlendirilmiştir. Eserler, çocuğun eğitim, aile, okul temaları, sosyal çevre yaşantılarına yönelik eğitsel iletileri tespit etmek bunun yanında alt başlıkları bulmak amacıyla bir plan

dahilinde incelenmiş sırasıyla kaynakları bulma, okuma, fişleme ve değerlendirme işlemleri yapılmıştır.

İncelenen eserlerin çözümlenmesinde çocuk ve eğitim enstrümanları dikkate alınmıştır. Çözümlemenin ardından incelenen eselerinde yer alan eğitsel iletiler belirlenen konular ışığında tasnif edilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bu çalışmanın veri analizi sürecinde öncelikle araştırmanın kaynaklarını oluşturan Fatih Erdoğan'ın hedef eserleri baştan sona taranmıştır.

Fatih Erdoğan'ın çalışmamızın temelini oluşturan eserlerini incelerken şu noktalara dikkat edilmiştir:

- a. Eserlerinin yazılış nedeni ortaya konmuş, ana fikrin yazarın eğitim hakkındaki düşünceleriyle örtüşüp örtüşmediği belirlenmiştir.
- b. Eserlerde yer alan olaylar, olayları yaşayan tipler belirlenmiş, olay, tip ve ana fikir üçgeninde tutarsızlık olup olmadığı incelenmiştir.

Eserlerde yer alan kahramanların, anlatılan olaydaki işlevleri irdelenmiş, başkahramanın eser içindeki görevi ve sürükleyiciliği üzerinde durulmuş, taşıdığı karakter özelliklerinin eserin amacına yönelik olup olmadığı saptanmıştır.

Tarama sonucunda konu başlıkları belirlenmiş aile ortamındaki yaşantılar, eğitim ortamları, sosyal çevreye yönelik eğitim ortamlarına yönelik aynı seriden yedi roman ve ayrıca üç roman ile bir de öykü kitabı tespit edilmiştir. Sonraki aşamada belirlenen eserler verilen konu başlıkları altında tasnif edilip yorumlanmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Fatih Erdoğan'ın Çocuk ve Eğitim Üzerine Düşünceleri

Fatih Erdoğan, üniversite eğitiminden sonra çocuk edebiyatına özel bir ilgi duymuş ve mesleği makine mühendisliği olmasına rağmen Redhouse Yayınevin'de editörlük yapmaya başlamıştır. Münih'te bulunan Uluslararası Çocuk ve Gençlik Kütüphanesi (Internationale Jugendbibliothek) bursuyla üç ay bu kütüphanede çalışmış ve çocuk edebiyatı üzerine araştırmalar yapmıştır.

Erdoğan, çocuk edebiyatının gelişmesi için katkıda bulunmuş ve bunun için çocuk edebiyatı üzerine bir sürü öncü çalışma yapmıştır. Gerek çocuklara yönelik kitap resimleme çalışması yarışmalarında seçici kurul üyeliği ve başkanlık yapmak gerekse de alanında çocuklar için çıkarılan ilk edebiyat dergisi olma özelliğine sahip “Kırmızı Fare”yi yayımlamıştır.

Çocuk edebiyatı üzerine nitelikli eserler veren, çocuklara milli kültürümüzün benimsetilmesi için çaba harcayan Erdoğan, onlara okumanın sevdirmesi, edebiyat zevkinin ve sevgisinin oluşturulması, Türkçenin doğru kullanılması gibi böylesi başat amaçları kendisine rehber edinmiştir.

Fatih Erdoğan, Çocuk edebiyatında yazıyor olmanın yanında, bunu akademik alt yapıyla da destekleyen ender yazarlarımızdan biridir. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü'nde Yüksek Lisansını tamamladıktan sonra 1992 yılında aynı bölümde okutman olarak “Çocuk Edebiyatı,” “Masaüstü Yayıncılık,” “Yayın Hayatı ve Sorunları,” “Kütüphanecilik Metinleri” ve “Bilgibilim Metinleri derslerini vermeye başlamıştır. Yine aynı bölümde doktorasını da tamamlamıştır. Erdoğan, Çocuk edebiyatı konusunda “çocuk” kavramını çok iyi tahlil etmiştir. Erdoğan'ın “Çocuk edebiyatı”nın niteliğini arttırmayla ilgili yaklaşımları, edebiyat dünyası için yol gösterici olmuştur.

Çocuk edebiyatının son otuz yılda aldığı yolun sağlıklı bir şekilde ilerlemesi, çocuk gelişimi, ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak eserler verilmesi gerekliliği üzerinde durmuş hem kendi dönemi hem de kendisinden sonra yazacaklar için bir fener rolü üstlenmiştir.

Fatih Erdoğan, çocuk edebiyatına yönelik, özellikle çocuk kitaplarının niteliğini artırmak için gerek yurtdışı gerekse de yurtiçinde birçok sempozyuma katılmış yine bu konularda seminerler vermiştir.

Fatih Erdoğan, çocuk kitapları için kendisine “her çocuğa iyi kitap” düsturunu rehber edinmiştir. Erdoğan’ın kitapları incelendiğinde, kurgunun çocukların ait oldukları yaş özelliklerine uygun nitelikte olduğu görülmektedir. Eserlerinde yer alan resimlerin, yazı puntolarının, cümlelerinde kullandığı dilin, ait olduğu yaş özelliğine de uygun olduğu görülmektedir.

Çocuklar için yazılmış eserlerin çokluğundan ve niteliksizliğinden bahseden Erdoğan, önüne gelen herkesin çocuk kitabı yazmasını ve bu yazarların kendilerini çağdaş masalcı olarak adlandırmalarını eleştirmektedir.

Çocuk edebiyatı konusunda eser veren bazı yazarların sadece kalıplaşmış belli fanteziler peşinde koştuklarını belirten Erdoğan, bunun anlamsızlığından ve çocuklar için yazılan eserlerde yazarların kendilerini yinelememelerinden bahsetmiştir

“...Peki günümüzde masal yazılamaz mı neden yazılmasın nasıl zaman değiştikçe anlayışlar değişiyor, bakış açıları değişiyorsa fantezinin çocuklara yönelik metinlerdeki kullanımı da değişecektir. Mimari anlayışlarımızın ve zevklerimizde değişimiyle ev yapma tarzımızın değişmesi gibi. Ama mimari ne biçimde değişirse değişsin, girişlerini kolonlarını depreme dayanaklı olacak biçimde sağlam çatmak zorundasınız, değişmiyor. Masalların mimarisi için de bu geçerli. Buradaki anahtar sözcük aslında fantezi. Masalları ayakta tutan en önemli öge de bu, çocuklara kitap sunma konusunda bizden ileri gitmiş ülkelerin çocuk kitaplarındaki hâkim öge de bu.” (Erdoğan 2011:157)

Çocuk kitaplarında olması gereken fantezi kavramını, sıradan olan bir şeyde değil; sıradan olanın dışındaki bir şeyde aramamız gerektiğini vurgulayan Erdoğan, çocuk kitaplarında yer alan fantastik öğelerin, gerek çocukların anne-babaları gerekse de öğretmenleri tarafından sınırlandırıldığı ve çocuklarına bir zararı dokunur korkusuyla onları böyle eserlerden men ettikleri görüşünü saptamıştır. Çocuk kitaplarında yer alan fantastik kurgulamaların, çocukların gelişimini olumsuz etkileyeceği görüşünü reddetmiştir.

“Bir çocuğun ağzından oltayla masal çıkarma fantezisini anlamayan çocuğun daha fazla masala, bazı mantarların zehirli olduğunu bilmeyen çocuğun da bazı mantarların zehirli olduğunu bilmeye ihtiyacı vardır. Çocuktaki eksik bilginin sorumlusu tabi ki fantastik ögeye yer veren yazar olamaz, ama işte bizzat bu sorun bizde çocuk edebiyatının gelişmesinin önündeki en büyük engeldir.” (Erdoğan 2011:158)

Fatih Erdoğan, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını hesaba katarak oluşturduğu eserlerinde korku, gerilim, fantastik olaylar gibi anne-babaların, öğretmenlerin önyargılı bir şekilde bakılan konulara ağırlık vermiş ve süregelen yanlış engellemeye çalışmıştır. ‘Bir kitap okudum hayatım değişti’ klişesine karşı çıkmış ve bir kitapla insanın hayatının değişemeyeceğini, fikrini savunmuştur. Burada Erdoğan çocuk kitaplarında yer alan fantastik kurgulamaların çocuk gelişimini olumsuz etkileyemeyeceğini şu şekilde dile getirmiştir:

“Bir çocuğun zihni soysal ilişkilerle konuşmalarla kitaplarla, öykülerle, oyunlarla, filmlerle, şarkılarla, tiyatroyla vb. beslenmiyorsa ve neredeyse Kosinski'nin bahçıvanı gibi izole yaşıyorsa, o zaman bir çizgi filmdeki atlama sahnesini ya da bir başka fanteziyi gerçek sanabilir.

... “Şimdi çocukların korku ve gerilim türü kitapları okumalarını istemiyor yetişkinler. “Korkarlar psikolojileri bozulur!” Çocukların eğer varsa okuma isteklerini biraz daha korkusuzca beslemek gerekir. Çizgiroman mı istiyor, okusun. Korku mu istiyor okusun. Sizin hiç beğenmediğiniz bir yazarın kitaplarından mı hoşlanıyor bırakın okusun. Ancak okumaya devam ederse edebi zevki gelişir ve güzeli çirkini ayırabilir.”(Erdoğan 2001: 12)

Erdoğan, Çocuk edebiyatı konusunda eser veren yazarların nitelikli eserler vermesi için çocuğa görelilik ilkesinden yola çıkılması gerekliliğini vurgulamıştır. Hemen tanınmış bir yazar olmak için çocuk edebiyatında daha kolay eserler verileceği düşüncesi ve ‘alt tarafı bir çocuk kitabı ne olacak’ türünden söylemlerle yazarların eserlerini kaleme aldıklarının tespitinde bulunmuştur. Erdoğan çocuk kitapları için:

“Gerek kahramanları, gerekse konuları itibariyle çocukları ilgilendiren ama edebiyatın bütünü içinde yer alan edebi niteliğinden asla ödün verilmemiş kitaplardır.”(Erdoğan 2001: 117)

tanımlamasında bulunmuştur.

Çocuk kitaplarında göz önünde tutulması gereken başka bir konu da pedagojidir. Neticede çocukların gelişim özelliklerini bilmeden yazılan yazılar, çocukların ruh dünyalarında düzeltilmez yaralar açabilir. Bu gerçeği çok iyi bilen yazar çocuk kitaplarının edebi zevkin yanında pedagojiyi de ihmal etmeme gerekliliğini belirtmiştir.

“Pedagoji çocuklara yazmayı seçmiş olan bir yazarın öteki yazarlardan farklı olarak hesaba katması gereken bir konudur.”

“... Yazarların bir bölümü bugünkü çocukların beklentileri, özlemleri, bilgi dağarcıklarıyla ilgili olarak son derece bilgisizdirler. Kendi bilmediklerini çocukların da bilmediğini sandıkları için de bilgiç tavırlarla yazıp durduklarının saçma olduğunu bir türlü göremezler. Yazdıkları öykülerde sekiz yaşında bir çocuğun duyması gereken kaygı ve endişeler üç

yaşında çocuklara duyurulur. Beş yaşındaki bir çocuğun soracağı sorular on yaşındaki çocuğa sordurulur; çünkü bu yazarların önemli bir bölümü çocukları tanımaz; ama sevdiklerini söylerler, hatta çocuk yazarı olmanın önkoşulunun çocukları sevmek olduğunu sanırlar.” (Erdoğan 2001: 118)

Fatih Erdoğan çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını çok iyi bilen onların merak duygusunu doyuran bir yazar olmuştur. Bunun yanında Howard Gardner tarafından ortaya atılan Çoklu Zekâ Kuramından hareketle çocukların hangi zeka alanına daha yatkın olduklarının tespitini kolaylaştırmak için “Öykülerle Çoklu Zeka Geliştirme Etkinlikleri” serisini yayımlamıştır. Sekiz kitaptan olan bu seride çocuklar, farklı zekâ alanlarına hitap eden kitapları okuduktan sonra etkinlikleri yaparak hangi zekâ alanına daha yatkın olabilecekleri hakkında bir bilgi sahibi olabilecektir. Ebeveynleri ve öğretmenlerine böylesi bir çalışma ayna tutmuş olacaktır. Erdoğan’ın bu alanda planlı bir şekilde çalışma yapan ilk Çocuk edebiyatı yazarı olduğu söylenebilir.

Çoklu Zekâ Kuramının, zekânın çok yönlü geliştirtebilir, değiştirilebilir ve öğrenilebilir olduğunu savunan bir kuram olmasını hesaba katarsak Erdoğan’ın bu eserleri de çocukların öğrenmelerini kolaylaştırma ve zekâlarını geliştirmeye yardımcı olduğu açıktır. Etkinlik sonunda yer alan uygulama sonuçlarına göre hangi zekâ türünde bir eksiklik tespit edilmişse anne-babalar ve öğretmenler bunu bilerek o konuda eksikliğin giderilmesi için çaba gösterecektir. Bu, çocukların ileride oluşabilecek bazı öğrenme güçlüklerine karşı bir tedavi hizmeti sunmaktadır.

3.2. Fatih Erdoğan’ın Eserlerinde Eğitim Teması

Fatih Erdoğan, eserlerinin hepsinde salt çocuğu işlemiştir. Çocukların edebiyat zevkini geliştirmek, onların edebiyatın varlığıyla gelişimine katkıda bulunmak için sadece Çocuk edebiyatı üzerine eserler ortaya koymuştur.

Fatih Erdoğan, çocukların içinde buldukları yaş dönemini hesaba katarak onların ilgi ve ihtiyaçlarına hitap eden konuları kurgulamış ve olay örgüsünü didaktik olmak yerine edebiyat zevki verme amacına göre oluşturmuştur.

Bu çalışmada yazarın belirlenen yaş aralığında olan kitapları incelenmiş, inceleme sonucunda çocuk ve eğitim temalarına ilişkin yazdıkları belirlenmiştir.

3.2.1. “Ayşegül’e Ne Oldu?” İsimli Eserindeki Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Bir grup arkadaşın yaşadıklarını konu alan bu eserde yazar, arkadaşlık kavramı başta olmak üzere, anne baba tutumlarının çocuklar üzerinde yarattığı etkiden tutun da çocukların çevresinde olup bitenlere karşı duyarlı olmalarına varıncaya kadar birçok eğitsel iletiyi bizlere sunmuştur. Yazar, eserinde çocukların dönem özelliklerini çok iyi tahlil etmiş, dış dünyaya bakış açılarını göstermiş ve çocukların hayal dünyalarının ne kadar geniş olabileceği noktasında okuyucuya ayna tutmuştur.

“Ayşegül’e Ne oldu?” adlı eserde Bulut ve arkadaşlarının başından geçen ve arkadaşları Ayşegül’ün kaybolmasıyla başlayan birtakım olaylar anlatılmaktadır. Mustafa, Orhan, Aslı ve Ayşegül, Bulut’un en yakın arkadaşlarıdır. Bulut ve Ayşegül karakterleri daha çok mantıklı yanı temsil etmektedir. Diğerleri ise, özellikle Aslı patavatsızlığıyla karşımıza çıkmaktadır. Bulut’un etrafında geçen bir kurguya sahip olarak ele alınan bu eserde; Ayşegül’ün kaybolması ve Bulut’un Ayşegül’ü arama çabaları eserin konusunu oluşturmaktadır.

3.2.1.1. Ebeveyn Tutumlarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Çocukların olumlu kimlik kazanımı, onların her yönden sağlıklı gelişim gösterebilmesi için çok önemlidir. Çocuklara bu olumlu kimlik kazanımı için en büyük yol gösterici onların ebeveynlerinin ortaya koyduğu tutumlarıdır. Anne- baba tutumları, çocukların kişilik gelişiminde de son derece etkilidir. Kendine güvenen, yapıcı, sorumluluk duygusuna sahip çocukların yetişmesi için ebeveyn tutumlarının istenilen ölçüde olması gerekmektedir. Nitekim Yavuzer, çocuğun gelişiminde anne-baba ilişkisinin önemini şu şekilde ifade etmiştir

“Çocuğun kişiliğinin oluşumu, karakterinin biçimlenmesi ve benlik saygısının gelişimi, büyük ölçüde özdeşim modelleri olan ana-babanın kişilik yapısına bağlıdır. Kendine güveni olan anne ve baba, bu özgüvenlerini çocuklarını da yansıtır güvenli olmalarını sağlar.” (Yavuzer 2007: 39).

Yazar, yukarıda ifade edilen ve ebeveynlerle çocukları arasında sağlanması gereken güven duygusunu bizlere göstermiştir.

”Taş ocaklarına kıvrıla kıvrıla inen yola girdiğimizde, öteden beri bize yasak olan bu yoldan babamla birlikte inmenin farklı tadını algıladım.

Buralara gelmek bize yasaktı; çünkü güvenli olmadığını düşünüyorlardı. Oysa şimdi yanımda babam vardı ve her yere gidebilirdik.”(Erdoğan 2007a: 124).

Baba, çocuğuyla oluşturmuş olduğu sağlıklı iletişim neticesinde çocuğunun kendisine değer vermesini sağlamıştır. Babanın göstereceği tüm doğru davranışlar, çocuk için önemli bir etkiye sahip olacaktır. *”Televizyonumuz da bütün kanalları alıyor. Babam ayarladı.”(Erdoğan 2007a: 24).*

Yazar, çocuğun bakış açısından, annelerin ne kadar vefalı olduklarını, bizlere yansıtmıştır.

Bulut annesi için:

“Bizim evde en dayanıklı kişi annemdir. Biz grip olunca bize o bakar, kendisi grip olunca bize yine o bakar.”(Erdoğan 2007a: 5).

Sosyal öğrenme kuramı modelden öğrenmeyi konu edinir. Çocuklar, davranışları gözlem ve taklit yoluyla öğrenirler. Bu noktada ebeveyn tutumlarının önemi artmaktadır. Çünkü çocuğun yanında söylenen yanlış bir söz ya da yapılan bir davranış, onun ruh dünyasında telafisi olmayan sonuçlar doğurabilir. Bulut, annesinden öğrendiği kelimeyi anlamını bilmeden, kendi durumuna uygun geleceğini düşünerek kullanıyor.

“Bu resmen civıklık. Bu sözün ne anlama geldiğini de tam bilmiyorum; ama eve gelen anketçi ablaya limonata verdiği için annem de babama aynı sözü söylemişti.”(Erdoğan 2007a: 10).

“Ayşegül, Nasıl deli olacağız? diye sordu. Aslı, ”Ben babama sorayım,” dedi. “O deliymiş, annem söyledi.”(Erdoğan 2007a: 20).

Anne-baba tutumlarını Yavuzer, şu şekilde tasnif etmiştir :

- a. Baskıcı ve otoriter tutum,
- b. Gevşek tutum (çocuk merkezci aile),
- c. Dengesiz ve kararsız tutum,
- d. Koruyucu tutum,
- e. İlgisiz ve kayıtsız tutum,
- f. Güven verici, destekleyici ve hoşgörülü tutum.

Bu tutumlar arasında en ideal olanı, “güven verici, destekleyici ve hoşgörülü tutum”dur. Nitekim ebeveynler, çocuklarını yetiştirirken bu tutumdan yana tavır almalı ve ona göre çocuklarına yaklaşmalıdırlar. Yavuzer, bu tutumu sergileyen ailelerde yetişen çocuklar için şunları söyler:

“Böyle bir tutumda evde kabul edilen ve edilmeyen davranışların sınırları bellidir. Bu sınırlar içinde çocuk özgürdür. Söz hakkı vardır. Duygu

ve görüşlerine saygı duyulur. Sevgi ve teşvik görür. Yetişkinler tarafından dinlenir. Böyle bir ortamda çocuk, girişim yeteneğine sahip olur. Özgüvenin kazanır ve kendi kendine karar verip sorumluluk taşımaya öğrenir.”(Yavuzer 2007: 33).

Yazarın oluşturduğu karakterlere bakıldığında, aile tutumunun çocuğun gelişiminde ne kadar önemli olduğu bir kez daha gözler önüne serilmiştir. Bulut ve Ayşegül, sağlıklı düşünebilen, aileleriyle aralarında güven duygusuna dayalı bir iletişim dili mevcut olan, arkadaşlarıyla son derece iyi geçinen tiplerdir. Aslı karakteri ise, arkadaşları ile iletişim sorunu yaşayan, anne-babasının kurallarına sıkı sıkıya bağlanan, beklenmedik davranışlar sergileyebilen, patavatsız biridir. Yazarın ortaya koymuş olduğu bu tiplerin, anne-baba tutumlarının çocuğun gelişiminde önemini vurgulamaktadır.

“Bence bu soygun işini yapamayacağız “dedi Ayşegül.

“Neden?” dedik.

“Babam izin vermez. Ona söz verdim. Yapacağım her şey için önce iznini alacağım.”(Erdoğan 2007a: 35).

Bulut’un babası da çocuğuyla yeri geldiğinde arkadaş gibi olmaktadır. Bu arkadaşlık duygusu, çocuğun kendisini açmasına ve sorunlarını çözmesine katkı sağlamaktadır.

“Bazen asla çözemeyeceğini sandığın sorunlarla karşılaşsın. Bu sorunları çözenin senin işin olmadığını düşünürsün...”

Merakla yüzüne baktım. Daha önce hiç benimle böyle konuşmamıştı babam. Sanki benimle değil de bir arkadaşıyla konuşuyor gibiydi.”

(...) “Babam benim! Arslan arkadaşım!”(Erdoğan 2007a: 112).

Aslı’nın ailesinin “baskıcı ve otoriter” bir tutum içerisinde olduklarını görmekteyiz. Eylemleri ve söylemleri ile arkadaşlarıyla uyum sorunu yaşamakta, patavatsız çıkışları ile arkadaşlarını canından bezdirmektedir. Eserde, Aslı’nın ailesiyle ilgili anlatılanlar bu paralelde düşünüldüğünde, anne-baba tutumunun, çocuğun sağlıklı bir gelişim gösterebilmesi ve insanlarla iyi iletişim kurabilmesi için önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Yavuzer, “baskıcı ve otoriter” tutum sergileyen ailelerdeki çocukların özelliklerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Bu tutumda, ana-baba katı bir disiplin uygular. Çocuk her kurala uymak zorunda bırakılır.(...)Böyle bir ortamda yetişen çocuk dıştan denetimli bir kişilik oluşturur. Çünkü içinden geldiği gibi davranmak yerine olması gerektiği gibi davranmak şeklinde olabilir.”(Yavuzer 2007: 29).

Aslı, yukarıda ifade edilenler ışığında, annesinin koymuş olduğu kurallara uyan biri olarak verilmiştir. Kendisi için mantıklı olmayan bir davranışı, sırf kurallara bağlı kalmak zorunda olduğu için uyguladığı görülmektedir.

“Zil tam o anda çaldı. Aslı hemen tuvalete koştu. Aslı her teneffüste mutlaka tuvalete gider. Annesi öyle öğretmiş. Her teneffüste çiş gelmiyormuş; ama yine de ne olur ne olmaz diye gidiyormuş.”(Erdoğan 2007a: 92).

Ailesi, Aslı'ya dayak da atmaktadır. Erdoğan, yer yer bunu ima yoluyla dile getirir.

“Hiçbir şey sormuyorsunuz?” dedi ve gülmeye başladı. Biz de güldük.

“Dövdü mü” dedi Aslı

“Kim?” dedi Ayşegül. Şaşırılmıştı.

“Baban...”

“Yoo niye dövsün ki, babam beni hiç dövmez.”(Erdoğan 2007a: 32).

Bazen de Aslı'ya özdeşim kurdurarak arkadaşlarının yaptığı hareketlerin neticesinde, kendisine atılan dayağın onlara da atılması gerektiğini düşünür. Aslı'nın yetişmiş olduğu aile ortamı düşünüldüğünde benmerkezci yaklaşımının nedeni daha iyi anlaşılmaktadır.

“Aslı annesinin kolunu dürttü.

“Anne, Ayşegül'e ne oldu?”

“Bilmiyoruz kızım, bir bilsek?”

“Bilince ne yapacaksınız?” diye sordu Aslı.

“Tabii ki çok sevineceğiz, kızım,” dedi annesi. Sesi biraz gergindi.

“Dövmeyecek misiniz?” dedi Aslı.

“Bir kere beni uzun uzun arayıp da bulunca dövmüştün ya.”

“Hiç döver miyim kızım? Şimdi sus bakalım.”

Aslı, Ayşegül'ün bulunduğu anda dövülmesinde ısrarlıydı. “Tamam, hele bir bulalım, döveriz,” dediler de rahatladı.”(Erdoğan 2007a: 52-53).

Aslı, Ayşegül'ün kaybolmasına üzülmemektedir. Erdoğan, yine Aslı karakterinden yola çıkarak onun asosyal kişiliğine vurgu yapmış ve Aslı'nın algısına göre bir portre ortaya koymuştur. Aslı, ailesinin kendisine biçmiş olduğu rolün dışına çıkamadığı için arkadaşlarıyla sağlıklı bir iletişim kuramamaktadır.

“Böyle zamanlarda Aslı'nın Ayşegül'ü herkesten çok özlediğini anlıyordum. Çünkü Aslı, Ayşegül dışında herkesle en az bir kez kavga etmiş olduğu için şimdi yapayalnız kalmıştı.”(Erdoğan 2007a: 81).

3.2.1.2 Ebeveyn Çatışmasına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Yazar, eserde anne-baba çekişmelerini, tartışmalarını, anlaşmazlıklarını da dile getirmiştir. Çocuklar, bu durumları göz önünde izlediğinden olumsuz etkilenmektedir.

Çocuklar için benlik kavramının gelişmesi de son derece önemlidir. Benlik kavramı çocuğun kendisiyle ilgili kafasında oluşturduklarıdır. Anne-baba tutumları başta olmak üzere çocuğun sosyal deneyimleri ve etkileşimleri, benlik kavramını geliştirecek şekilde düzenlenirse çocuğa istenilen davranışlar kazandırılabilir. Benlik kavramının iyi değerlendirilmesi için benlik saygısından da bahsetmek gerekmektedir. Yavuzer, bu konuda şunları söylemektedir:

“Benlik saygısı, bireyin kendinden memnun olma durumudur. Benlik saygısının azlığı iletişimin olumsuz olmasına sebep olur. Benlik saygısının yüksek olması için çocuğun içinde bulunduğu aile, özgüvenli, aralarında ve çocukla iyi iletişim kuran, çocuklarına karşı güven verici, hoşgörülü ve esnek bir yaklaşım içinde olan bireylerden oluşmalıdır.”(Yavuzer 2007 : 41).

İdeal bir ailede, benlik saygısının yüksek olması beklenmektedir. Bunun için tartışmaların olduğu, çatışmaların yaşandığı bir ailede, çocuğun oluşturduğu benlik algısının da buna paralel olarak yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir.

“Babamın en sık kullandığı sözlerden biridir:”Haklısın.” Hep öyle söyler anneme,”Benim en sık kullandığım; ama asla duymadığım bir sözdür.” der. Annem bu söz üzerine bile ona “Haklısın.” demez, “Nankör.” der.(Erdoğan 2007a: 77).

Anne-baba bir tartışma yapıyorsa bunu çocuğun gözü önünde yapmamalıdır. Eğer tartışma, çocuğun bir davranışı yapıp yapmaması üzerine yapılıyorsa bu çocuk için çok daha olumsuz sonuçlar doğurabilir. Çünkü çocuğun ileride karşılaşılabileceği böylesi bir durumda kendisine taraf olan ebeveynine karşı isteklerini kolayca yaptırabileceğini düşünebilir. Bu da çocuğun ebeveynine karşı olumsuz bir kimlik algısına sebep olabilecektir.

“Ama taş ocaklarına gitmemize karşı çıkması işime yaradı; çünkü o karşı çıktığı için babam şiddetle benim yanımda yer aldı.(Erdoğan 2007a: 97).

3.2.1.3 Öğretmen Algısına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Aile ortamından sonra çocuklar üzerinde en etkili eğitim ortamı okuldur. Bu ortam, kuralların olduğu, çocukların hayatlarında pek rastlanmamış bilgileri öğrendikleri ve

sorumluluk kazandıkları bir yerdir. Bu ortamın en önemli bilgi kaynağı ve otoritesi öğretmendir. Yazar, öğrenciler üzerinden öğretmen algısını bizlere göstermektedir.

Bulut ve arkadaşları dünyayı gezme planı yapmaktadırlar. Bu serüvende başlarına gelebilecek muhtemel olayları düşünmektedirler. Bir anda kendilerini Kızılderililerin ortasında bulurlar. Kızılderililer, onları direklere bağlamış, öldürmek istemektedirler. Fakat tam bu anda Kızılderililerin şefi, Bulut ve arkadaşlarını serbest bırakmalarını istemektedir.

“Çabuk gidin, bir daha buralarda dolaşmayın, öğretmeninize söylerim.”
(Erdoğan 2007a: 10).

Yazar, öğretmeni öyle bir yerde ve öyle bir karakterin ağzından dillendiriyor ki bu da öğretmenin, öğrenciler üzerinde anne-babadan sonra ne kadar etkili, eğitimlerinde ne kadar etken biri olduğunu gözler önüne seriyor.

Öğrenci algısına göre öğretmenin bilemeyeceği bir şey yoktur. Çocuklar, öğretmenlerini, önemli bir bilgi kaynağı olarak gördükleri için hangi konuda olursa olsun öğretmenlerinin bir bilgisinin olabileceğini düşünmektedirler.

“Diyelim ki tam Fransa’dan geçerken ders saati. Öğretmen, yani Fransız öğretmen, bir görse, hemen içeri sınıfa sokar bizi. “Eee, hani kaleminiz silginiz? Demez mi? Der. Nasıl der? Türkçe bilir mi Fransız öğretmen? Belli mi olur? Öğretmen bu. Öğretmenler her şeyi bilebilirler.”(Erdoğan 2007a : 12).

“Orhan “Ben de dayıma sordum.” dedi. Dayısı öğretmenlik yapmış, bilirmiş.”(Erdoğan 2007a: 40).

3.2.1.4. Sosyal Çevre Yaşantılarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

‘Ayşegül’e Ne Oldu?’da yazar çevre ile ilgili bizlere bazı eğitsel iletiler sunuyor. Çocuklar okul döneminde, davranış ve tutumlarını anne-babadan, öğretmenden öğrendiği gibi çevrelerinde yaşayan bireylerden de öğrenebilirler.

“Sorumluluk ve ciddiyet... Bu sözleri hem babamdan hem de beni okula götüren minibüs şoförü Altan Ağabey’den duymuştum. Tam ne olduğunu bilmesem de dünyayı dolaşmak için öncelikle bu ikisinin gerekli olduğunu düşünüyordum.”(Erdoğan 2007a: 7).

Bulut ve arkadaşları, dünyayı dolaşmak istemektedirler. Bunun için de ihtiyaç duydukları gerekli parayı bulmak için değişik planlar yapmaktadırlar. Bu planlardan biri de Robin Hood olmaktadır. Tıpkı Robin Hood’un yaptığı gibi zenginden çalıp yoksula vermek istemektedirler. Ayşegül kaybolduktan sonra polisler Ayşegül’ün en yakın arkadaşlarını sorguya çekmişlerdir. Aslı, Robin Hood olup hırsızlık yapacaklarını polislere söylemiştir.

Yazar, başta ebeveynler olmak üzere çocukların çevresindeki yetkili kişilerin kültür seviyesiyle ilgili bizlere bir ufuk çizmiştir.

“Robin Hood adlı kitabı benim annem, babam, Ayşegül’ün annesi, babası, Aslı’nın annesi, babası, Orhan’ın annesi, babası, Mustafa’nın annesi, babası, komiser, polis memuru dâhil o çevrede hiç kimse okumamış; hatta filmini bile görmemişti.”(Erdoğan 2007a: 58-59).

3.2.1.5. Misafirperverliğin Önemine Yönelik Eğitsel Saptamalar

Erdoğan, insanlara yardım etmeyi ve özellikle Türk misafirperverliğinin önemini belirtmiş, çocukların anne-baba tutumlarını görerek şekillendiğini düşünürsek, gelenek ve göreneklerine sahip çıkan nesillerin yetişmesi için bunu eserinde dillendirmiştir.

“Babam onlara İngilizce olarak (babam iyi İngilizce konuşur) buralarda lastik tamircisi olmadığını anlattı ve anladığım kadarıyla onlara bizim yardım edebileceğimizi söyledi ki onlardan teşekkür çılgınlıkları yükseldi. Şu babam her zaman iyi bir insan olmuştur.”(Erdoğan 2007a: 121).

Artık insanların komşularını tanımadığı, birbirine selam vermediği günümüzde, yazar tanımadıkları insanlara yardım eden, onlara evini açan karakterleri eserinde vererek hem bu duruma bir tepki ortaya koymuş hem de çocuklar için bir örnek teşkil etmiştir.

“Az sonra sözü Charlie aldı ve anladığım ve korktuğum gibi artık oradan ayrılacaklarını söyledi. Bizimkiler ciddileştiler. Bunu bekliyordum; çünkü annemle babam her gitmek isteyene aynı sözü söyler: Biraz daha kalaydınız.”(Erdoğan 2007a: 151-152).

3.2.1.6. Tarihi Eser Kaçakçılığına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Erdoğan, günümüzde yaygın bir sorun olan tarihi eser kaçakçılığına da değinmektedir. Çocukların tarihine sahip çıkması, bu noktada bilinçlenmesi çok önemlidir. Eserde, çocukları, öğretmenleri bir geziye götürmektedir. Gezi taş ocaklarına yapılmıştır. Taş ocağında daha önceden tarihi eserler bulunmuştur.

“... Tarihi eser mi ne bulunmuş da... Öğretmenimiz ilgilenmişti. “Hımm,” dedi. Öğretmenimiz düşünürken hep” hummmm” der. Ben de “hummm” dedim; çünkü benim için de düşündürücü bir konuydu bu tarihi eser kaçakları konusu. Birileri eserlerimizi yurtdışına kaçırıyor, sonra da biz gidip ülke olarak yeniden alıyorduk. Bu saçma bir şeydi. Babam bir gün haberleri dinlerken anlatmıştı bunları bana.”(Erdoğan 2007a: 100).

Tarihi eser kaçakçılığını yapanların dilimizi çok iyi konuşabilen yabancı uyruklu kişiler olduğu belirtilmektedir. Yazar, özellikle günümüzde, kültürel

değerlerimizi koruma adına, çevremizde şüphe duyduğumuz yabancı kişileri polise şikâyet etmemiz gerektiğini belirtmektedir.

“Tarihi eser kaçakçılığı,” dedi. “Suzan ve Charlie yıllardır bu işi yapan ve çok iyi Türkçe konuşan tiplermiş. Az önce yakalanmışlar. Polise ben haber vermişim.” (Erdoğan 2007a : 159).

Erdoğan, “Ayşegül’e Ne Oldu?” adlı eserinde, yukarıda tespit ettiğimiz eğitsel saptamalar ışığında, çocuğun olumlu kimlik kazanımı için anne-baba tutumlarının ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermiştir. Öğretmenler, anne-babadan sonra öğrenciler tarafından otorite kabul edilen en önemli kişilerdir. Bu açıdan bakıldığında öğretmen tutumlarının çocukların sağlıklı bir kişilik gelişimi gösterebilmesi için onlara katkı yaptığı bir gerçektir. Yazar, bu tutumların nasıl olması gerektiğiyle de ilgili çözüm yolları üretmiştir. Bunun yanında çevremizde olup bitenlere karşı duyarlı olmamız gerektiği konusunda da bizlere bir yol haritası sunmuştur.

3.2.2. ‘Korsan Kitap Çetesi’ Adlı Eserinde Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Korsan Kitap Çetesi, Fatih Erdoğan’ın “Ayşegül’e Ne Oldu” kitabının devamı niteliğindeki bir macera romanıdır. Erdoğan, bu eserinde de gerek olası problemlere çözüm yolları üretmede gerek kurgusunu tasarlayış biçimiyle okuyucularının ilgisini çekmeyi başarıyor. Yazarımız, Bulut’u bu kez farklı bir maceranın içine bırakıyor. Bulut, bir yandan arkadaşlarının ihtiyaç duyduğu parayı bulmak için uğraşırken bir yandan da kavgalı olduğu Barlas’ın en sevdiği arkadaşı Ayşegül’le ilişkisini bozmaya çalışıyor.

“Korsan Kitap Çetesi”nde, korsan kitapla mücadele etmenin ne kadar önemli olduğunu Bulut’un babası üzerinden bizlere gösteren Erdoğan, bu şekilde çocukların, genç yetişkinlerin okuduğu kitapların yasal olup olmadığıyla ilgili onlara bir ufuk sunmuştur.

Bulut, Ayşegül’ü kurtardıktan sonra okulunda iyice ünlenmiş ve herkesin dikkatini üzerine çekmiştir. Bu kez Bulut, farklı bir maceranın içine girmiş, Mustafa’nın üst sınıftan arkadaşları olan Necdet ve Erol’a, kitap satmaları konusunda yardımcı olmaya karar vermiştir.

İlk kitapta olduğu gibi Aslı, Orhan, Mustafa ve Ayşegül işin içerisindedirler. Bu arkadaş grubu, Bulut’un öncülüğünde çeşitli maceralar yaşamışlardır. Korsan kitapların tespit edilmesi, Erol’un okuması için gerekli paranın bulunması, Bulut’un korsan kitapların

tespiti konusunda kendisini çeşitli tehlikelere atması gibi birçok olayı içinde barındıran bu eserde yazar, bizlere eğitsel anlamda birçok ileti sunmuştur.

Öncelikle bu eserde dikkat çeken en önemli konu arkadaşlık duygusudur. Yazar, çocukların içinde buldukları durumlarda neleri yapabileceklerinin sınırını çiziyor. Bulut ve arkadaşlarının, okuması için paraya ihtiyaç duyan arkadaşları adına kitap satarak yardımcı olmasını, mücadele etmesini ve hatta gerekirse dayak yemeyi göze almasını görmekteyiz. Bu durum eğitsel açıdan arkadaşlık dayanışmasının önemini vurgulamaktadır.

Mahallenin belalısı Barlas ve onun arkadaşları, Erol'un kitap sergisini dağıtmıştır. Bunun akabinde Bulut ve arkadaşları, korktukları Barlas ve arkadaşlarından hesap sormak istemektedir.

3.2.2.1. Arkadaşlık Kavramına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Arkadaşlık kavramı, çocuğun sosyal gelişimi için çok önemli bir etkiye sahiptir. Çocuklar, arkadaşlarıyla beraber olduklarında kendi isteklerinin yanında grubun isteklerini de kabul etmeyi öğrenirler. Nitekim Yavuzer, arkadaş ilişkilerinin önemini şu şekilde ifade etmektedir:

“Çocuğun arkadaş grubu onun sosyal tavırlarını etkiler. Bu sosyal tavırlar, çocuğun genellikle diğer bireylere ve sosyal yaşama karşı tüm tavırlarını içerir. Bir dereceye kadar ailede kazanılan bu tavırlar, çocuğun arkadaş grubuyla olan deneyimleri sonucu değişebilir. Arkadaşlarıyla oynayan çocuğu sekiz yaşına doğru grup oyununda giderek artma, toplumsallaşmasında da belirgin bir değişiklik görülür. Çocuk, daha az bencil ve saldırgan, buna karşılık, daha fazla grup bilincine sahip ve yardımsever olur.”(Yavuzer 2007: 179).

Yukarıda da ifade edildiği gibi Bulut, arkadaşları için mücadele eden, tuttuğunu koparan ve haksızlığa karşı başkaldıran bir tip olarak karşımıza çıkmaktadır. Bulut burada arkadaş grubunun çıkarları doğrultusunda hareket ederek Barlas'ın karşısına çıkar.

“Pazar yerinde ...” diye tane tane konuştu Barlas, “Pazar yerinde kitap sergisini yalnızca biz açacağız.”

Bir an bir sessizlik oldu. Erol şaşkındı. Kullanmayı ertelemek zorunda kaldığı yumruklarını çözmeden konuştu:

“Ya biz de açarsak...”

“Açarsanız o zaman görüşürüz...”

“Açacağız! Dedi Erol. “Ve görüşeceğiz.”

“Tabii, açacağız,” diye bağırdım birden. Kendi sesim beni bile şaşırtmıştı. “Tabii açacağız. Ne var ki bunda? Koskoca Pazar yeri... Siz de açın, biz de...” (Erdoğan 2006a: 37).

Erdoğan, arkadaşlık kavramının ne anlama gelebileceğini ve okumak için verilen mücadelenin ne kadar anlamlı olduğunu vurgulamıştır.

“Erol ve Necdet ‘in böyle bir tehdidi kabul etmesi hem olacak iş değildi hem de bu sergiyi açmaya ihtiyaçları vardı. Çünkü çalışmak zorundaydılar ve eğer bir yerlerden para kazanmazlarsa okula devam edemezlerdi. Biz de sergilerinde onların yanı başında durarak onlara güç verecektik.” (Erdoğan 2006 a: 46).

Yazar, aşağıdaki kısımda da arkadaşları için dayak yemeyi göze alabilecek fedakar arkadaş tiplerini okuyucuya sunmuştur.

“Tamam,” dedim. “Kavgaysa kavga!”

“Bunu nasıl söylemişim? Söylediğim doğru muydu? Evet, doğrudu. Aslında hepimiz bu daveti kabul etmenin sıkı dayak yemek anlamına geldiğini biliyorduk. Ama yine hepimiz, böyle açık bir meydan okumayı duymazdan ve anlamazdan gelerek rahat uyuyamazdık. Yani o dayağı yemek zorundaydık.” (Erdoğan 2006a 22-23).

3.2.2.2. Korsan Kitaplara Yönelik Eğitsel Saptamalar

Yazar, korsan kitabın ne olduğunu, neden ucuza satıldığını okuyucuya anlatmıştır. Bunu yaparken Bulut’un babası açıklamalarda bulunmuş, kitabı hem satanların kanuna aykırı iş yaptığından hem de kitabın yazarının hakkını yediğinden bahsetmiştir.

“Barlas’ın sergisinde daha çok kitap satılmıştı. Çünkü onlar kitabı yarı fiyatının altında bir fiyatla satıyorlardı. Erol buna çok şaşıırıyordu.

Bütün bunları babama anlattım.

Gülümsedi.

“Korsandır,” dedi.

“Kim korsandır? Barlas mı?”

“Hayır kitaplar...”

Gözümün önüne Define Adası’ndaki korsanlar geldi. Bir gözü bantla kapatılmış ya da bir eli kanca biçiminde korsanlar...

“Benim bildiğim korsanlar insandır,” dedim. “Kitap korsan olur mu?” (Erdoğan 2006a: 50).

Yazar, korsan kavramını bu şekilde vererek aslında korsan kitapçılığın korsanlıktan hiçbir farkının olmadığı iletisini bizlere sunuyor.

“Doğru,” dedi babam. Ama kitabın da korsanı var artık. Yazarından veya yayımcısından izinsiz olarak gizlice basılıp satılan kitaplar...”(Erdoğan 2006a: 51).

Yazar, korsan kitapların çok satılan kitaplardan seçildiğini vurgulamaktadır. Korsan kitap basım tekniğiyle ilgili bilgiler de vermektedir. Bu bilgiler ışığında korsan kitapların diğer yasal kitaplardan ucuz olma sebebini de belirtmektedir.

“Çok satan kitaplar da var” dedi babam. “Zaten yalnızca çok satan kitapların korsan baskısı yapılıyor.”

“Kimler yapıyor?”

“Bir baskı makinen varsa veya baskı makinesi olan biriyle anlaşırsan bu iş kolay,” dedi babam. “Çok satan bir kitabı alırsın, sayfa sayfa baskı filmini yapıp basarsın. Tıpkı sahte para basmak gibi. Sonra da çok ucuza satarsın.”

Çok ucuza satma bölümünü pek anlamamıştım. Kitabı alıp korsan kitap olarak basanlar da kâğıt ve baskı parası ödemiyorlar mıydı? Babam sanki beynimden geçen soruyu okumuş gibi sürdürdü sözünü:

“Ucuza satabiliyorlar; çünkü yazarına para ödemek zorunda değiller. Kitabın sayfa düzenini yapan kişilere, dizgisini yapan kişilere de para ödemek zorunda değiller. Üstelik daha ucuz bir kâğıda basarak maliyeti iyice düşürebiliyorlar. Bizim Ferruh’un neler çektiğini biliyorsunuz.”(Erdoğan 2006a: 51-52).

Yazar, korsan baskıya karşı kanunların yetersiz oluşundan ve verilen cezaların bu suçu işleyenleri caydırmamasından bahsederek ülkemizin genelinde yaygın şekilde görülen bir soruna parmak basmıştır.

“Ferruh Amca polise şikâyet etsin,” dedim. Bu bana iyi bir fikir gibi gelmişti. Babam da bu söylediğime karşı çıkmadı. “Haklısın,” dedi, “Ama pek çözüm olamıyor; çünkü cezası az. Korsan kitap basanlar bu işten çok para kazandıkları için her şeyi göze alıyorlar.”(Erdoğan 2006a: 53).

Yasaların etkili olamamasından, korsan kitapların denetimi yapılamamasından korsan olayının önüne geçilemeyişini bizlere anlatan yazar, korsan kitap basımını engellemesi düşünülen bandrol uygulamasının da aslında yazarlara ayrıca bir yük getirdiğini belirtmiştir.

“Yani çözümü yok mu?” gerçekten şaşırmıştım. Düşünün, birileri gelip evinizi soyuyor ve siz hiçbir şey yapamıyorsunuz. Tıpkı böyle bir şey. Babam sözünü sürdürdü.

“Bandrol diye bir şey çıkardılar. O da işe yaramadı.”

“Bandrol mü?”

“Kitapların üzerine yapıştırılan özel bir etiket. Korsan olan kitaplarla korsan olmayanları ayırmaya yarıyor; ama bir işe yaramadı. Çünkü korsan kitap basanlar sattıkları kitabın korsan olduğunu gizlemiyorlar ki zaten.

Üstelik hiç yararı olmadığı halde bandrol artık bir yasa olduğundan kitap yayımlayanlar yararı olmayan bu şeyi parayla satın alıp kitaplara yapıştırmak zorundalar.”(Erdoğan 2006a: 56).

Bulut, Ayşe Teyze'nin evine Erolların kitabını aramaya gittiğinde orada bulunan bir köpek yavrusunun peşine takıldığını görür. Ve ona korsan adını koyar. Yazar hem kitabın adını oluşturmuş hem de korsanla mücadeleye farklı bir bakış açısı getirmiştir.

3.2.2.3. Ebeveyn Tutumlarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Bulut ile babası arasında sağlıklı bir iletişim vardır. Yazar, Bulut'la babasını çok iyi bir arkadaş olarak resmetmiş, annesini de tipik bir anne gibi onu koruyan, gözetleyen, ona kurallar koymaya bayılan biri olarak vermiştir. Bulut'un olayları çözmedeki başarısı, babasıyla sağlıklı bir iletişim kurmasının neticesinde gelişmiştir.

“Her şey yolunda mı?” diyerek başımı okşadı babam. Şu babam... Başımı okşayacağı zamanı her zaman doğru seçmesiyle kalmaz, bana en uygun seslenme biçimini de hep doğru belirler. Şu anda da örneğin, Nasılsın? Ya da “Dersler nasıl? Filan gibi bir soru benim durumuma asla uymazdı. Bana o anda sorulması gereken soru gerçekten de buydu: “Her şey yolunda mı?”(Erdoğan 2006a: 95).

Bulut ve babası arasında güvene dayalı sağlıklı bir iletişim vardır. Bulut'un korsan kitap basımevini, babasına söyleyip babasının da onun bilgisi ışığında, polisler müracaat etmesi ve polislerin yaptığı baskının temiz çıkması bile bu güven ilişkisini bozmamıştır. Yazar, böylesi güven dolu bir ilişkinin tüm anne babaların çocuklarıyla tesis etmesini bir ileti olarak bizlere göstermiştir.

“Hayır” dedim. “Gördüklerim gerçektir.”

“Ama o gerçek şimdi değişmiş,” dedi babam bu kez. Yine gülümsüyordu. Sonra birden yüzü ciddileşti. “Biliyor musun? Dedi.”Senin gördüklerinin doğru olduğundan bir an bile kuşku duymadım. Söylemeye çalıştığım şu ki...”

“Gerçeğin değişmesi...”(Erdoğan 2006a: 156).

Babası ile Bulut'un ortaya koymuş oldukları bu güzel iletişim tamamen izin verici bir tutuma yer vermemektedir. Babası gerektiğinde çocuğunun yapmış olduğu olumsuz davranışlara kızmaktadır. Yazar, burada, baba-çocuk ilişkisini tüm yönleriyle ortaya koymuş ve çocuğun davranışlarının sınırını çizmiştir. Bulut hastayken yatağını terk etmiş ve bu durumu babası öğrenince aralarında aşağıdaki konuşma cereyan etmiştir.

“Şimdiye kadar hiç şaşmayan formülüm şuydu: Doğruyu söylemek! Ve her şeyi anlattım. Ayşegül’le Barlas’ı parkta gördüğümü bile. Kızıp köpürecek sanıyordum. Gerçekten de kızıp köpürdü:

“Hastayken dışarı çıkmaman gerekmiyor muydu?” başımı eğdim söyleyecek bir sözüm yoktu çünkü.”(Erdoğan 2006a : 152-153).

Yazar, aile içi iletişim konusunda anne-baba tutumlarındaki farklılıkların çocukların gözünden kaçmadığını belirtmektedir. Çocuklar kendisiyle sağlıklı iletişim kuran, kendisini sınırlamayan ve sorgulamayan ebeveynine karşı olumlu bir tutum geliştirdiği görülmektedir. Aşağıdaki kısımda çocuğun anne-baba davranışındaki farklılığı nasıl algıladığı anlatılmıştır.

“Anlamıştı; ama kendisi bir şey sormak istememişti. Babam öyledir. Her şeyi sorup sıkıştırılmaz. Bekler. Benim anlatmamı bekler. Oysa annem hiç öyle değildir. Didik didik sorgular. Birkaç şey söylerisiniz; o birkaç şeyden başka yeni sorular üretir ve onları da sorar. O kadar sorar ki ne zaman duracağını bilemezsiniz. Sonunda ya yorulur, ya da yeni sorular türetmekten sıkılır da öyle durur.”(Erdoğan 2006a :39-40).

Aşağıdaki kısımda da yazar, Bulut’un annesinin sorularının Bulut’a ne kadar saçma geldiğini ifade etmiştir.

“Şu annem... Mutlaka kimin kim olduğunu öğrenmek ister. Yeni bir isimden söz etmeye göreyim. Hemen annesinin kim olduğunu, babasının ne iş yaptığını sorar. Oysa ben genellikle bu soruların yanıtlarını bilmem. O zamanda bana çıkarır.”(Erdoğan 2006a : 43-44).

Bulut, sıkıntılı bir olayla karşılaştığında, bu durumu babasına anlatmaktadır. Yukarıda da ifade edildiği gibi Bulut, annesinin tavırlarından rahatsız olduğundan konuşmak ve fikir alışverişinde bulunmak için babasını tercih etmektedir. Çünkü annesi, Bulut daha olayı anlatmadan çocuğuna karşı olumsuz bir tavır takınmaktadır.

“Eve döndüğümde kime, neyi, nasıl anlatacağımın planını yapmaya çalışıyordum. Konuşmayı düşündüğüm kişi babamdı. Çünkü babam beni sonuna kadar dinlerdi. Annemse daha anlatmaya başlarken bağırırmaya başlar, bana ne anlatacağımı unuttururdu.”(Erdoğan 2006a : 78).

Yazar, anne-babanın dayağı bir yöntem olarak kullanmasını, çocukların davranışlarını nasıl etkilediğini belirtmektedir. Çocuklar yapacakları işler konusunda dayak atan ebeveynin tutumunu çok önemsemektedir.

“Aslı veya Ayşegül olamazdı. Orhan’la Mustafa’yı ise böyle bir işe koşamazdık, çünkü birinin annesi, ötekini de babası çok sertti ve çocuklarının başlarına bir şey gelirse çok kızıyorlar ve öncelikle kendi çocuklarını dövüyorlardı.”(Erdoğan 2006a : 137).

3.2.2.4. Öğretmen Tutumuna Yönelik Saptamalar

Yazar, çocukların gelişiminde, anne-babadan sonra önemli bir etkiye sahip olan öğretmenlerin tutumlarını bizlere göstermiştir. Öğretmenleri, öğrencilerin yardımına koşan, onlara çözüm yolları üreten kişiler olarak verdiği gibi bazı konularda da eleştirel bir bakış açısıyla ortaya koymuştur.

İdeal öğretmen tipi, öğrencilerinin her türlü sorunuyla ilgilenmeyi, onların başından geçen olaylardan haberdar olmayı, ders içi, ders dışı etkinliklerinden kayıtsız kalmamayı gerektirir. Nitekim Erdoğan'ın çizdiği öğretmen tipinde bu saydıklarımız mevcuttur.

Bulut, hasta olduğu için okula gelememektir. Bu durumu bilen öğretmen, Bulut okula geldiğinde, onunla ilgilenmiştir.

“Okula geldiğimde herkes derse girmişti. Öğretmen başımı sıvazlayıp, “geçmiş olsun,” dedi.(Erdoğan 2006a : 157).

Bulut, Erol'un okula gelmeme nedenini öğretmenden öğrenmektedir. Yazar, öğretmenlerin öğrencilerinin yokluğunda onlardan haberdar olan, gelmeme nedenlerini araştıran ideal tipler olarak bizlere sunmuştur.

“Erol'un sınıf öğretmenin gördüm. Aslında buraya öğrencilerin girmesi yasaktı; ama bir şey demezlerdi. Başına dikilince öğretmen kendisine geldiğimi anlayıp, “Efendim, yavrum,” dedi.

“Erol'u soracaktım,” dedim. “Kaç gündür yok.”

“Hastaymış galiba,” dedi. “Doktor birkaç gün okula gitmesin, demiş. Arkadaşını merak mı ettin?”

“Evet.”

“Yakında gelir merak etme, grip olmuş.

(...)Neyse eğer görürsen bana da bilgi ver, olur mu?”(Erdoğan 2006a : 180).

Yukarıda bahsedildiği gibi öğretmenin, öğrencisini merak ettiğini görmekteyiz. Bununla birlikte öğretmen, öğrencisine Erol'u gördüğünde kendisine haber vermesini tembihlemektedir. Nitekim yazar, bunu bizlere şu şekilde anlatmaktadır.

“Erol'un sınıf öğretmenini bulup Erol'un durumu hakkında bilgi vermek istedim. “Görürsen bana da bilgi ver,” demişti çünkü. Müdürün ve müdür yardımcılarının odalarının bulunduğu koridorun önünden geçerken gördüm onu. Beni görünce durdu.

“Erol’a gittim, iyiydi,” dedim hızla. Bu gerçekten de vermek istediğim mesajdı.Sınıf öğretmeni duraksadı. “Öyle mi? “Çok sevindim,” dedi.”(Erdoğan 2006a : 190).

Bulut ve Barlas pazarın aşağı bölümünde kitap satmak istemektedirler. Burada kimin kitap satıp satmayacağı konusunda tartışmalar yaşanırken Ayşegül bir çözüm yolu bulmuştur. Eğer hafta sonu kim çok kitap satarsa, pazarın aşağı tarafında onlar kitap satacaktır. Fakat Erol’un kitaplarına kovalarca su boşaltılmış ve kitaplar kullanılmaz hale gelmiştir. Bulut’un bir yandan hasta olan arkadaşı Erol’u ziyaret ettiğini, bir yandan da yarışmayı Erol’un kazanması için çaba sarf ettiğini görmekteyiz. Yazar, işte bu noktada öğretmeni devreye sokmuştur. Öğretmenleri, Bulut’un davranışlarından bir anlam çıkartmış ve olayın aslını öğrenince sınıftaki öğrencilerle çözüm yolları üretmeye başlamıştır.

Öğretmenin, yarışmanın adil bir şekilde geçmesini sağlamak için Erolların da gerekli kitapları bulma konusunda, öğrencileriyle fikir alışverişinde olduğu görülmektedir. Bir sorun karşısında öğretmenin üstlendiği rol dikkate değerdir.

“Her türlü yarışma adil olmak zorunda. Yarışmaya hile karışırsa adalet sağlanamaz ve kavga bitmez. İşte size olumsuz bir örnek: Yarışmaya taraf olan arkadaşınızın kitaplarına birileri su dökerek satılmaz hale getirmiş. Bunu kimin yaptığını bilmiyoruz; ama arkadaşınız şu anda yarışamaz halde.”

“Şimdi hepinize soruyorum,” dedi böyle bir durumda Bulut’a nasıl yardım edebiliriz sizce?”

Sınıfta uzun bir sessizlik oldu. Gözlerim dolmak istiyor; ama ben buna izin vermiyordum. Arka sıralardan bir ses geldi:

“Öğretmenim hepimiz bu sergide satılmak üzere kitap bağışlayabiliriz.”(Erdoğan 2006a: 197-200).

Öğretmen devreye girmiş ve problemi çözmüştür. Öğretmenin, öğrencilerin hallerinden anlamasını, onların herhangi bir tavır değişikliğinde, bu değişikliğin arkasında yatan sebeplerin bulup çıkarmasını ortaya koyan yazar, öğretmenlerin yaklaşımlarının, sorunları çözmede etkililiğini ortaya koymuştur.

3.2.2.5. Yasalara Uymaya Yönelik Eğitsel Saptamalar

Sosyal bir kişilik olan insanın, toplum tarafından ortaya konulan sosyal sözleşme ve hukuk sistemi içerisinde oluşturulan yasalara uyma zorunluluğu vardır. Yasalar, toplumun refah ve mutluluğunu arttırıcı bir etkiye sahiptir. Yazar, çocukların yasalara uymalarını,

yapacakları bir işin yasalara uygun olup olmadığını önceden araştırmaları gerektiğini, ifade etmiştir.

“Bakın, Erol’la Necdet’in çalınan kitaplarını biz de gidip çalamayız. yakalanırsak dayak yeriz, ya da hırsız duruma düşeriz. Kendi kitaplarımızın peşine düşmek yerine depodaki korsan kitapların basıldığı basımevini bulup polise bildirirsek, yalnızca arkadaşlarımıza yardım etmekle kalmayız, korsan kitap yapanları da yakalatmış oluruz.”(Erdoğan 2006a : 106).

Bulut, yasal olmayan bir iş tespit etmiş ve bunu polise şikâyet etmiştir. Barlasların korsan kitap basmasına karşı yapılacak en doğru hamleyi yapmıştır. Yapılacak baskını birileri önceden haber verdiği için baskın yapılamamıştır. Yazar, yasalara uyma algısını Bulut’un ağzından ifade etmiştir.

“Ama, her şey bu kadar basit değildi. Barlaslar korsan kitap satıyorlardı ve bu işin içinde yasal olmayan bir şeyler vardı.(Erdoğan 2006a : 169).

Bulut ve arkadaşları, kitap satmak için yarışmaya hazırlanmaktadır. Onlar, Barlasların korsan kitap satmasına karşı çaba sarf etmektedir. Ama aynı zamanda, pazar yerinde izinsiz kitap satmanın yasalara aykırı olduğunu bilmemektedir. Erdoğan, bir işin yapılmadan önce yasal dayanağının olup olmadığıyla ilgili bir araştırma yapılması gerekliliğini ortaya koyuyor. Hangi iyi niyetle olursa olsun yapılan iş, önce yasalara uymak zorundadır iletisini bizlere vermektedir.

“Zabıta!” diye bağırdı biri

“Toplayın! Kaldırın!” komutları arasında yere saçılan kitaplarımızı toplayıp kolilere koymaya çalışıyorduk. Bizimle birlikte seyyar çorap satıcısı da sağa sola koşuyordu.” (Erdoğan 2006a : 219).

Yazar, başkasının emeğini çalan korsanlara karşı mücadele etmeyi Bulut’un babası ve Ferruh Amca üzerinden de ortaya koymuştur. Bulut’un babası ve Ferruh Amca, üzerlerinde kartona asılı şekilde ‘korsan kitap hırsızlıktır’ yazmışlardır. Ellerinde korsan kitabın yasal olmayışıyla ilgili broşürleri de pazardakilere dağıtmışlardır. Korsan kitaba karşı çıkararak, yasal olan kitapların alınması için çaba göstermişlerdir. Ve tepkilerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Önemli olan sizin ya da Barlasların kazanması değil; korsan kitaba karşı çıkmak.”(Erdoğan 2006a:215).

Yazar, bu eserinde günümüzde hala güncelliğini koruyan korsan kavramının gerek yasalarmın yetersizliği gerekse de halkı bilinçlendirmenin yeterince yapılmadığı böyle bir

zamanda, eseriyle hem çocuklara hem yetişkinlere ufuklar çizmekte ve bu hastalıktan bizleri kurtarmanın tedavilerini göstermektedir. Ayrıca bir yandan öğrenme isteğiyle dolup taşan çocukların okuma isteklerine, bir yandan paralarını kazanmaya çalışmalarına, kanunlara uygun bir şekilde yapılan mücadelelerine şahit olmaktadır.

3.2.3. ‘Aşkım Çoban Yıldızı’ Adlı Eserinde Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

“Aşkım Çoban Yıldızı” adlı eserde lise son sınıfta okuyan öğrencilerin yaşadıkları birtakım olaylar, özellikle de yaşadıkları aşk ilişkileri, çarpıcı bir şekilde onların gözünden bize anlatılmaktadır. Bu eserde ayrıca, ergen dönemlerinde gençlerde oluşabilecek kimlik kazanma, kendisi olma isteğine karşı verdiği mücadeleler anlatılmaktadır. Yazarımız özellikle de yetişkin bireylere dersler vermekte, çocukların içinde buldukları duruma karşı çözüm yolları üretmede, onlara yardımcı olmaktadır

Yazar, Aylin ve Serkan üzerinden bu dönemdeki yaşlarda oluşabilecek davranış tutumlarını, çocukların gelişimsel özelliklerini göz önünde bulundurarak, bizlere sunmuştur.

Ergenlik çağı hem bedensel, hem de psikolojik açıdan birçok temel değişikliklerin oluştuğu bir çağdır. Ergenlik dönemindeki bedensel gelişmeler, bireyin davranışlarında, tutumlarında değişikliklere yol açmaktadır. Genel olarak bireyin içinde bulunduğu dönem özellikleri şöyledir:

1. Ergenlik döneminin en önemli süreci olan “bedensel gelişim” bir anlamda duygusal, toplumsal ve zihinsel olgunlukların temelini oluşturmaktadır. Bu dönemdeki bireyin bedensel gelişim özellikleri şöyledir:

- a. Boy uzaması, erkeklerde kızlardan daha geç başlar ve daha uzun sürer.*
- b. Ağırlığın artması; kızlar erkeklerden daha önce kilo almaya başlarlar. Yüzde sivilce, akne ve siyah noktalar oluşur.*
- c. Ses erkeklerde önce çatallaşır sonra derinleşir ve gürleşir. Kızlarda erkekler kadar belirgin olmasa da melodili ve derin bir hal alır.*

2. Bu dönemdeki bireylerin kişilik gelişim özellikleri ise şu şekildedir:

- a. Bağımsızlık arayışı içindedir.*
- b. Başkalarının kendisi hakkındaki düşüncelerine duyarlıdır. Özellikle akran gurubunun beğenisini ve sevgisini kazanmak onlar için çok önemlidir.*

- c. *Kimlik arayışı içindedirler. Sürekli birilerine benzemek isterler. Bir konuda en iyi olmak arzusundadırlar; ancak, bunun için ne yapacaklarını bilemezler.*
3. *Bu dönemdeki bireylerin duygusal gelişim özellikleri şöyledir*
- a. *Genç hem son derece bencildir, hem son derece fedakardır, bir an bile düşünmeden kendini topluma adar.*
- b. *Hem insanlardan kaçır, yalnızlıktan hoşlanır, hem de diğer insanların ilgisini ister.*
- c. *Kendi düşünceleri ile başkalarının düşüncelerini birbirinden ayıramaz.*
- d. *İç gerilimleri çok yoğundur. Zaman zaman bu durum onda öfke, korku, gerilim ve neşe patlaması yaratır.*
- e. *Karşı cins tarafından beğenilmek ergen için çok önemlidir.*
- f. *Âşık olma bu dönemde cinsel içerikli değildir. Karşı cinsten seçilen sevgili, ergenin kendisini tanımaya yardım işlevi görür. Bu şekilde karşı cinsin gözüyle kendisine bakma ve duygularını paylaşma ihtiyacını karşılar.*
(<http://okulweb.meb.gov.tr/40/05/964130/rehberlik>).

Erdoğan'ın, Aylin ve Serkan'ın yaşadıklarını kurgularken yukarıda saydığımız özellikleri hesaba kattığını görmekteyiz. Çocukların, psiko-sosyal özelliklerini çok iyi tahlil etmiş, bunlar ışığında eserini oluşturmuştur. Bu dönemde gençlerin yaşadıkları krizlere karşı gerek anne-baba ve gerekse de çevrede yaşayan sorumluluk sahibi bireylerin çözüm yolları ürettiklerini şahit olmaktadır.

Aylin ve Serkan aynı okulda okumaktadır. Aylin ve Serkan'ın çok uzun süren bir birliktelikleri vardır. Serkan köyden kente gelmiş ve kazandığı bursla eğitimine devam etmektedir. Necla teyze'nin evinde kirada oturmaktadır. Aylin ise ressam olan babasını kaybettikten sonra annesi ile birlikte yaşayan bir genç kızdır.

Aylin, duygusal yönden bağımsız kalma düşüncesiyle kendisi olmaya karar verir. Ve kendisinin Serkan'a bağımlı bir şekilde hayat sürmesine karşı çıkar. "Kendim olmak istiyorum" diyerek Serkan'dan ayrılmayı ister. Bunun üzerine Serkan geçici bir süreliğine köye gider. Dönünce de Dilek'le beraber olur. Aylin ise tiyatro hocası Yavuz ve oğlu Akın ile vakit geçirmeye başlar.

Ergen dönemi özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, Aylin ve Serkan'ın ortaya koyduğu davranışlar çok daha iyi anlaşılacaktır. Aylin'in duygusal yönden bağımsız

kalma düşüncesi, Serkan'ın ise kaçış planı yapıp moratoryum içine girmesi, yaşadıkları krizi gözler önüne sermektedir.

3.2.3.1. Kimlik Arayışına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Aylin ve Serkan'ın yaşadığı kriz, kendi üzerlerinden ve çevredeki bireylerin bakış açısıyla anlatılmaya çalışılmıştır. Eserin, ergen dönemlerinde yaşanacak böylesi bir krize sunduğu bakış açısı, uyarı, eğitsel iletiler ve çözüm yolları etkileyicidir.

Aylin, Serkan'ı sevmesine rağmen onun üzerinde bir baskı unsuru gibi olmasına ve her şeyi onaylar bir tutum sergilemesine karşı “kendim olmak istiyorum” diyerek çıkmaktadır.

Yukarıda da söylediğimiz özellikler göz önünde bulundurulduğunda, ergen gençlerin duygusal yönden yalnız kalma isteği hesaba katıldığında, Aylin'in Serkan'dan ayrılması makul bir sebep gibi görülmektedir.

Bu dönemde, genç bireylerin duygusal yönden bağımsız olma isteğinin yanında kimlik arayışı içine girdikleri de görülmektedir.

“Ayrıldık,” dedi Aylin, “Çünkü...”

Çünkü biraz yalnız kalmak istedim...”

Yalnız mı?

Evet. Çünkü kendimi... Nasıl söylesem? Kendimi çok bağımlı hissettim. Yani kendim gibi değil de...”(Erdoğan 2006b: 21).

Aylin, “kendim olmak istiyorum” cümlesini sadece öyle olması gerektiği için almadığını, bunun haklı gerekçelerinin olduğunu, annesiyle bir konuşmasında dillendirmektedir:

“Serkan'layken kendimi Serkan'a ait hissediyordum.”

-Bu kötü mü geliyordu?

Korktuğum şey buydu zaten. Serkan'a ait olmak hoşuma gitmeye başlamıştı. Büyük bir kolaylıktı benim için. Hem de bir korunak, ya da bir sığınak. Dersten çıkar çıkmaz kapıda karşılıyordu beni. Kolunu hemen omzuma atıyordu. Sıcak, kalın, güvenli bir palto gibi. O kadar hoştu ki... Çok hoştu... Kitabımı düşürsem eğilip alıyor, yemekhanede bardağıma su dolduruyor, tepsimi bırakıyor, şemsiyesiyle beni yağmurdan koruyor, benim için tartışıyor, beni de dâhil ederek 'ikimiz' adına konuşuyor, 'biz böyle düşünüyoruz' diyor. Biliyor musun, birçok şeyi düşünmeme bile gerek bırakmıyor...”

“Bunların beni sıktığını fark ettim. Sordum kendime, seviyor muyum onu, diye.”

-Seviyor musun?

“Bilmiyorum. Bunu bilebilmem için de kendim olmak zorundayım işte.”(Erdoğan 2006b :89-90).

Serkan, Aylin’in kendisinden ayrılma düşüncesine üzülmemektedir. Yılsonunda yapılacak sınavlar ve yaklaşan tiyatro gösterisini düşünmeden köyüne gitmeye karar vermiştir. Sorunlarıyla yüzleşip bunlara karşı bir çözüm bulmak yerine bir ergen yaklaşımıyla problemlerden kaçmayı yeğlemiştir. Aylin ise tiyatro hocası Yavuz ve onun oğlu Akın ile ilgilenmeye, onlarla vakit geçirmeye başlamıştır.

Yazar, böylece genç bireylerin kimlik arayışlarını, kendileri olma mücadelesini, Serkan’ın yaşadığı psiko-sosyal moratoryumu, bizlere göstermektedir.

3.2.3.2. Sınav Kaygısına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Erdoğan, bu dönemdeki öğrencilerin sınavların kendilerinde yarattığı tahribattan ve hayatlarının bir bölümünü girecekleri sınavları düşünerek geçirdiklerinden bahsetmektedir. Bu da ister istemez onlarda bir gerginliğe neden olmakta ve onların sağlıklı bir kimlik geliştirmesini engellemektedir.

“Serkan kararını bir anda verdi. Sınavlar... Yaklaşan tiyatro gösterisi...”(Erdoğan 2006b: 29).

Serkan, kendisini çepeçevre kuşatmış olan sınavlardan sıkılmıştır. Sınavların bitmesini onlardan kurtulmak olarak düşünmektedir.

“Eee, dersler nasıl bakalım?”

“Dersler...Eh işte, yıl sonu sınavları başlayacak. Kurs da sürüyor...”

“Sınavlar...Kurs...İşin zor desene.”

“Evet, zor. Bitse de kurtulsak.”(Erdoğan 2006b: 169).

Aylin de gireceği bir sürü sınav için gergin olduğunu ifade etmiştir.

“Dersler nasıl?”

“Eeh işte. Yılsonu. Sınavlar... Sonra da...”

“Üniversite sınavı... Ama senin derslerin iyidir, korkmuyorsundur yani...”

“Bilmem? Korkmadığımı söyleyemem. Tersine, şimdiden müthiş geriliyorum galiba.”(Erdoğan 2006b: 52).

3.2.3.3. Toplumda Kadın Algısına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Aylin'in "kendim olmak istiyorum" sözünden yola çıkan yazar, toplumdaki kadın algısından, kadının toplumdaki yerinden, ona biçilen rolden bahsetmiştir. Aylin'in söylediği bu söz sıradan bir cümle değildir. Gerek ergen dönemdeki gençlerin özgürlük algısından gerekse de toplumda değişik statüde bulunan kadınların "kendim olmak istiyorum" algısına kadar uzanan bir profil çizen Erdoğan, bu durumu tüm çıplaklığıyla gözler önüne sermiştir.

Yazarın, Aşkım Çoban Yıldızı'nda, Aylin'in "kendim olmak istiyorum" söylemini Aylin'in annesi, Necla Teyze ve Serkan'ın köyünde yaşayan kadınlar üzerinden açtığını ve bizlere kadın algısı üzerine bir değerlendirme, bir bakış açısı sunduğunu görmekteyiz.

Serkan kaçış olarak düşündüğü köy ziyaretinde arkadaşları ile bir gezi planlamıştır. Arkadaşları ile konuşurken onun sevgilisi olup olmadığını sormuşlar ve laf dönüp dolaşıp Aylin'in "kendim olmak istiyorum"una gelmiştir. Serkan bunu arkadaşlarına bir serzeniş olarak söyledikten sonra arkadaşlarından Rafet, onun hiç beklemediği bir tepkiyle konuşmaya başlamıştır:

"Bizde kadınlar kendisi olmadan ölür." ... "Hele köylerde... Önce babalarının malıdır. Sonra da kocalarının malı olurlar. Bir türlü kendileri olamazlar." (Erdoğan 2006b:63).

Rafet'in bu sözlerinden sonra Serkan, annesinin söylediği sözü hatırladı:

"Bir anne evi için vardır, kocası için vardır, çocukları için vardır..." (Erdoğan 2006b: 64).

Yazar, köylerde yaşayan kadınların bulunduğu durumu gözler önüne sermiş ve içinde buldukları zor durumu, aksayan yanları bir ibret vesikası gibi ortaya koymuştur.

3.2.3.4. Ebeveyn Tutumlarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Erdoğan, Aylin'in annesi üzerinden yine bize bir kadın tipi sunmuştur. Aylin'in yaşadığı krizi kendi yaşadıkları üzerinden çözmeye çalışan bir tip olarak verilmiştir. Yazar, çocukların yaşadıkları problemleri çözmeye adına ailelerinden yardım alması, sıkıntılarını onlarla paylaşması gerekliliğinden yola çıkarak annesinin Aylin'e verdiği desteği ve çözüm önerilerini bizlere göstermiştir.

Aylin'in annesi, ressam olan eşine her türlü desteği sunmuş, onun sanatında zirve olmasını sağlamıştır. Eşinin mesleğinde en iyi olmasına katkısı olmasına rağmen geriplanda durup onun gölgesine sığınmayı yeğlemiştir. Bir gün eşi yaptığı resme, bayan olan asistanın da adını yazınca bu durumu kıskanıp eşinin tüm resimlerini yırtmıştır. Eşiyle bu konuda tartıştıktan sonra eşinin resim çizme şevkini kırmış, içinde bulunduğu duruma adeta isyan etmiştir. Aylin'in annesine “kendim olmak istiyorum” diyerek Serkan'dan ayrılmasına karşı onun yanında durarak ona destek verdiğini görmekteyiz. Gençlik döneminde bireyin kimlik algısının tamamen değişmekte olduğu bilinmektedir. Bu dönemde çocukların yaşadıkları problemlere çözüm yolları gösterebilecek en önemli kurumun aile olduğu unutulmamalıdır. Nitekim Yavuzer, bu konuda şunları söylemektedir.

“Ergenin davranışlarına rehberlik edecek değerleri kazanması ve sosyal yönden sorumluluklarını öğrenmesi konusunda yardıma ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacı karşılayan ve ergenin yaşamındaki etkili olan toplumsal kurum, ailedir. Anne ve babanın ergene güven vermesi ve aralarındaki diyalogu en iyi biçimde sürdürmesi gerekir.”(Yavuzer 2007: 248).

Aylin'in annesinin yukarıdaki bilgiler ışığında, çocuğuna destek verdiğini ve yaşadığı krizi en iyi sağlıklı şekilde atlatması için çocuğunun yanında yer aldığını görmekteyiz.

“Kendin olmak için içinden bunu yapmak geliyorsa, yapmalısın” demişti ona.” “Çünkü zaten kendin olmak için ne yapacağına kendin karar vermen de aslında kendin olmanın bir parçası”(Erdoğan 2006b: 136-137).

“Ama bak, söylemeye çalıştığım şu ki şimdi sen, kendim olmak istiyorum diyorsun ya...”

“Doğru bir şeyin peşindesin. Bir zamanlar benim yapmayı ihmal ettiğim bir şeyin peşindesin. (Erdoğan 2006b: 140).

Annesi, kendisi olmak isteyen kızına karşı anlayışlı bir tavır takınmış ve onun bu krizi en iyi şekilde atlatmasını sağlamıştır. Erdoğan, Aylin'in annesinin “kendim olmak istiyorum”dan ne anladığını, rehberlikte var olan “kendini açma” ve “empatik” davranmaya birebir uyan bir yaklaşımla bizlere sunmuştur.

“Bak... Ben her şeyimi ona odaklamıştım. Bu ne demek biliyor musun? Bu şu demek: Ben yoktum; o vardı! Kurduğumuz düzen, arkadaşlarımız, günlük yaşantılarımız, ben... Hep onun ressamlığını ve adını besleyen bir mekanizmanın parçalarıydık. Ne yaparsak yapalım ona yarıyordu.”(Erdoğan 2006b: 141).

3.2.3.5. Toplumdaki Kadınların Eğitimsizliğine Yönelik Eğitsel Saptamalar

Necla Teyze, Serkan'ın ev sahibidir. Serkan'ın evine gelen Aylin'in artık eve gelmez oluşu ev sahibinde de bir merak uyandırmaktadır. Necla Teyze, Serkan' a kız arkadaşının neden artık gelmediğini öğrenmek istediğinde, Serkan, ona da alaycı bir şekilde “kendisi olmak istiyormuş” diyerek cevap vermiştir. Necla Teyze ise Aylin'in lehinde bir tavır takınmıştır.

Yazar, Serkan'ın Necla Teyzeyle konuşmasında bizlere kendini yetiştirmeyen kadınlardan bahsetmiş ve Aylin'in “kendim olmak istiyorum” sözünü Necla Teyze gerçeği üzerinden bizlere sunmuştur.

Necla Teyze, ailesini depremde kaybetmiş ve hayatta sığınacak tek limanı kocası kalmıştır. Kocasını, kendisinin bu sahipsiz oluşundan belirli bir zaman sonra istifade etmiş ve kendisini aldatmaya başlamıştır. Necla Teyze, her şeye rağmen ona hizmetten geri durmamıştır.

Toplumdaki kadınların kendilerini yetiştirememelerinin, kendilerine eziyet eden kocalarına boyun eğen, kadercı bir kadın tipini ortaya koyan yazar bu durumu gözler önüne sermiştir.

“Hayatta tutunabileceğim, sığınabileceğim tek kişi kocamdı artık. Ben de tüm benliğimle sınıksız tutundum ona. Ne malım mülküm, ne bir işim ne üstüne bir şeyler inşa edebileceğim bir eğitim... Ne de bütün bunların tümünden yoksun olmama rağmen pervasızca hayata atılabilecek bir özgüvenim, cesaretim... Hiçbir şey...”(Erdoğan 2006b: 178).

Necla Teyze, kayıtsız şartsız kocasına teslim olmasının bedelini, eşinin onu aldatmasıyla daha da fazla ödemeye başlamıştır. Ve kararını verip evi terk etmiştir. Bir yerde aşçı olarak çalışmış ve hayatını idame ettirmiş, kendisinin gidişiyle de eşi ticaret hayatında iflas edip perişan bir hale gelmiştir. Hayatta bazı dönemlerde, özellikle ergen dönemlerinde, insanların kendileri olma durumunu Necla Teyze üzerinden de verildiğini görmekteyiz.

“Eğer Aylin gerçekten kendisi olmak için senden ayrıldıysa onu benim için kutla.”(Erdoğan 2006b: 184).

Yazar, Aşkım Çoban Yıldızı'nda, “kendim olmak istiyorum” cümlesinden yola çıkarak olayları kurgulamıştır. Bunun yanında bazı karakterlerin yaşamlarından kesitler sunarak “kendim olmak istiyorum”un ne anlama gelebileceğini bizlere göstermiştir.

3.2.3.6. Kimsesizlere Yardım Etmeye Yönelik Eğitsel Saptamalar

Erdoğan, eserinde insanlara yardım etmeyi, kimsesizlere kol kanat germeyi Aylin üzerinden bizlere anlatmıştır. Aylin, kimsesizler yurdunu ziyaret etmiş temin ettiği kullanılmış oyuncakları ve kitapları çocuklara vermiştir. Çocuklar Aylin'in gelmesine çok sevinmişler ve onun etrafında sevgi yumağı oluşturmuşlardır.

Aylin, kimsesizler yurdunu ziyaret etmekle kalmamış, anne ve babası olmayan, sadece babaannesiyile yaşayan Hasan'ın dayak yemesini engellemeye çalışmıştır. Hasan'la babaannesinin evine gidip Hasan'ın yaşadığı yeri bizzat görmüştür. Evlerini temizleyip onlara bir güzel yemek yapmıştır. Hasan ve babaannesinin yaşadığı sorunlara çözüm üretmeye çalışmıştır.

Yazar, hangi yaşta olursak olalım kimsesizlere, öksüzlere, yetimlere, yardım edelim mesajını vermiştir. Aylin'in kullanılmış oyuncaklar ve kitapları getirmesinden yola çıkarak 'yardım yapmak için yeni bir şeylerin olması da gerekmez, yeter ki onları sevindirmeyeli becerelim onlarla beraber olalım' iletisini bizlere sunmuştur.

3.2.4. 'Sihirli Kaykay' Adlı Eserinde Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Sihirli serinin ilk kitabı olan Sihirli Kaykay'da Bülent'in başından geçen olaylar anlatılmaktadır. Bülent arkadaşları gibi kaykay kullanamamakta ve yapılacak olan kaykay yarışmasında kendisinin de yer almasını istemektedir. Meşe ağacının altından geçerken isteklerini söyleyince başına bir meşe palamudu düşmüştür. Ve bu meşe palamudu sayesinde sihirli bir kaykaya sahip olmuştur. Sihirli serinin çıkış noktası da zaten bu meşe ağacıdır. Çocuklar içinde buldukları durumdan bir çıkış yolu aradıklarında, tesadüfi olarak meşe ağacının altından geçerken istediklerini söylemekte ve meşe ağacından bir palamut düşmektedir. Sonra da palamudu ceplerine koyarak sihirli bir güce sahip olmaktadır.

Sihirli Kaykay'da Bülent, ilk önce hırsızların elinden İlknur'u; sonrada intihar eden birisini sihirli kaykayı ile kurtarmıştır. Şehir dışında yaşayan babaannesinin biten ilaçlarını da kaykayı ile bir gecede babaannesinin evine bırakmıştır. Son bölümde ise kaykay yarışmasına katılması ve birinci olması konu edilmiştir.

Sihirli Kaykay'da eğitsel ileteler açısından baktığımızda öncelikle çocukların belirli dönemde hayal güçlerinin yoğun olduğunun ve sihirli bir güce sahip olmalarının altı

çizilmiştir. Yazar olayları öyle bir kurgulamıştır ki sonunda çocukların sihirle yapabileceği işleri, aslında kendileri çalışarak elde edebileceğini onlara göstermektedir.

3.2.4.1. Okul Müdürlerinin Tutumuna Yönelik Eğitsel Saptamalar

Bülent'in okulundaki okul müdürü kurallara sıkı sıkıya bağlı bir tip olarak verilmiştir. Okul müdürü, kaza yapan servis şoförüne olay sonrasında nasihatte bulunmaktan kendini alamamaktadır.

"Okul müdürü Fikri Bey de servis şoförü Ülkü'yü odasına çağırıp, içki içmenin, hele hele gündüz görev başında içki içmenin zararlarını anlatan uzun bir konuşma yaptı."(Erdoğan 2007b: 42).

Bülent, İlknur'u kurtarıp okula getirdiğinde, müdürün, onları güzel bir şekilde karşılamasına rağmen yine o bilindik edasıyla okulun kurallarını hatırlattığı görülmektedir.

"Okul müdürü Fikri Bey onları sevgiyle kucakladı ve okula kaykay getirmek kurallara aykırı olduğu için Bülent'i cezalandıracağını söyledi. Sonra da okul kurallarına uymanın önemini anlatan uzun bir konuşma yaptı."(Erdoğan 2007b: 53).

Görüldüğü gibi okul müdürü her iki durumda da kuraldan yana tavır koymuş çok ciddi olaylarda dahi öğrenci merkezli yaklaşımdan uzak durmuştur.

3.2.4.2. Kötü Alışkanlıklara Yönelik Eğitsel Saptamalar

Yazar, sigara ve içkinin zararlarını ortaya koymuş bu noktada okuyucuya bazı tavsiyelerde bulunmuştur. Trafik kazalarının çoğu aşırı alkol alımından meydana gelmektedir. Okul müdürünün, kaza yapan servis şoförüne içkinin zararlarını anlatan konuşma yapmasını, bu açıdan düşündüğümüzde makul bulabiliriz.

"Okul müdürü Fikri Bey de servis şoförü Ülkü'yü odasına çağırıp, içki içmenin, hele hele gündüz görev başında içki içmenin zararlarını anlatan uzun bir konuşma yaptı."(Erdoğan 2007b: 42).

Erdoğan, içki içmenin yanında sigaranın neden olduğu bazı olumsuz durumları da eserinde ortaya koymuştur.

"Adamlardan biri, "Öksürürse öksürsün, dedi. Bülent, "Sigaradan öksürüyor, ona bir şey olursa vali sizi döver, ya sigaraları söndürün ya da camı açın," dedi.(Erdoğan 2007b: 49).

3.2.4.3. İnsanlara İyilik Etmeye Yönelik Eğitsel Saptamalar

Bülent, kaykayının gücünü bildikten sonra insanlara, ailesine ve çevresindekilere karşı yardımsever bir olmuştur. Yazar, Bülent'i, sihirli bir kaykaya sahip olduktan sonra çevresine yardım eden biri olarak ortaya koymuştur. Böylece çocuklar, yardımseverliğin ve insanlara iyilik yapmanın önemini daha iyi kavramış olacaktırlar.

İlk önce Bülent, intihar etmek isteyen birini, atladığı sırada kaykayı ile kurtarmıştır. Daha sonra Bülent'in, başkentte yaşayan babaannesine, zamanında ilaç yetiştirmek için yollara düştüğünü görmekteyiz. Bülent'in babası, annesine zamanında ilaçlarını yetiştiremeyeceği için üzülmemektedir. Babaannesi bu ilaca bağımlı yaşadığı için ilacın temin edilmesi çok önemlidir. Bülent'in, babasının çaresizliğine ve bundan dolayı üzülmesine gönlü razı olmamıştır. Bir yandan da babaannesinin o ilaca ne kadar çok ihtiyacı olduğunu düşünmüştür. Bülent bu durumda kendi başına inisiyatif alarak sihirli kaykayı ile babaannesinin yaşadığı başkente gitmiş ve ilaçlarını babaannesine onun haberi olmadan ulaştırmıştır. Böylece hem babaannesinin ihtiyacı olan ilaçları ona götürerek babaannesini hem de annesine ilaç götüremediği için üzülen babasını mutlu etmiştir.

3.2.4.4. Çalışmanın Önemine ve Dürüstlüğe Yönelik Eğitsel Saptamalar

Bülent, sihirli bir kaykayın kendisine yarışmayı kazandıracığından emin bile olsa yine de çalışmak istemiştir. Ve çalışmayı hiç bırakmamıştır. Nitekim kaykay yarışmasında birinci olmuştur. Kaykay yarışmasında birinci olmasını sihirli bir güçle sağladığını düşündüğü için de bir yandan suçluluk duymaktadır. Bülent, yarışmayı aslında sihirli gücün etkisiyle değil; çalışmasının karşılığında kazanmıştır. Sihirli serinin aslında çocuklara kazandıracığı en önemli kazanımlardan biri de budur. Yani çocuklar sihirle elde edebileceğini düşündüğü şeyi çalışarak, mücadele ederek elde edebilmektedir.

“Tekrar odasına giderken kararını vermişti. Yarın yarışma jürisine gidecek ve yarışmayı kendi ustalığıyla değil, sihirli bir kaykayla kazandığını açıklayacaktı. Acı gelse de bu karar onu biraz rahatlatmıştı.” (Erdoğan 2007b: 109).

Yazar, kimsenin hakkını yememeyi ve doğru bir insan olmanın önemini vurgulamış, Bülent'in, yarışmada birinci olmayı hak etmediğini söyleyerek de dürüst bir insan tipini bizlere göstermiştir. Nitekim yazar, dürüst hareket edenlerin ve çalışanların hep kazanacağını vurgulamıştır. Bülent'in cebindeki palamut, ablasının parktan bulduğu sıradan bir palamuttur. Bülent'in palamudu kaybolunca ablası, Bülent üzülmesin diye

parktan öylesine bir palamut almış ve Bülent'in cebine koymuştur. Bülent bu gerçeği öğrenince çok sevinmiş ve yarışmayı kendi çabalarıyla kazandığını anlamıştır.

3.2.5. 'Sihirli Şapka' Adlı Eserindeki Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Fatih Erdoğan, Sihirli Şapka'da, Burak'ın başından geçenleri bize anlatmaktadır. Çocukların hayal dünyalarının enginliği, onlara sihirli bir güç vermeyle daha da farklı bir boyut kazanmaktadır.

Burak, ev ödevlerinin çokluğundan sıkılmıştır. Bunun yanında arkadaşları ile oynamaktan son derece zevk almaktadır. Burak'a ve arkadaşlarına öğretmeni çok fazla ödev vermiştir. Yapmaları için tam 102 tane işlem sorusu Burak'ı beklemektedir. Ödevlerin çokluğundan sıkılan Burak, ödevleri yapmamak için görünmez olmayı bile düşünmektedir. Sihirli meşe ağacının altından geçerken bu isteğini söylediğinde, sihirli bir şapkanın sahibi olmuştur.

Burak'ın şapkayı takarak görünmez oluşunu, birtakım olaylar eşliğinde bu eserinde bize anlatan Erdoğan, öğretmenlerin fazla ödev vermesinden tutun da anne baba yaklaşımlarına kadar birçok konuda eğitsel iletiler sunmaktadır.

3.2.5.1. Öğretmenin Tutumuna Yönelik Eğitsel Saptamalar

Sihirli Şapka'da anlatılan olaylara bakıldığında Burak'ın görünmez olmayı istemesinin altında yatan sebep ödevlerinin çok oluşudur. Öğretmenleri yapmaları için 102 adet işlem ödevi vermiştir. Bu bir öğrencinin ev ödevi olarak yapabileceğinden çok fazladır. Yazar, öğretmenlerin ödev verirken öğrencilerin yapabilecekleri bir sınırdan olması gerektiğini, öğrencilerin bu ödevi yapamayacak olmasının onlarda yarattığı huzursuzluğu gözler önüne sermiştir.

“Ödevler... Burak arkadaşlarının yanına sevinçle koşarken bile içindeki ödev sıkıntısından kurtulamıyordu. Tam 102 matematik işleminin oyundan sonra onu beklediğini bilmek karnını ağrıtyordu.”(Erdoğan 2008a: 5).

“...Eve gitmek, masaya oturmak ve o büyük ve aşılmaz bir dağ gibi karşısına dikilecek olan 102 matematik işlemini yapmak istemiordu.”(Erdoğan 2008a: 7).

Erdoğan, öğretmenin verdiği ödevlerin çok olduğunu ve öğrencilere fazla ödev verdiğini itiraf eden öğretmenin çelişmesini bizlere göstermektedir. Burak, ödevinden 40

adet işlem sorusunu yapmıştır. Ödevler kontrol edildiğinde en çok ödevi de Burak'ın yaptığını görmekteyiz.

“...Aslında 102 tane işlem fazlaydı. Ben de bunu sonradan fark ettim...”(Erdoğan 2008a: 37).

3.2.5.2. Ödevlerin Çok Olmasına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Yazar, öğrencilerin öğretmen ve anne- baba kışkacında bir zorlamaya tabi tutulduğunu, çocukların böylesi bir zorlamayla da gerçekçi ve etkili bir öğretimin gerçekleşemeyeceğini, çocukların ruh halinden bizlere kesitler sunarak anlatıyor.

“...Aslında ödevden hiçbir biçimde kurtulamayacağını biliyordu. Geçtikçe akşam ilerleyecek, akşam ilerledikçe günün yorgunluğu çökecek ve uykusu gelecekti. Ya annesinden azar işiterek uyuklaya uyuklaya ödevini yapacaktı ya da yapamazsa yarın öğretmenini ona soracaktı:

“Burak, hani ödevin?

“İşte...” diyecekti Burak, tamamlanmamış ödevini göstererek.

“Bu niye tamamlanmamış? Bak, işte buraya yazıyorum: Başarısız ve sıfır!”(Erdoğan 2008a: 8-9).

Ödevlerin çok olması çocuklar üzerinde ruhsal bir çöküntü meydana getirebilmektedir. Nitekim, ailesi tarafından Burak bir psikologa götürülmüştür. Psikolog da bu gerçek üzerinde durmuştur.

“Yine de söylediklerinizden çıkardığım kadarıyla Burak, yoğun bir stres altında. Ödevlerinin ağır gelmesi dışında onu sıkan duygusal bir sorunu olabilir.”(Erdoğan 2008a: 90).

Çocukların böylesi bir dönemde Erikson'a göre “başarıya karşı aşağılık duygusu” yaşadıkları dönemdir. Gerek öğretmenler, gerekse de anne babalar, bu durumun farkında olarak başarısız olan çocuklara karşı yapıcı bir tutum geliştirmelidir.

Erdoğan, bu eserinde ödev psikolojisini öğrencinin üzerinde yaptığı tahribatı çok güzel işlemiştir. Öyle ki ödevlerinin 40'ını yapan Burak, ödevlerinin yapamamanın verdiği korku, utanç ya da adı her neyse bu durumdan kurtulmak için görünmez olmayı istemektedir. Ödevlerin; eğitimde, çocukları teşvik edici, onların öğretimini destekleyici mahiyette olması gerektiği, gözler önüne serilmiştir.

3.2.5.3. Ebeveyn Tutumlarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Burak'ın babası, ödevleri yapması konusunda çocuğuna güzel bir rol model olmaktadır. Babası, Burak'ın ödevini yaparken onun yanına oturmuş ve ona yalnız

olmadığı hissini vermek istemiştir. Yazar, çocukların ödevlerini yapmaları konusunda onları kendi kaderlerine bırakıp sadece ‘ödevlerini yap daha ötesi yok’ şeklinde bir yaklaşımdan, güzel bir rol model olan baba portresini bizlere vererek çocuklara karşı nasıl bir bakış açısı içinde olmamız gerektiğini, tüm çıplaklığıyla göstermektedir. Babanın çocuğunu akademik gelişimi için önemli bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Nitekim Yavuzer bu noktada şunları söyler:

“Yapılan araştırmalar baba çocuk ilişkisinin çocuğun bilişsel(cognitive) gelişimi ve okul başarısını büyük ölçüde etkilediğini vurgulamakta, babasıyla yakın ve nitelikli bir ilişkiye sahip olan çocukların okul başarılarıyla, bilişsel gelişimlerinin olumlu açıdan etkilendiği belirtilmektedir.”(Yavuzer 2007 : 23).

Yukarıda ifade edilenler ışığında Burak ödevini yaparken babası, onunla beraber çalışmış ve Burak’ın bilişsel gelişimine katkıda bulunmuştur.

“...Bugün eve iş getirdim ve çok çalışmam gerekiyor. Sen ödev yaparken yanına oturabilir miyim?”

“Neden” dedi Burak.

“Böylece sana bakıp ben de ders çalışmaya heveslenirim, böylece çabuk biter,” dedi babası. Sonra da gülerek ekledi, “Yani görüyorsun, benim de çok ödevim var..”

Burak içinin biraz rahatladığını hissetti. Babası ona yalnız olmadığı duygusunu vermişti.”(Erdoğan 2008a: 11-12).

3.2.5.4. Önemli Telefonları Meşgul Etmemeye Yönelik Eğitsel Saptamalar

Çocuklar, çoğu zaman kendilerini eğlendirmek için bazı muzipliklerin peşinden gitmekten kendilerini alıkoyamazlar. Sırf eğlenmek için önemli bazı telefonları uyduruk haberle meşgul edebilirler. Bazı çocuklar polise parkta ceset bulduklarını söylemiştir. Ama ceset bir fare ölüsüdür. Bunun gibi uyduruk haberle polisi meşgul etmişlerdir.

Burak, şapkasını takıp parkta görünmez bir vaziyette dolaşmaya çıkmıştır. Bankta oturan iki kişinin kalpazan olduklarını öğrenmiştir. Ve onları takip ederek yerlerini tespit etmiştir. İşte bu esnada polisi aradığında, polisler; kendilerini daha önceden işleten çocukların verdiği bir uyduruk haber sanıp olaya müdahale edememişlerdir. Yazar, toplumu ilgilendiren böylesi önemli telefonları meşgul etmenin doğurabileceği sakıncaları bizlere sunmuştur.

“Alo... Şey... Ben Burak... Orası karakol mu?”

“Evet” dedi Şeref.

“Şeyy...” dedi Burak. Daha önce bir polisle konuşmamıştı. “Şeyy” dedi, “Para basıyorlar... Sahte para... Yabancı para..”

Polis memuru Şeref aslında komiser kadar sabırlı sayılmazdı ve birkaç yaramazın karakolu bu kadar meşgul etmelerinden hoşlanmamıştı. Azarlayan bir ses tonuyla:

“Bak yavrucuğum,” dedi. “Bu kez seni bağışlıyorum; ama bir kez daha ararsan yerini buldurur, seni içeri atarım.”(Erdoğan 2008a: 87).

3.2.5.5. Haksız Kazanımlara Yönelik Eğitsel Saptamalar

Yapılan sınavda, sevdiği kız Ece'nin heyecandan, bulduğu çözümü yerine yazmayı unutması ve onu yapsaydım on alırdım demesi üzerine Burak harekete geçmiştir. Görünmez olup öğretmenler odasına girmiş, Ece'nin kâğıdına cevabı eklemiştir. Ece'nin on alacağını ve onu sevdiğini bir not yazarak Ece'ye vermiştir. Sonuçlar okuduğunda Ece gerçekten on almıştır. Ece, aldığı notun Burak tarafından değiştirilerek on yapıldığını anlamıştır. Ece, bu durumda öğretmenine on alamayacağını, bir tane işlemi yapmadığını belirterek notunun değiştirilmesi gerektiğini söylemektedir. Erdoğan bu noktada ideal öğrenci tipini ortaya koymuş ve olması gerek davranış şeklini bizlere göstermiştir.

“Bu sonucu buraya ben yazmadım. Yazmayı unutmuştum ben.” (Erdoğan 2008a: 110).

Yazar, burada bir kişiyi kendisine hayran bırakmak için haksız yoldan iş yapan öğrenciyle, kendi hakkıyla elde ettiğini kabul eden ve hak etmediği bir notu istemeyen iki öğrenci tipini bizlere sunmuştur. Adaletli olma, hak yememe gibi kavramlar üzerinden tüm okurlarına karşı bu konularda hassasiyet gösterilmesi gerektiğini bir ders mahiyetinde göz önüne sermiştir.

“Öğretmen hem kızmış hem de duygulanmıştı:

“Arkadaşlar, bunu kimin nasıl yaptığını bilmiyorum. Ama Ece'nin davranışını kutlarım. O söylemese ben belki anlamayacaktım. O hak etmediği bir başarıyı istemeyerek ne kadar da onurlu olduğunu gösterdi.” (Erdoğan 2008a: 110-111).

Ece, bunu Burak'ın yaptığını öğrendikten sonra da Burak'a da çıkışmıştır.

“Bak,” dedi Ece. “Ben iyi not almak istiyorum; ama bunu kendim kazanmak istiyorum. Böyle görünmez yöntemlerle değil!” (Erdoğan 2008a: 115).

Erdoğan, bu eserinde, bizlere sadece çocukların hayal dünyalarının kapılarını açmamakta; aynı zamanda çocukları yetiştiren anne-babalar, öğretmenler ve onların arkadaş çevreleriyle ilgili tespitlerde bulunmaktadır.

3.2.6. ‘Sihirli Kitap’ Adlı Eserinde Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Fatih Erdoğan’ın “sihirli” serisinden biri olan “Sihirli Kitap”ta, Oktay’ın başından geçen hadiseler anlatılmıştır. Bu kez Erdoğan kurgusunu geçmiş ve gelecek zamanlar üzerine kurmuş, Oktay ve Nilüfer’in hem geçmiş zamanda yaşadıkları hem de gelecek zamanda yaşadıkları olayları büyük bir merak duygusu ve gerilimle okuyucuya vermiştir.

Oktay ve arkadaşları iptal olan tarih sınavına çalışmakta ve sınavın gerginliğini yaşamaktadırlar. Tam da sınav, Oktay’ın doğum gününden hemen sonra olacaktır. Oktay tarih sınavına çalışmak için Nilüfer’in evine gitmiş ve dönüşte tarih dersinin sıkıcılığını düşünüp filmlerdeki gibi canlı ve heyecanlı olarak tarih dersini anlatacak bir kitap olmasını meşe ağacının altından geçerken düşünmeye başlamıştır. Sihirli meşe palamudu düşmüş ve sihirli bir kitaba sahip olmuştur. Böylece Nilüfer’le macera dolu bir gezintiye çıkmışlardır. Geçmiş zamanda 3000’li yıllara gitmiş dinazorla mücadele etmiş, sonra 2102 yılına gidip uzay köyünde maceralar yaşamışlardır. Yaşadıkları andan tam otuz yıl öncesine gidip babasının çocukluk yıllarına şahit olmuşlardır.

Tarih öğretmenin de yanlışlıkla sınav kâğıtlarını tuvalette unuttuğunun da anlaşılmasıyla öğrenciler zor sınavdan kurtulmuştur.

Erdoğan, çocukların merak duygusunu giderdiği bu kitapta gerilim dozunu devamlı yüksek tutup bir nefeste okunacak bir kitabı okuyucularla paylaşmıştır.

Fatih Erdoğan, eserlerinde genellikle öğrencilerin içinde buldukları durumu çok iyi analiz etmiş ve onların sorunlarını dile getirmiştir. Sihirli Kitap’ta öğrencilerin tarih sınavı için kaygılandıklarını, hayatlarını sınavlara göre yönlendirdikleri gerçeğinden yola çıkarak onların yaşadığı gerilimi bizlere göstermiştir.

3.2.6.1. Sınavlara Yönelik Eğitsel Saptamalar

Tarih sınavı iki kez iptal edilmiş olduğundan öğrenciler yapılacak olan sınavın tedirginliğini yaşamaktadırlar. Oktay, pazartesi olacak sınav için cumartesi doğum gününde kimsenin olmayacağını düşünerek üzülmemektedir.

“İki haftadır ertelenen büyük tarih sınavı artık bu pazartesi mutlaka yapılacaktı. Bu haber bütün sınıf için başlamakta olan hafta sonunu tümüyle karartacak kadar kötü bir haberdirdi. Öğretmenleri, pazartesi günü sınavın yapılacağını haber verdiğinde Oktay bir an sıradan düşeceğini sandı. İçinden sessiz bir çığlık yükseldi:

“Olamaz! Tam da doğum gününde mi?” (Erdoğan 2008b: 6).

Oktay’ın doğum gününe arkadaşlarının sınav yüzünden gelecek olmaması Oktay’ı son derece üzmektedir. Yazar, sınavın varlığının öğrenciler üzerinde bıraktığı kötü izlenimi eserinde şu şekilde vermiştir:

“Şimdi Nilüfer aynen şöyle diyecekti:

“Oktay’cığım. Bu sınav var ya çalışsam iyi olacak. Kusura bakma.”(Erdoğan 2008b : 11).

3.2.6.2. Kitaplara Yönelik Eğitsel Saptamalar

Nilüfer, Oktay’ın doğum günü için çalışmalarda bulunmuş ve bir şekilde tüm arkadaşlarının Oktay’ın doğum gününe gelmesini sağlamıştır.

Çocuklar, doğum gününde aldıkları hediyelere bayılmaktadır. Onlar, oynayabilecekleri, pratikte kullanabilecekleri hediyeler almayı istemektedir. Oktay’ın doğum gününde aldığı hediyelerden biri de bir kitaptır. Kitap algısı çocukta bir iticilik doğurabilir. Doğum gününde kitap hediye etmek aslında iyi niyetli bir yaklaşımdır ve onların yararına olan bir vakiydir. Yazar böylesi durumlarda kitabın önemini bizlere göstermek; ama yine de çocukların bakış açısını da ilave ederek bir ileti sunmuştur.

“Oktay elindeki kalın ciltli kitaba hayal kırıklığı ile baktı. Öğretmenleri hep “Kitap en iyi armağandır çocuklar” dese de ne kendisi ne de arkadaşları doğum günlerinde kitap getirilmesinden hoşlanırlardı. (Erdoğan 2008b: 33).

Oktay ve Nilüfer sihirli tarih kitabını incelerken kitap sihrini göstermiş birden kendilerini dinazorların yaşadığı 3000’li yıllarda bulmuşlardır. Dinazorların saldırısına uğramış ve iki arkadaş bu tehlikeyi bertaraf etmiştir. Daha sonra da kendi yıllarından, yüz yıl öteye gitmişler ve uzay köyünde olanları anlamaya çalışmışlardır. Yazar tüm bu geçişleri sağlarken kitabın yüzünde beliren:

*“Kapağı aç,
Merak et,
Tek gereken,
Cesaret.”
(Erdoğan 2008b: 37).*

yazısını okuyucuya göstermiş hem gerilim belirli safhada tutmuş hem de cesur olmaları konusunda onları uyararak akıcılığı sağlamış böylece de okuyucuların kitap okuma zevkini en üst noktada tutmayı başarmıştır.

3.2.6.3. Ebeveyn Tutumlarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Oktay ve Nilüfer uzay köyünden yine kitaplarının sihriyle kurtulurlar. Bu kez kendi zamanlarından otuz yıl öncesine gelirler. Bu, Nilüfer'in annesinin 6, babasının 9 yaşında olduğu bir zaman dilimidir.

Oktay ve Nilüfer babaannesinin yaşadığı eve gelmişlerdir. Nilüfer, babası Kenan'ı görünce onun çocuk haline, kir pas içindeki haline bakınca birden ütülü pantolonlarıyla babasını gözünün önüne getirmeye çalışır.

Bu açıdan bakıldığında Erdoğan, yine müthiş kurgusuyla hemen hemen herkesin kendi anne-babalarının küçüklüklerinde neler yaptığını merak ettiği gerçeğinden hareketle, hem bizlere bu konuda duygudaşlık yapmanın önemini hem de anne-babaların kendi dönemlerinde yaşadıklarının bilincine varıp çocukları üzerinde sınırlayıcı olmamalarını ifade etmiştir. Nitekim bu konuda Yavuzer, şunları belirtmektedir:

“Kendi çocukluk yıllarında engellenmiş bireyler, ana-baba olduklarında, eskiden kendilerine tanınmamış olan özgürlüklere çocuklarının sahip olmalarına karşı, bilinçdışı bir kıskançlık geliştirirler. Bu nedenle çoğu kez kendi anne-babalarından gördükleri yöntemlerle çocuklarını dizginleme, suçlama, aşağılama yollarını denerler.”(Yavuzer 2007 :27).

Oktay, Nilüferlere ders çalışmaya gittiğinde Nilüfer'in babasının yemekleri bitirmeyen Oktay ve Nilüfer'e:

“Haydi, bakalım,” dedi. “O tabak bitecek. Ben senin yaşındayken o tabağı çoktan silip süpürmüştüm.”

“Hiç sevmediğin yemek olmaz mıydı?” diye sordu Nilüfer.

“Asla dedi babası. “Önümüze ne konulursa yedik biz. Şimdi sizlere yemek beğendiremiyoruz.” (Erdoğan 2008b: 18).

Nilüfer, babasının çocukluğunda bunun da hiç böyle olmadığını öğrenir. Burada yazar, anne-babaların çocuklarına isteklerde bulunurken kendi çocukluk yıllarını gözden geçirip onlara da ona göre muamele etmemiz gerektiği konusunda uyarıda bulunmuştur.

“Yemeğe oturdular. Nilüfer ve Oktay müthiş acıkmış olduklarından, tabaklarına konan yemeği bir iki saniyede bitirdiler. Oysa Kenan'ın tabağındakiler aynen duruyordu. Çünkü Kenan ağzına küçücük bir parça atıp sonra öylece duruyordu.

“Haydi, yesene oğlum!” dedi Kenan'ın annesi.

Kenan yüzünü buruşturdu.

“Ben bu yemeği sevmem.”

“Bıktım senden,” dedi annesi. “Bir gün de yemeğini itiraz etmeden yediğini görsem sokaktaki köpeklere kurdele takacağım sevinçten.

Oktay, Kenan Amca ile en son görüştikleri akşamı anımsadı. Kenan Amca önüne konan her şeyi itirazsız yediğini söylemişti.

“Demek doğru değilmiş, dedi Nilüfer’e fisiltıyla. Nilüfer de aynı şeyi düşünüyor olmalıydı. Güldü.

“Eğer,” dedi “zamanımıza geri dönmeyi başarırız ben ona gösteririm.” (Erdoğan 2008b: 117-118).

Nilüfer’in babası Kenan, Oktay’ın tarih sınavına çalışmak için gittiği o akşam, yemekte sadece tüm yemekleri sevdiğini söylemekle kalmamış aynı zamanda tarih dersini de sevdiğini söylemiştir. Burada belki çocuklukta oluşmuş bir tavrın zamanla değişebileceği iletisini bizlere veren Erdoğan, o yaşlarda görülen benmerkezciliğinin kuşatması altında kalan çocukların söylemini bizlere göstermiştir.

“Oktay ve Nilüfer yerlerinden sıçradılar. Kenan’ın geldiğini fark etmemişlerdi.

“Hiiiç,” dedi Oktay. “Şey kitabı... Tarih kitabı...”

“Tarih kitabı mı?”

Evet. Tarih sever misin?

“Sevmem,” dedi Kenan. “Nefret ederim tarihten.”

Oktay Nilüfer’e baktı. Demek babasının tarih merakı çocuklukta kalma bir merak değildi.

“Olsun,” dedi Kenan’a. “Belki büyüyünce en hoşlandığın konulardan biri olur tarih...”

“Asla!” dedi Kenan. “Asla böyle bir şey olmaz. Haydi, gelin arkada oynayalım.” (Erdoğan 2008b: 123-124).

3.2.6.4. Öğretmen Tutumlarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Kendi zamanlarında geldiklerini düşündükleri bir sırada iptal olan ilk tarih sınavı öncesine geldiklerini anlayan Oktay ve Nilüfer, öğretmenlerinin sınav kâğıtlarıyla tuvalete girdiğini çıkarken elinde kâğıtlar olmadan çıktığını fark etmiştir. Akabinde sınav kâğıtlarını tuvalette bulmuşlardır

Erdoğan, öğretmenin iyice araştırmadan çocukları suçlayan yaklaşımının hatalı olduğu gerçeğini dillendiriyor. Bu tutum aksi bir sonuç doğurduğunda öğretmeni zor durumda bırakabilir. Nitekim de öyle oluyor.

“Hani kaybolduğu için bize kızdığı, masasından çalındığını sandığı sınav kâğıtları...” (Erdoğan 2008b: 154).

Erdoğan, öğretmenlerinin öğrencileri suçlayıp sorumluluğu öğrencilere yüklemesini de öğrenci bakış açısından ve olması gereken akran dayanışması çerçevesinde vermiştir.

“Öğretmenimizin sınav kâğıtlarını içimizden herhangi birinin almamış olacağından emindim. Şimdi ise hiç şüphem kalmadı. Öğretmenimiz kendi dalgınlığının cezasını bize çektiriyor; ama bunu değiştiremeyiz.” (Erdoğan 2008b: 154).

Yazar, hangi konumda olursak olalım bir konuda hatalı isek özür dilemeyi bilmek gerçeğini dile getirmiştir. Nitekim öğretmen kaybolan sınav kâğıtlarını, kendi dalgınlığı neticesinde tuvalette unutmuş ve bu noktada suçladığı öğrencilerden özür dilemiştir.

“Çocuklarım, dedi. Hepinizden özür dilerim. Tam bir haftadır kendi hatam yüzünden size kötü davrandım. Lütfen beni bağışlayın!”

“Üzülmeğin öğretmenim. Herkesin dalgın olduğu anlar vardır türünden sözlerle öğretmeni teselli etti. Öğretmen gözyaşları içinde sınav sorularını dağıttı.” (Erdoğan 2008b: 160).

Erdoğan, öğretmenlerin öğrencilere önyargılı bir şekilde davranmaması gerektiği gerçeği üzerinde durmuştur. Öğrencileri cezalandırmak, onları sınavla tehdit etmek yerine öğrencileri kazanma yollarını bizlere göstermiştir.

3.2.7. ‘Sihirli Şemsiye’ Adlı Eserinde Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

“Sihirli Şemsiye” de Erdoğan, doğal güzelliklerimiz, çevreyle ilgili sorunlar, küresel ısınma gibi konularda eğitsel iletiler sunmaktadır. Sihirli seriden olan bu kitapta da yazar, yine yalın ve akıcı bir üslupla, masalımsı öğelere yer vererek bir solukta okunacak bir eseri bize sunmaktadır.

Erdoğan, son zamanlarda küresel ısınmanın dünyamız üzerinde yaptığı olumsuzlukları bizlere göstermektedir. Küresel ısınmanın doğuracağı olumsuz sonuçları gözler önüne sermiş ve okuyucunun doğal kaynaklarımızı tüketme konusunda nasıl davranacağı üzerinde durmuştur. Böylece yazar bu eserinde, çevresinde olup bitenlere karşı duyarlı, küresel ısınmanın olumsuz sonuçlarını bilen ve yaşayışını bu bilinç üzerine inşa eden bireyler yetiştirmeye katkı sağlayacaktır.

Nilay, sınıfına yeni gelen Ömer’den hoşlanmaktadır. Onu göreceğim diye okula bir an önce gitmek istemektedir. Lakin yoğun kar yağışı nedeniyle okullar tatil olunca bu isteğini gerçekleştirememiştir. Meşe ağacının altından geçerken isteklerini sayınca mavi bir şemsiyeye sahip olur. Bu şemsiye sayesinde iklim olaylarını kontrol edebileceğini öğrenir.

Elindeki şemsiye sayesinde Ömer’i etkilemeye çalışır. Fakat kaçak villa yapanların Ömer’in babası olduğu öğrenince Ömer’e karşı bir kin duymaya başlar. Kaçak villa

yapımını elindeki şemsiyesi ile yağmur yağdırarak engellemeye çalışır. Ve bunu engeller de... Ömer'in kaçak villa yapımından haberi olmadığını öğrenince de mutlu olur.

Bu eserde yazar, çevresel sorunlara ve dünyamızı etkileyecek doğal olaylara değinmiştir. Doğal çevremizi bozan her türlü tehlikeye karşı uyanık olmamızı, bilinçlenmemizi istemiştir.

3.2.7.1. Küresel Isınmaya Yönelik Eğitsel Saptamalar

Nilay'ın babası çevresinde olup biten tabii olaylara karşı bilinçlidir ve kızına da bunun hakkında bilgi vermektedir.

“Haa... İşte bu ani sıcaklık değişiminin bir başka açıklaması yok. Yerküre ısınıyor, anlıyor musun? Biz insanlar yerkürenin doğallığını bozduk. Ozon tabakasını deldik. Ağaçları, ormanları yok ettik. Havayı kirlettik. Kirlenen hava nedeniyle artık yerkürenin sıcaklığı arttı. Buzullar eriyor, iklimler değişiyor. Ani iklim değişiklikleri hep bundan...” (Erdoğan 2007c: 38).

Başka yerde yine küresel ısınma ile ilgili babanın bilgilendirici rol üstlendiği görülmektedir.

“Küresel ısınma dedi Nilay'ın babası yine. bütün doğal denge bozuldu. Bak şimdi, toprak ısınıyor. Toprağa çarpan ışınlar yansımasıyla geri dönemiyor, çünkü hava kirliliği ve çeşitli sanayi gazları tıpkı bir şemsiye gibi ışınları hapsediyor.” (Erdoğan 2007c: 42).

Ani hava değişimlerinin doğanın dengesini bozduğundan bahsedilmiştir. Doğanın dengesinin bozulmasının altında yatan en büyük sebep ise orman tahribatıdır.

“Uzmanlarca ormanların inşaat amacıyla acımasızca yok edilmesinin doğanın dengesini iyice bozduğu, hatta son günlerde görülen ani hava değişimlerinin azalan ormanların artık doğanın dengesini koruyamadığından kaynaklandığı anlatıldı.” (Erdoğan 2007c: 123).

Nilay, elindeki şemsiyeyi her açıp kapayışında farklı bir doğa olayı ortaya çıkmaktadır. Yazar, böylece küresel iklim değişikliğinin ortaya çıkardığı etkiyle paralellik kurmaya çalışmıştır. Kışın ortasında güneşin insanı yakacak noktaya gelmesi, yazın ortasında şiddetli yağmurların yağması, şemsiyenin hareketleri üzerinden verilmeye çalışılmıştır.

3.2.7.2. Kaçak Yapılaşmaya Yönelik Eğitsel Saptamalar

Çevremizde olup bitenlere karşı duyarlı olmamız gerektiği vurgusundan hareketle yazar, kaçak yapılaşmaya da değinmiş ve küresel iklim değişikliğinin bir sebebinin de kaçak yapılaşma olduğunu vurgulamıştır. Orman alanlarını tahrip etmekten kaçınmayı, kaçak yapılaşmadan uzak durmayı eserinde işlemiştir.

“Düşünsene ormanların bir bölümünü yakarak yok ediyoruz. Bir bölümünü de işte böyle kaçak yapılaşmayla ucundan kıyısından ortadan kaldırıyoruz.” (Erdoğan 2007c: 70).

Kaçak yapılaşmanın yanı sıra şehirlerdeki düzensiz gecekondulaşmaya da değinen yazar insanın içinde bulunduğu çevresel koşulların ve yapılaşmanın nasıl olması gerektiğiyle ilgili iletilerde bulunmuştur.

Nilay, yağmur yağdırmak istediğinde kendini suçlu hissediyordu .

“Her yağmurda şehrin bazı bölgelerini sel bastığı için yağmur yağmasını istemek insanın kendini suçlu hissetmesine yol açıyordu. Özellikle kentin dere yataklarına yerleşmiş olan gecekondu mahalleleri için yağmur yalnızca ıstırap demektir.” (Erdoğan 2007c: 77).

Kaçak yapılaşmanın gecekondulaşmanın sakıncalarını, yasal olarak hiçbir hukuki dayanağının olmadığını çalışarak kazanan namuslu insanlara haksızlık olduğu vurgulanmıştır.

“Kaçak villa... Bir tür gecekondu... Yani tapusuz, imar izni olmadan yapılan binalar. Yalnızca yoksulların barınmak amacıyla yaptıkları gecekondu da var, gecekonduculuğu geçim kaynağı olarak gören insanlar da... Bir de işte böyle yasaları çiğneyerek kendine ayrıcalıklı özel alanlar açanlar da. Her durumda, çalışarak ve yasalara uyararak ev sahibi olmak isteyen namuslu insanlara karşı büyük bir haksızlık...”(Erdoğan 2007c: 91).

3.2.7.3. İyilik Algısının Gelişmesine Yönelik Eğitsel Saptamalar

Yazar, bir çocuğun gözünden olaylara nasıl bakılması gerektiğiyle ilgili bizlere bir yol haritası sunmaktadır. Kaçak yapılaşmaya, gecekondulaşmaya, yasal olmayan her türlü kıyıma karşı nasıl bir duruş sergileyeceğimizi de göstermektedir. Öncelikle babasının Nilay’a anlattığı kaçak yapılaşmanın ne kadar kötü bir şey olabileceğini Nilay’ın ağzından duymaktayız.

Babasının kaçak yapılaşmayla ilgili anlattığı şeylerden sonra Nilay şunları söylemiştir.

“*Öfkeyle: biz de bunları yıkalım diye bağırdı.*” (Erdoğan 2007c: 92). Babasının olumsuz görüş bildirmesinden sonra her olgun bireyin yapması gereken bir sorumluluk duygusuyla hareket etmiş ve “*o zaman onları şikâyet edelim!*” (Erdoğan 2007c: 92). Demiştir. Yazar, böylesi durumlarda yapılması gerekenleri bizlere göstermiştir. Çevremizde olup bitenlere karşı uyanık olmak ve onları ilgili kurumlara şikâyet etmekle ilgili bir iletiyle karşımıza çıkmaktadır.

Nilay Ömer’den hoşlanmaktadır. Fakat Nilay için kurallar ve yasalar her şeyden önce gelmektedir. Kaçak villanın Ömer’in babasına ait olduğunu anlayınca Ömer’in de bundan haberi var düşüncesiyle Ömer’e karşı tavır değişikliğine gitmiştir. Yazar, Nilay’ın gözünden bize Ömer’e karşı ne hissettiğini şöyle anlatmaktadır.

“Nilay’ın öğrendikleri onun Ömer’e karşı olan duygularını etkilemişti. Sevimli ve yumuk gözlü Ömer gitmiş, onun yerine ormanda kendine özel alan açmak isteyen bunun için ağaçları kesen, böylece dünyanın doğal dengesini bozan ve küresel ısınmaya neden olan bencil bir canavar gelmişti sanki.” (Erdoğan 2007c: 109-110).

Nilay, kaçak yapılaşmadan Ömer’in de haberi olmadığını öğrenince sevinir. Kaçak yapılaşmayı ilgili kurumlara şikâyet ederek binanın yıkılmasına yardımcı olur.

3.2.8. ‘Sihirli Küre’ Adlı Eserinde Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Fatih Erdoğan’ın ‘sihirli’ serisinin beşinci kitabı olan Sihirli Küre’de, Ozan’ın başından geçen olayların yine tüm sihirli serilerde olduğu gibi meşe ağacından bir palamudun düşmesiyle nasıl heyecanlı ve sürükleyici bir hal aldığını görmekteyiz.

Erdoğan, bu eserinde Ozan’ın anneannesinin Yeni Zelanda’ya dönecek olmasının Ozan’da meydana getirdiği ruh halini gözler önüne sermiştir. Ozan’ın sihirli bir küreye sahip olmasından sonra Yeni Zelanda’ya gitmesi ve orada bir uyuşturucu çetesini çökertmesinin konu alındığı Sihirli Küre’de verilen eğitsel iletiler dikkat çekicidir.

Ozan, anneannesinin Türkiye’den Yeni Zelanda’ya dönecek olmasından üzüntü duymaktadır. Anneannesinin doğum gününde onun yanında olmak istemektedir. Meşe ağacının altından geçerken bu düşüncesini dile getirdiğinde meşe palamudunun başına düşmesiyle bir tane sihirli küreye sahip olur.

Ozan, bu sihirli küre sayesinde kendisini Yeni Zelanda’da bulur. Ve başından geçen ilginç olaylarla anneannesine ulaşmaya çalışır. Markette çalışan Kerry, kendisine yardımcı

olur. Bindiği arabada bir şey saklandığını anlayan Ozan bir uyuşturucu çetesinin çökertilmesine katkıda bulunur.

Yazar, Sihirli Küre’de çoğu konuda çocuklara çok güzel iletiler sunmuş bu sadece çocuklarla da sınırlı kalmamıştır. Yetişkinler de bundan nasibini almıştır.

Yazar, bu eserinde kurgusunu oluştururken verdiği eğitsel iletilere bakınca salt bir macera ve fantastik bir tattan ziyade bilinçaltına yerleştirilen güzel mesajları da unutmamak gerekir. Sihirli serinin hemen hepsinde yer alan başarılı kurgu, nefes kesen macera ve bunun akıcı ve duru bir dille desteklenmesi, çocukların hayal dünyalarına hitap edip onları doyurması, bu seriyi farklı kılmıştır.

3.2.8.1. Aile Büyüklerine Yönelik Eğitsel Saptamalar

Erdoğan, çocukların anne-babalarının yanında, sağlıklı bir gelişim için diğer aile büyüklerinin varlığının da önemli olduğunu bizlere göstermiştir. Anneannesinin yurt dışını çıkıyor olmasına Ozan çok üzülmemektedir.

“Öff, yaa! Neden gitmek zorunda ki? Anlamıyorum!”

Babası havaalanından çevre yoluna bağlanan kavşağı dönerken gülümsedi:

“Daha şimdiden özledin galiba...”

“Evet, özledim işte, dedi Ozan yine.

(...) Bir hamburgere ne dersin?

Ozan bir süre sustu. “Evet,” dedi.

“Aslında annesinin bu hoş önerisi bile Ozan’a az önce anneannesini çok ama çok uzaklara yolcu ettiğini unutturmamıştı. Bakışlarını dışarı çevirdi ve yol kenarındaki mağazaların tabelalarını okumaya daldı.” (Erdoğan 2007d: 3-5).

Ozan, anneannesinin yokluğunu hissetmekte ve onun yanına gitmeyi istemektedir. Nitekim sihirli bir küreye sahip olmasının altında bu sebep yatmaktadır. Küreye sahip olunca ilk iş anneannesinin yaşadığı Yeni Zelanda’yı küre üzerinden bulmak olmuştur. *“Üff, yaa...” dedi. “Ne kadar uzak!”* Ozan’ın bu şekilde konuşmasından anneannesinin yanında olamamasının kendisinde doğurduğu sıkıntı gözler önüne serilmiştir.

Ozan’ın anneanesi de Ozan’a karşı son derece düşkündür. Ozan nasıl ki anneannesinin gidişinden derin bir teessür duymaktadır aynen öyle de anneanesi de ozan’ın kaybolmasına son derece üzülmüş ve kızı ile aralarında şu konuşma cereyan etmiştir:

“Her yeri aradınız mı peki? Komşular...Arkadaşları...”

“Tabii...Hem de kaç kere...”

“Polise bildirdiniz mi?”

“Tabii, bildirmez miyiz? Ama çocuktur çıkar gelir diyorlar. Henüz ciddi olarak harekete geçmediler...”

“Oraya geleceğim...”

“Anne gelip ne yapacaksın? Öyle uzaktasın ki...”

“İsterse dünyanın öteki ucu olsun...”

“Anne zaten orası dünyanın öteki ucu...”

“Olsun. Geleceğim ve torunumu elimle koymuş gibi bulacağım.”(Erdoğan 2007d : 69-70).

3.2.8.2. Ebeveyn Tutumlarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Ozan, sihirli küreye sahip olduktan sonra anneannesinin bulunduğu Yeni Zelanda’ya gider. Ozan’ın annesi ve babası çok telaşlanır ve Ozan’ı bulamazlar. Polise bulunması için giderler. Ozan’ın annesinin polise söyledikleri düşünüldüğünde çocukların annelerin gözünde ne kadar anlamlı ve değerli bir yere sahip olduğu gözler önüne serilmiştir.

“Benim çocuğum her çocuk değil, o benim çocuğum! Ayrıca onun sabahları gezmek gibi bir âdeti yoktur ve bence başına mutlaka bir şey geldi. Hemen aranmasını istiyorum, anladınız mı?” (Erdoğan 2007d: 39).

Ozan, sihirli küre ile Yeni Zelanda’ya gittiğini babasına anlatmak istemiştir. Babası, Ozan’ın tek başına hem de bir küre ile Yeni Zelanda’ya gitmiş olmasına akıl erdirememiştir. Fakat Ozan ile arasındaki sıkı güven duygusunun bozulmasını da istememektedir. Yazar, böylesi bir durumda bile baba-oğul arasında tesis edilen bu güven duygusunun sarsılmadığını gözler önüne sererek, bizlere aile içi iletişimde ortaya konulacak davranış şeklini göstermektedir.

“Baba...Bana inanmanı istiyorum.”

“Neyle geldin, neyle?”

“Küreyle...”

“Ne küresi?”

“Küre. Hani yerküre var ya. Derslerde kullanılan...”

“Eeee?”

“İşte o küre...Baba, bana inanıyor musun? Bak, ben hiç sana yalan söyler miyim?”

“Oğlum, tabii ki söylemezsin; ama söylediğin şeyi anlamak istiyorum. Küreyle gitmek ne demek? Yani nasıl gittin?”(Erdoğan 2007d: 122).

3.2.8.3. Öğretmeni Dinlemenin Önemine Yönelik Eğitsel Saptamalar

Fatih Erdoğan, öğrencilerin derslerde anlatılan konuları can kulağıyla dinlemeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Öğretmenler bir konuyu anlatırken onların bizim hayatımızda önemli bir yer tutabileceği gerçeğinden bahsetmiştir. Anlatılan derslerin de hayatımızı kolaylaştırıcı, işlevsel bir yönünün olması gerektiği de iletileri arasındadır.

Ozan, sihirli küre sayesinde Yeni Zelanda'ya gittiğinde orada herkes İngilizce konuşmaktadır. Ozan işte tam bu esnada aklına İngilizce derslerinde neler yaptığı gelmiştir.

“Can’ın kulağına silgi parçaları atıp durduğu dersti bu. Çok eğlenceli gelmişti ona. Dersin nasıl geçtiğini bile anlamamıştı. Ama tabii, dersten de bir şey anlamamıştı. İşte şimdi tam da o derste anlatılanlar gerekiyordu ona.” (Erdoğan 2007d: 45).

Erdoğan, okullarda öğretilen derslerin hayatımızı kolaylaştıracağı gerçeğinden bahsetmiştir. Ozan yine çat pat İngilizcesiyle anlaşmaktadır.

“Kız gülümsedi ve kutunun üzerindeki soluk haritaya baktı. Sonra da Ozan’a döndü:

What is your name?

Adım mı? Adımı ne yapacaksın kızım? Neredeyiz onu söyle! Ama yine de derslerde öğrendiği kalıpla cevap verdi:

My name is Ozan. What is your name?

O da onun adını sormuştu.

Çünkü İngilizce öğretmeni aynen böyle söylemişti.” (Erdoğan 2007d:59-60).

3.2.8.4. Çocukların İhmal Edilişine Yönelik Eğitsel Saptamalar

Çalışan anne-babaların çocukları ihmal etmelerinde de bahsedilmiştir. Çalışan anne-babaların çocuklarıyla tam anlamıyla ilgilenemeyeceklerini, Ozan’ın anneannesi üzerinden verilmiştir. Çalışan annelerin aile içi iletişimde bazı sıkıntıları beraberinde getireceğini Yavuzer şu şekilde ifade etmiştir.

“ Bunların başında, annenin olmadığı saatlerde çocuğun bakımı, işinden yorgun ve gergin gelen annenin çocukla kuracağı sağlıklı iletişim, annenin, çocuğa az zaman ayırması gelir.” (Yavuzer 2007 : 60).

Ozan'ın anneannesinin Ozan'ın kayboluşu sonrasında yakınmalarına baktığımızda, yazarın bizlere, hayatımızda iş endeksli çalışmanın onları ihmal etmemize sebebiyet verdiğini belirtmiştir.

“Olacağı buydu işte. Bu çocuklar iş güç derken öyle ihmal ediyorlar ki torunumu. Bazen diyorum ki keşke aynı ülkede yaşıyor olsaydık. Ama işte zamanında düzenimizi böyle kurmuşuz. Bu yaştan sonra yeni bir düzen kurmak zor...”(Erdoğan 2007d: 85).

3.2.8.5. Büyük Sözü Dinlemenin Öneme Yönelik Eğitsel Saptamalar

Yazar, Sihirli Küre’de ebeveynlerin söyledikleri sözleri, tavsiyeleri dinleyen çocukların hayatlarında güzel işler yapabileceğini bizlere göstermiştir. Böylece hem çocukların anne-babalarının öğütlerini dinlemeleri tavsiyesinde bulunmuştur.

Ozan, babasının ona söylediği bir nasihatten yola çıkarak önce arabasına bindiği adamların tehlikeli olduğunun farkına varmış ve bir uyuşturucu çetesinin çökertilmesine katkıda bulunmuştur.

“Gizleyecek bir şeyleri olanlardan her zaman kork,” derdi Ozan'ın babası. Bu nedenle Ozan kamyonet durunca inip kivilerin altında küçük beyaz toz poşetleri saklayan adamlara teşekkür etmekten vazgeçti. (Erdoğan 2007d: 89).

Ozan daha sonra polisin de işbirliğiyle uyuşturucu çetesinin çökertilmesine ve akabinde Kerry'nin onların elinden kurtulmasına yardımcı oluyor. Televizyon programlarına çıkıp ün kazanıyor.

Yazar, burada da önemli bir eğitsel iletiyi bizlere sunuyor. Babasının sözünü dinlemesi neticesinde Ozan bir uyuşturucu şebekesinin çökertilmesine katkı sağlamaktadır. O yaşlarda bir çocuğun ‘uyuşturucu’ mefhumuna bakış açısını gösterip o işlerle uğraşanları da *“ne tipsiz adamlardı, hele burnunun üstünde kocaman bir ben olanı” (Erdoğan 2007d: 111).* şeklinde okuyucunun bilinç altında bunun ne kadar da kötü bir iş olabileceğini de ayrıyeten yerleştiriyor.

Yazar bunu yaparken de bizzat uyuşturucunun ne kadar kötü olabileceğini çocuklara öğütleme yerine Ozan'ı çeteyle bizzat mücadele eder halde gösterip ne kadar tehlikeli bir durumu bertaraf ettiğini büyük bir ustalıkla okuyucunun beynine kazıyor.

3.2.8.6. Medyaya Yönelik Eğitsel Saptama

Ozan, hırsızların yakalanıp adalete teslim edilmesinde bir kahraman olarak lanse edilmiştir. Özellikle de medya bu konunun üzerine gitmiştir. Ozan’la ilgili bir haber yapmak istemektedir. Bunun içinde anneannesinden izin istemişlerdir. Anneanesi izin vermemiş ve medya ile ona bildiklerini sıralamıştır.

“Telefonu kapattığında anneanesi Ozan’ın karşısına oturdu. “Bak,” dedi. “Televizyoncular için yalnızca yaptıkları program önemlidir. Ancak sana her zaman önemli olan senmişsin gibi yaklaşırlar. Unutma ki bu olayın üzerinden biraz zaman geçtiğinde seni anımsamayacaklar bile.” (Erdoğan 2007d: 138).

3.2.8.7. Okul Müdürünün Saf Çıkarıcı Tutumuna Yönelik Eğitsel Saptamalar

Yazar, Ozan’ın üne kavuşmasının başka bir boyutunu bizlere göstermiştir. Ozan’ın okulunun sahibinin bu olayı kendi çıkarlarına göre değerlendirdiğini görmekteyiz. Tamamen saf çıkarıcı bir yaklaşımla konuyu ele aldığı ve eğitim işinin ticari bir boyut kazandığını bizlere göstermektedir.

“Okul arkadaşları sevinçle karşıladılar onu. Hepsi önce kaybolduğu için endişelenmiş, sonra da Ali Sırça’nın programında görünce sevinmişlerdi. Müdür böyle kahraman öğrencileri olduğu için mutluydu. O gün okulun sahibi de gelmişti ve bu sayede okulunun adının duyulmasından çok hoşlanmıştı”.

“Okulumuz için iyi bir reklam oldu. Gelecek yıl okul ücretlerine daha yüklü bir zam yapabiliriz, dedi karısına sevinçle.” (Erdoğan 2007d: 142).

3.2.9. ‘Sihirli Top’ Adlı Eserinde Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Fatih Erdoğan, ‘sihirli’ serisinin onuncu kitabı olarak kaleme aldığı bu kitapta, önceki serilere uygun olarak yine bir çocuğun başından geçen olayları usta kurgusuyla bizlere anlatmaktadır.

Erdoğan, gerek bu kitapta gerekse de serinin tüm kitaplarında okuyucuya bazı kazanımlar sunmuştur. Bunu yaparken ders vermeyi öncelikli hedefi arasına koymamış, kitabın genel kurgusu, sürükleyiciliği içinde bunlara yer vermiştir.

Erdoğan, bu eserinde çocukların kendilerine ait bir oyun alanı olması gerekliliğinden, arkadaş ortamlarını kurarken bazı şeyleri paylaşmanın öneminden, çevremizdeki insanların bizleri yönlendirip bizleri koruduğundan, her şeyden öte bir kişinin gerçekten isteyince ve

bir hedef ortaya koyunca her işini gerçekleştirebileceğinden, mücadele etmenin ne kadar da önemli bir iş olduğundan bahsetmiştir.

Deniz, çok iyi top oynamayan biridir. Hatta topa doğru vurmaya bile becerememektedir. Deniz'in arkadaşlarının arasında olma mücadelesinin konu edindiği bu eserde, yazar çalışmanın, istersek başarılı olabileceğimizin, iletilerini bizlere sunmaktadır. Deniz, takıma girme mücadelesi vermiş ve fırsat doğunca da bunu en iyi şekilde değerlendirmiş, hem arkadaşlarının hem de hoşlandığı kız Miray'ın kahramanı olmuştur.

Deniz'in iyi top oynayıp takıma girme mücadelesinin yanında, oyun alanlarının çocuklar için ne anlama geldiği, yeşili koruma çabaları, çevremizde var olan büyüklerin iyilikleri gibi bir sürü olayın geçtiği bu eserde yazarımız, çalışarak başarılı olmanın tadına varan Deniz gibi, hemen hemen tüm çocukların illa bir hedefi gerçekleştirmek için sihirli bir güce sahip olmaya ihtiyaç duymadan başarabileceğini bizlere göstermiştir.

3.2.9.1. Ebeveyn Tutumlarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Deniz, mahallesindeki arkadaşlarıyla kurdukları Yoncaspor'da futbol oynamak istemektedir. Deniz iyi top oynayamadığından arkadaşları tarafından alay konusu edilmiştir. Ve onu yedek takımda tutmaktadırlar. Deniz, hiç yılmadan takıma girme mücadelesi sergilemiştir. Babası, Deniz'in bu olumsuz duruma karşı ona empatik yaklaşarak yaşadığı problemi çözmesine yardımcı olmuştur.

“Eeee? Dedi babası. Neyin var bakalım?”

“Hiiiç,” dedi Deniz. “Gol kaçırdım bugün.”

“Gol mü kaçırdın?”

“Evet. Kale dibindeydim. Top ayağıma kadar geldi...”

“Ofsayt pozisyonu?”

“Hayır, hiç bile ofsayt değildi. Top ayağıma geldi...”

“Topu mu iskaladın?”

“Hayır, iskalarmıyım? Iskalamadım vurdum.”

Eee, kaleci mi yakaladı?

“Hayır vurdum ve top gitti...”

“Avuta?”

“Hayır, taca...”

Deniz'in babası kahkahayı koyverecekti ki son anda Deniz'in gözlerinin dopdolu olduğunu fark etti.” (Erdoğan 2009a:40).

Babası, Deniz'in bu durumunda onda oluşabilecek kötü düşünceleri yok etmek için kendisini yetersiz bulduğu düşüncesiyle ağladığında ona sarılarak onu teskin etmiştir. Başarısızlığa bir aşağılık duygusu içinde olmamasının ilk hamlesini yapmıştır. Deniz'e kendini açmıştır. Yazar, böylesi müdahalelerin gerekliliğini gözler önüne sererek bizlere bu noktada ipuçları vermektedir.

“Babası Deniz’e sarıldı.

“Hayır, yamuk filan değil. Zamanla sen de topa daha çok hakim olmayı öğreneceksin. Çalışırsan olur; ama çok çalışırsan... Biliyor musun, bizim takımın en berbat oyuncu bendim küçükken.” (Erdoğan 2009a: 42).

3.2.9.2. Büyüklerin Öğütlerini Dinlemeye Yönelik Eğitsel Saptamalar

Yazar, Deniz'in başarıma duygusunu daha da perçinlemek için Hüseyin Dede'nin öğütlerini ona dinletir. Deniz, ilk başta maymunuyla yaşayan Hüseyin Dede'nin çok soğuk bir olduğunu düşünmektedir.. Deniz'in en sevdiği arkadaşı Miray, Hüseyin Dede'den aldığı ödünç kitapları okuyup geri getirmiştir. Yanında Deniz de vardır.

Yazar, çevremizde böylesi insanların varlığından bahsederek okumanın önemini bizlere daha da güzel kavratıyor. Hüseyin Dede, çevresindeki çocuklara onlara ödünç kitap vererek hem onların okumalarını sağlıyor hem de onlara yol gösterici bir tutum sergiliyor.

“Eee, nasılsın bakalım? Okudun mu kitapların hepsini...”

“Evet. Şey ... Birini sonuna kadar okumadım. Sıkıcıydı.”

“Afferin! Sıkıcıysa bırakacaksın kızım. Doğrusunu yapmışsın. Kitaplığımdan kendin seçtin, ben karışmadım biliyorsun?”

“Evet. Kapağındaki resim ilgilimi çekmişti; ama okuyunca..”

“Evet. Bazen oluyor öyle. İstersen sen onları kitaplığa koyarken ben de size limonata getireyim...”

Miray, “Tamam”, diyerek içeri yöneldi. Sonra durup sordu: “Kitaplığı Deniz’e de gösterebilir miyim Hüseyin Dede?”

“Tabii ki..” dedi Hüseyin Dede. “İsterse o da kitap alabilir.” (Erdoğan 2009a: 119).

Hüseyin Dede, Deniz'in başarılı olması için ona bazı nasihatlerde bulunmaktadır. Yazar, bu noktada okuyucularına başarmak için bir hedef seçmeleri gerektiği ve bunu başarmak için çok çalışmak iletisini bizlere sunmaktadır.

“İnsanlar da tıpkı çiçekler gibi tek bir hedefe odaklanabilseler, her istediklerine ulaşabilirler... Örneğin sen... Ne olmak istiyorsun?”

Deniz şaşırıldı. “Şey... Bilmem... Karar vermedim...”

“Yani yapmak istediğin hiçbir şey yok mu? Ulaşmak istediğin? Başarmak istediğin?”

Deniz düşündü. Dünden beri yaşadığı sıkıntıdan başka düşünebildiği hiçbir şey yoktu ki. Yine de aklına geleni söylemeye çekindi. “topa düzgün vurmak istiyorum” mu diyecekti yani şimdi. Hayır, bunu söyleyemezdi, hele Miray varken. Onun yerine “Hiiiç,” dedi.

“İstediğim bir şey yok...”

“Neyse işte,” dedi Hüseyin dede. “bir gün olacaktır. İşte o zaman şunu aklından çıkarma: neye ulaşmak istiyorsan, neyi başarmak istiyorsan ona odaklan, başaracağını düşün ve ona göre davran.” (Erdoğan 2009a: 123-124).

Yazar, Hüseyin Dede'nin nasihatlerini tutmanın bir fayda sağlayacağını Deniz'e göstermektedir.

... “Ama buradan atamazdı, çok uzaktaydı. Sahaya doğru koşmaya başladı. Birden Hüseyin Dede'nin sözleri geldi aklına: “Neye ulaşmak istiyorsan, neyi başarmak istiyorsan ona odaklan,” demişti. Olduğu yerde durdu. Taa sahanın öteki ucunda Ahmet sabırsızlıkla topu beklerken yerinde zıplıyordu.

“Hadi ya! Getir şu topu! Dedi Lütfü. “Şut çekmeye kalkma, kim bilir nereye gider yine!”

Deniz Hüseyin Dede'nin söylediğini bir kez daha düşündü... “Neye ulaşmak istiyorsan...”(Erdoğan 2009a: 155-156).

Deniz tüm arkadaşlarının bakışları altında uzak mesafeden topu istediği yere kadar uzaklaştırıp Ahmet'in kucağına teslim etmişti. Bunu yaparken Hüseyin Dede'nin söylediği sözler etkisini göstermiş ve kendine güvenmeye başlamıştı.

“Deniz, Miray'ın yanındaki banka doğru giderken sevinçten daha çok yaşadığı şaşkınlığın sersemliği içindeydi. Hüseyin Dede'nin söylediği şey ne kadar da doğru çıkmıştı! Demek ki bir şeyi çok isterse ve düşüncesini o şeye odaklarsa başarabiliyordu. Müthişti! Her zaman işe yarayabilir miydi? Örneğin diyelim matematik sınavı var, ders çalışmaya oturduğunda sınavdan yüz alır mıydı? Denemeye değer bence diye geçirdi aklından.” (Erdoğan 2009a: 158).

3.2.9.3. Oyun Alanların Yok Olmasına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Yazar, kitabında sadece Hüseyin Dede'nin çocuklara verdiği güzel mesajlarla sınırlı kalmayıp bir de çocukların futbol maçlarını oynadıkları arsanın sahibesi Neriman Teyze'nin mücadelesini de bizlere göstermiştir.

Günümüzde yaşam alanların gitgide daralması, hele çocuklara oynayacak yer bırakılmaması, çocukların gelişimi açısından son derece büyük bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özellikle büyük şehirlerde yaşayan çocuklar; hatta büyüyen çocuklar, oyun oynamanın tadına varamadıkları gibi oyun alanlarını da bulamamaktadır. Çocuğun gelişimi ve sosyalleşmesi adına oyunların yeri yadsınamaz bir realite olarak karşımızda durmaktadır. Nitekim Yavuzer, oyunun çocuğun gelişimi için katkı sağladığını söylemektedir.

“Oyun çocuğa kendini tanımayı öğretir. Çocuk, oyun yoluyla kendi güçlerini sınamakta, atılma girişimindedir. Çocuk oynadıkça duyuları keskinleşir, yetenekleri gelişir, becerileri artar. Çocuğun bedensel, ahlaki ve zihinsel gelişiminde olduğu kadar, psiko-sosyal gelişiminde de oyunun rolü büyüktür.”(Yavuzer 2007: 173).

Yazar, Neriman Teyze'nin arsasına bir müteahhidin talip olması ve Neriman Teyze'nin onlara karşı verdiği mücadeleyi anlatmaktadır. Neriman Teyze'nin arsasına talip olanlara arsasını satmayacağını, çocukların oyun alanlarını korumak istediğini ve betonlaşmaya karşı çıktığını görmekteyiz.

Yaşadığımız çağda Neriman Teyze gibi bir tipin yaratılması ve yüceltilmesi dikkat çekicidir. Bununla hem çocuklar için onların oynayabilecekleri bir yer hem de betonlaşmaya karşı yeşil bir çevre çocuklara armağan edilmiş olacaktır. Yazar, olayları anlatırken okuyucunun çevrelere sahip çıkması gerekliliğini vurgulamıştır.

Erdoğan, Neriman Teyze'nin arsayı satma fikrine karşı çıkışını çeşitli noktalardan okuyucuyla paylaşıyor. Çocukluğunun izleri ve orada oynadığı oyunlar onun hayatında önemli bir yere sahiptir.

“...Neriman Hanım... O arsayı asla satmayacağını söyledi. Dünyalar versek yine de satmazmış. O evde doğmuş. O arsada saklambaç oynamış, çelik çomak oynamış, ebecilik oynamış, yakantop oynamış, beştaş oynamış, aç kapıyı bezirgânbaşı oynamış, yağ satarım bal satarım oynamış, kukalı saklambaç oynamış, istop oynamış, körebe oynamış, misket oy...”(Erdoğan 2009a: 27-28).

Yazar, Neriman Teyze gibi bir tip yaratarak çocukların oynayabilecekleri alanlara sahip olmasını vurgulamaktadır. Bunu da hiçbir maddi güce boyun eğmeden yapmak gerektiğinin altını çizmektedir. Çocukların sağlıklı bir gelişim gösterebilmesi için oyun oynamalı ve bunun için de boş alanlara ihtiyaç duymaları gerekmektedir. Yeşil bir çevreye sahip olma fikri de verilen iletiler arasındadır.

“Çiçeklerle gelmişler; çünkü Neriman Hanım’ı etkilemek istiyorlarmış, arsasını satsın diye. Ama Neriman Hanım olmaz demiş. Çok para vereceklerini söylemişler. Bana ne paradan, demiş Neriman Hanım. Bana yetecek kadar param var, buralarda benim çocukluğum geçti, siz şimdi beton binalar yaparsanız, istemem demiş. Buraları yeşil kalsın bari demiş. Çocukların oyun oynayacak yerleri bile kalmadı, demiş...”(Erdoğan 2009a: 170-171).

3.2.9.4. Deyimlerin Kullanımına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Yazar, eserlerinde saf ve akıcı bir dil kullanmayı yeğleyen bir üsluba sahiptir. Bu eserinde de yine diğer eserlerinde olduğu gibi üslubunu müthiş bir kurguyla beslemiş ve bir çırpıda okunan bir kitap armağan etmiştir çocuklara.

Yazar, eserlerinde Türkçenin kullanımına özen göstermektedir. Çocukların da Türkçenin gramer yapısına ve anlam dünyasına sahip olmaları düşüncesine sahiptir. Bu bağlamda bu eserde birkaç deyimini açıkladığını görmekteyiz. Bunu yaparken de asla ders verici bir nitelikte olmamıştır.

“Heey! Bu ne? Yüzün sirke satıyor!”

“Deniz şaşırarak babasına baktı. Bir yandan da ayakkabılarını çıkarıyordu. Babası kendisinden önce eve gelmiş, belki de hiç çıkmamıştı. Çünkü bir süredir işsizdi.”

“Nasılsın oğlum?” dedi annesi mutfaktan getirdiği tencereyi masaya koyarken. “Haydi ellerini yıkayıp sofraya gel bakalım.”

“Ne var?”

“Makarna.”

“Oley!” Deniz makarnaya bayılırdı. Sevinçle koşup ellerini yıkadı ve masaya geldi.

“Ne sirkesi baba?”

Babası ağzını doldurduğu bir kaşık kelebek makarnayı çiğnemeye çalışarak “Ne?” dedi.

“Sirke mi satıyor muşum, öyle dedin bana...” dedi Deniz.

Babası güldü. “Evet, yüzün sirke satıyor, dedim. Yani yüzün asık demek. Deyim...”

“Haaa...” Deniz güldü. Komiğine gitmişti.” (Erdoğan 2009a: 38-39).

Erdoğan’ın, yanlış kullanılan bir deyim de doğru kullanılması gerektiğini iletleri arasında görmekteyiz.

“Neriman Hanım perişandı. “Yaparlar mı?”

“Evet,” dedi Fevzi Bey. “Gözünüzün yaşına bile bakmazlar...”

Abbas da onu onaylamak istedi. “Gözünüze kaşınıza bile bakmazlar...” dedi.

Fevzi Bey ona ters ters baktı. “Gözünüze kaşınıza değil, gözünüzün yaşına olacaktı.” dedi. (Erdoğan 2009a: 136).

3.2.10. “Sihirli Kalem” Adlı Eserindeki Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Sihirli Kalem, Aztek kültürünün yok olmasına karşı yazarın yarattığı tiplerin verdiği mücadeleyi bizlere anlatmaktadır. Yazar, yine sihirli seride yer alan diğer çocukların sihirlerini birleştirerek, Azteklerin kültürlerini koruma çabalarını gözler önüne sermektedir.

Yazar, Caner’in öğretmenin verdiği kalın bir kitabı aynen yazma ödevini yazarken sıkılmaktadır. Beş tane arkadaşı aynı ödevi yapmaktadır. Caner, sihirli bir kaleme sahip olunca işi kolaylaşmıştır. Yazdıkları Kitap Zumarraga tarafından kültürleri yok edilen ve kitapları yakılan Azteklerin yaşadıklarını konu edinince sihirli serideki üç çocuk, Azteklerin zamanına gidip onlara yardım etmek isterler. Erdoğan eserinde, birçok eğitsel iletiyi bizlere sunmuştur.

3.2.10.1. Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Eğitsel Saptamalar

Caner’in annesi yemek yemeden önce ellerin yıkanması gerekliliğini ortaya koyar. Ve annesini ellerini yıkamasının takipçiliğini de yapmaktadır:

“Ellerini yıka”, dedi annesi. “Caner mutlu mutlu ıslık çalarak banyoya gitti. Lavabonun kenarındaki plastik sabunlukta duran pembe sabunu biraz ıslattı. Böylece ellerini yıkamış olduğuna ilişkin izler bırakmış oluyordu. Bir keresinde ellerini yıkadığını söyleyince annesi sabunu göstermiş ve “Ellerini yıkadıysan bu sabun neden kupkuru?” diye sormuştu ya.” (Erdoğan 2009b: 6)

Yazar, Caner’in babasını Caner’in halini anlayan ve neden sıkılmış olabileceğini düşünen bir tip olarak vermiştir. Öğretmenin kitabın tamamını neden yazdırıldığını sorgulamış çocuğunun içinde bulunduğu durumdan kurtulması için onun kendini açmasını sağlamıştır. Yalnız babası iyi niyet yaklaşımının neticesinde oğluyla kurduğu diyalogun yanlış seçilmesiyle çocuğuna yarar sağlamaktan çok ona zarar vermiştir.

“Demek ödevin bu ha!” dedi. Ben de benim oğlum ne kadar da çalışkan olmuş böyle deyip duruyordum kendi kendime. Kaç sayfa yazdın bakalım şu ana kadar?”

“Yarım sayfa” dedi.

“Yarım sayfa mı? “O kadarcık mı?” (Erdoğan 2009b: 12).

3.2.10.2. Hazıra Konmanın Yanlılığına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Yazar, bu eserinde öğrenciler arasında ödevi internetten araştırmaya da atıf yapmıştır. Ve bir gerçeği gözler önüne sermiştir. Öğrenciler buldukları ödevleri internetten aynen indirmekte ve çıktıdan alıp ödev olarak sunmaktadır. Yazar, bu noktada öğrencilerin yapmış olduğu bu davranışın yanlılığını bizlere göstermektedir.

Öğretmenleri, öğrencilerin internetten buldukları ödevleri aynen çıktı olarak alıp öğretmene getirince, öğretmen de onlara ceza olarak kalın bir kitabı aynen yazmalarını istemiştir. Öğretmenin yapılan bu sorumsuzluğa ve hazıra karşı konma çabalarını kırmak için taviz vermeden ödevlerini yapmalarını istemiştir.

“Öğretmenin verdiği ödevi yapmamak şöyle dursun, söylediği tarihte tamamlamamış olmayı bile düşünemezlerdi. Çok öfkelenmişti öğretmen bu ödevi istediği gibi yapmazlarsa konuyu çok ciddi bir disiplin konusu haline getireceğini söylemişti. Bunları söylerken de rol yapmadığı besbelliydi çünkü elindeki çantasını masasına fırlatmış, sonra da hemen arkasındaki kitaplıktan gözüne kestirdiği en kalın kitabı hızla çekip çıkarmıştı.

“İşte bu! demişti. “Bu kitabı yazacaksınız. Beşiniz de... Paylaşın aranızda!”(Erdoğan 2009b: 18).

Öğrenciler hazıra konmanın ne demek olduğunu öğretmenin verdiği ödevi yaptıklarında çok daha iyi anlamışlardır.

“Konu başlığı belliydi. Ödev sitesinde tam da aynı başlık altında hazır ödevi bulmuştu. Bulmasıyla da yazıcıya göndermesi aynı anda olmuştu. Hoop! İşte ödev hazırdu. Oysa şimdi...Yarım sayfayı yazana kadar saatler geçmiş, parmakları şimdiden ağrımaya başlamıştı.”(Erdoğan 2009b: 13).

3.2.10.3. Öğretmen Tutumlarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Yazar, öğrencinin bakış açısından öğretmenin verdiği ödevin ne anlama gelebileceğini bizlere gösterir. Çocuğun ilgi ve istidatları neyi gerektiriyorsa yazar onun önemini bizlere vurgulamaktadır.

“Hem ödevi internetten indirmelerine öğretmenin neden kızdığını da anlamıyordu. İnternette her aradığını indirebilecek bir bilgiyi neden oturup bir de elle yazmaları gerekiyordu ki? Her şeyi öğrenmeleri neden gerekiyordu zaten? Hangi bilgi kime ne zaman gerekliyse o zaman internetten okuyup öğrenemez miydi? Öğretmen niye böyle bir işkenceyi uygun bulmuştu ki onlara?” (Erdoğan 2009b: 32).

Yazar, öğretmenin verdiği ödevin aslında öğrencilerin yaptıkları yanlıştan dönmelerini sağlamak olduğunu bizlere göstermektedir. Öğretmenin, öğrencilerini hazıra

konma düşüncesini ortadan kaldırma ve öğrenmeyi kalıcı kılmayı amaçladığı görülmektedir. Öğrenciler de yaptıkları hatayı anlar ve öğretmenin vermek istediği mesajı alırlar:

“Doğru. Kendimiz yazmıyoruz ama okuyoruz n’aber? Okumazsak yazılmıyor. Öğretmen bize ödevimizi kendimiz okuyup öğrenmediğimiz için kızmıştı ama şimdi durum farklı. Ben bugün bir sürü şey öğrendim. Azteklerin kitaplarını yok etmişler...”(Erdoğan 2009b: 97)

3.2.10.4. Kültürlerin Yok Olmasını Engellemeye Yönelik Eğitsel Saptamalar

Öğrenciler, kitabı okuduklarında bir kültürün de yok oluşunu görmüşlerdir. Yaşlı Temolitzin ve torunu Maya’nın Azteklere ait kitapların çoğaltma mücadelesini gördükçe onlara yardım etme düşüncesi içine girmişlerdir. Yazarın, hangi dönemde olursak olalım hangi kültürün bir parçası olursak olalım Zumarraga’nın Azteklerin kitaplarını yakarak bir kültürün yok olmasına karşı okuyucusunu bilinçlendirmeyi ve okuyucusuyla ortak bir evren kurmayı amaçladığı görülmektedir. Hatta bunu kitapların yakılarak gösterilmesini de öğrencilerin onlara vermesi gereken önemi görmelerini sağlamaktadır.

Erdoğan, bir kültürün yok oluşunu, Zumarraga’nın acımasızca tüm kitapları yakışını asimile politikasını ve buna karşılık yaşlı Temolitzin ve Maya’nın mücadelesini gözler önüne sermiştir.

“Sadece bu kütüphane kaldı Mayacığım... Zumarraga tüm öteki kütüphanelere el koydu...”

“Neden ama?”

“Ah kızım, bunu anlamın çok zor. Öyle küçüksün ki...Ama şu kadarını söyleyeyim sana...Zumarraga, bizim onların ülkelerinden yani İspanya’dan getirdikleri kitapları okumamızı istiyor...Kendi kitaplarımızı okumamızı istemiyor...”

Torununun soran bakışlarını görünce sürdürdü:

“Bizim de onların dinini, kültürünü ve edebiyatını benimsememizi istiyor. Bizimkileri ilkel ve gelişmemiş buluyor. hatta tanrılarımızı bile küçümsüyor...”(Erdoğan 2009b :56)

Yazar, kitap yakarak bir kültürün yok oluşunun vereceği tahribatı başka bir yerde yine gözler önüne sermektedir.

“Var olduğumuzdan bu yana gelen bir kültürümüz var bizim. Dilimiz var. Tanrılarımızın sözleri var. Bilgelerimizin yazdıkları, çizdikleri var...Hepsini yok etmek istiyorlar...Bizleri yok etmek istiyorlar... Takvimimizi, sayılarımızı, bilgilerimizi, inançlarımızı, alışkanlıklarımızı, anılarımızı, geçmişimizi... Hepsini yok etmek istiyorlar... İstiyorlar ki çocuklarımız

torunlarımız hiçbir şey hatırlamasın geçmişimizle ilgili... İstiyorlar ki sen hiçbir şey hatırlama... Şarkılarımızı hatırlama... İstiyorlar ki sen beni unut... Anneni unut... Babanı unut. Onların yaşadıkları yerleri... Mezarlarını unut... İstiyorlar ki biz Aztekleri hiç tanımasın gelecek nesiller..."(Erdoğan 2009b: 65-66)

Yazar, Aztek kültürünün yok edilmesini sihirli bir kalemden yola çıkarak okuyucuyla paylaşmıştır. Kitap yazma ödeviyle Azteklerin kitap yazma ihtiyacından yola çıkarak konusunu kurgulayan yazar bizlere birçok konuda eğitsel iletiler sunmuştur. Kitap okumanın önemi, kitap yazmanın önemini, kitapların bir kültürün aynası olduğunu bizlere göstermiştir. Genel olarak eğitsel mesajlara bakıldığında kitapların hayatımızın bir parçası ve gelecek nesillere aktarılan birer vesika niteliğini taşıdığını anlamaktayız. Nitekim yazar da Aztek kültürünü bulunan bir kitaptan öğrendiğimizi kitabın son bölümüne koyarak bu konunun önemine vurgu yapmıştır.

3.2.11. ‘Preysi Olmayan Masal Kitabı’ Adlı Eserindeki Çocuk ve Eğitim Temalarına Yönelik Eğitsel Saptamalar

Preysi Olmayan Masal kitabı yazarın beş öyküsünden oluşan bir kitaptır. *“Hüsamettin Bey’e Çilek Dokundu”, “Şu Babaannem”, “Pimpirik Amca’nın Öfkesi”, “Preysi Olmayan Masal Kitabı”, “Kuyruk İstiyorum”.*

Bu öykülerden Preysi Olmayan Masal kitabı, Koza Yayınları tarafından ilköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitabında “okuma kültürü” temasında yer almıştır. Yazar, bu açıdan bakıldığında kitabın bu öyküsünde okuma alışkanlığı kazandırması açısından mesajları okuyucuya sunmaktadır.

Preysi Olmayan Masal Kitabı’nda yazar okuma ile ilgili bizlere iletiler sunarken kendi yarattığı düzmece zamanla, gerçek zaman arasında geçişler sağlayarak hem öyküyü soluksuz bir şekilde bizlere okuma fırsatı veriyor hem de çocukların hayal dünyalarında yaşadıkları o büyülü güzellikleri bizlere gösteriyor.

Mavisel Yener, bu kitabı değerlendirmiş ve Preysi Olmayan Masal Kitabı için şunları söylemiştir:

“Fatih Erdoğan’ın ilk toplu öyküler kitabı olan Preysi Olmayan Masal Kitabı, gelecek yeni öykülerin mustusunu veriyor. Öykülerin tümünde olay anlatımına ağırlık verilmiş olması, seslendiği yaş grubunun kalbini çalacaktır kuşkusuz. Çocukların uzun betimlemeler ve karışık kurgulardan sıkıldığını, eğlenceli bir okuma süreci için onlara neler sunulması gerektiğini iyi bilen, deneyimli bir yazar Fatih Erdoğan. Okurunun şişirilmiş, gereksiz anlatılarla

bezenmiş sayfalardan hoşlanmadığını bildiği için sürekli devinim halinde bir dil, kurgu ve tasarım yeğliyor.”

“Kitaba adını veren öykü, adından da anlaşılacağı gibi, başka masallara göndermeler yapıyor. Yalnız masallara değil, çizerlere de söyleyecek sözü var bu öykünün. “Korsanın biri prensesi kolundan çekiştiriyor. Uyduruk bir resim. Korsanın altında ütülü pantolon var. Bu çizerin de hiç mi aklı yok.”(s,50) Bora'nın annesi gazetenin verdiği kuponları biriktirmiş, onlarla tabak takımı alması için Bora'yı gönderiyor. Bora okuduğu kitabı merak ettiği için elinde kitabıyla sokağa çıkıyor. Kupon karşılığı armağanlar veren gazetenin dağıtım bürosunda uzun bir kuyruk var. Bora kuyrukta beklemeye başlıyor, bir yandan da kitabını okuyor. İşte o zaman olanlar oluyor, kitaptaki karakterler gerçek yaşamdakilerle karışıyor; ortaya eğlenceli ve düşündürücü bir öykü çıkıyor. Sırada bekleyen bir kızı kitaptaki prensese, kendini de prense benzetiverince işin rengi değişiyor. İyi de, kitapta prens yok ki? “Hani prens? Yazar prensese yardım edecek bir prensi yazmayı niye akıl etmemiş?”(s,71) Bora bir yandan okuduğu kitabı eleştirirken öte yanda kuyrukta bekleyen “prens”e yardım etmeyi unutmuyor elbette! Bora'nın somutluktan soyut çağrışımlara kolayca geçebilmesi, onun hayal gücünün sonsuzluğundan kaynaklanıyor, çünkü o bir çocuk. Bora'da çağrışımlar sürerken okur da çağrışımlarla donanıyor. Bora'yı dinlemek, anlamak için çaba sarf ediyor okur. Bu çabasında başarılı olunca da mutlu oluyor!

“Çocuğu iyi tanımayan bir yazar, bilinç akışı yöntemiyle yazılmış bu öyküyü öylesine karmaşıktırabilirdi ki, algılayabilene aşk olsun! Fakat Erdoğan, anlaşılmayan değil, “anlaşılan” metinler yazarak okurlarını edebiyatın gökkuşağı dünyasına davet etmeyi yeğliyor. Çocuklar, okuduğu kitabın altında ezilmesin, okudukça yükleri hafiflesin istiyor.” (Yener, 2011).

Yukarıda Mavisel Yener'in de belirttiği gibi kitabın kahramanı Bora, okuduğu kitabın etkisiyle gerçek hayatında yaşadıklarını kitaptaki olaylara aktarmakta, kitaptakileri de gerçek yaşantısına aktarmaktadır. Bilinç akışı yöntemiyle yazılmış bu öyküde Erdoğan bir yandan da bizlere okuma ile ilgili sağlam bir duruş ve daha birçok konuda iletiler sunmuştur.

Prensi Olmayan Masal Kitabı'nda kaçırılan bir prensesin yaşadıkları konu edilmiştir. Bora, bir yandan kitabını okurken bir yandan da düşünmektedir. Kitabın sayfalarında gördüğü korsan resimlerine baktığında korsanların pantolonlarının ütülü olduğunu tespit etmiş ve bunu eleştirmiştir. Yazar, aslında çocuk edebiyatı yazarlarına ‘görsel öğeler içerikle uyumlu olmalı’ düsturunu hatırlatıp bu konuda daha hassas davranma gerekliliğini ihsas etmiştir.

Prensese kaçacak yeri olmadığını anlıyor. Bora sanki Prensese: “Neden beni kurtarmıyorsun? der gibi baktığını düşünmektedir. “Bora”, “Bora,” diye bir ses

duymaktadır. Ses annesinden gelmektedir. Yazar ilk geçişi burada sağlıyor. Bora annesinin biriktirdiği kuponlarla tabak alacak. Ve annesinin dediğini yapmak zorunda.

Ama bir yandan kitabı da merak etmektedir. Yazar, bu merak duygusunu o kadar taçlandırıyor ki okuyucuların hepsi Bora'nın kitabı okuyarak gitmesini ister gibi düşünmektedir. Nitekim Bora eline kitabı alarak gidiyor.

3.2.11.1. Sosyal Kurallara Uymaya Yönelik Eğitsel Saptama

Bora, tabak almak için kuyruğa girmiştir, Bora bu sırada bir yandan kitap okumakta bir yandan da kitabın verdiği geçişlerle diyalogunu oluşturmaktadır. Bora, prensesin nasıl kurtulacağını merak etmektedir. Okuduğu kitapta korsanların yemek alırken “sıraya “ diye bağışını okumaktadır. Bu esnada kendi kuyruğunda birinin de sırayı yok sayıp öne geçmesine kızmaktadır Bora'nın yanındakiler.

Yazar, aslında toplumda iş yaparken sıra beklemenin önemini, insanlara saygılı olmanın gerekliliğini de burada bize veriyor.

3.2.11.2. Kitapların Merak Duygusunu Ön Planda Tutmaya Yönelik Eğitsel Saptama

Okuduğu öyküde prenses onların dikkatini dağıtmak için tabakları kırıyor ve sağa sola fırlatıyor. Tam o esnada Bora'nın önündeki küçük kızın tabakları düşürüp kırıdığı gerçeği Bora'yı ve yanındaki insanları çok üzüyor. Kız ağlayıp kapının giriş merdivenlerine oturuyor. Bora kitabını okumaya devam ediyor. Prensесinin nasıl kurtulacağını merak ediyor. Prensес korsanlardan gizlice sandalı görünmez bir yere çekiyor. Sonra onlar uyuyunca da sandala atlayıp babasına kavuşuyor. Prensесin bu kadar kolay kurtuluşu hem de bir prensесin olmayışı ona çok yavan geliyor. Olayı tekrar baştan sona düşünüyor.

3.2.11.3. Çözüm Yolları Üretmeye Yönelik Eğitsel Saptama

Bora okuduğu kitaptaki olaydan etkilenmiş ve bunu gerçek hayatta bir fırsata dönüştürmüştür. Kızın kırılan tabağının yerine kendi tabağını ona vermiştir. Yazarın en başta prensin yokluğu söyleminin Bora'nın yaptığı bu çözüm yoluyla açıklığa kavuştuğunu görmekteyiz.

“Bora eve dönmüyor. Kızı bıraktığı yere iniyor. Kız henüz eve girmemiş, kapı önündeki iki sıra basamakta oturuyor. Bora, elindeki tabak takımını kızın kucağına bırakıyor. Sonra da bir şey söylemeden yokuş yukarı hızlı hızlı

*ilerliyor. Tam sokağı dönecekken kulağına incecik, şarkı gibi bir söz çalınıyor:
“Teşekkürler Prens!” (Erdoğan 2010: 72).*

Yazar, Bora'nın kitap okuyuşunu bizlere bir resim olarak sunmuştur.. Kitap okumanın öneminden bahsetmiş, kitap okumanın çocukların hayal dünyalarını besleyen en önemli unsurlar olduğunu ortaya koymuştur. Hatta kitap okuma sayesinde, gerçek hayatta inisiyatif alma becerisini kazanma adına da yararlarını bizlere anlatmıştır.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar

Çocuk edebiyatı, çocukların zihnen ve ruhen gelişmesinde, onların hayal, duygu, düşünce ve zevklerine katkı sağlamak amacıyla oluşturulmuş, çocuğun dil gelişimini ve sosyal gelişimini sağlamayı, bunun yanında olumlu kişilik gelişimine de katkıda bulunmayı hedefleyen bir edebiyat dalıdır.

Çocuk edebiyatında çocuğu tanımak, onun ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik olarak edebiyat zevkini geliştirici ürünler ortaya koymak esastır. Bu ürünler, çocukların bir nevi yaşama oryantasyon görevi sağlamada, kendi kişilik gelişimini oluşturmada, onlara katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte Çocuk edebiyatı, çocukların çevresine karşı duyarlı, ebeveyn ve öğretmenlerin sağladığı eğitim ortamlarını gerçekleştirci eğitsel görevlere sahiptir.

Çocuk edebiyatının hedef kitlesi bütünüyle çocuklardır diyemeyiz. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuklarda ruhsal ve zihinsel olmak üzere, çocukları birçok konuda geliştirmektedir. Onları bilinçli bir birey haline getirmede, gelişim dönemlerini sağlıklı geçirebilmede, olası krizlerde onlara çözüm yolu üretmede yol göstericidir. Ama özellikle çocuğun ilk eğitim yuvasının aile olması nedeniyle çocuğun ebeveynlerini ve aileden sonra eğitimleri için önemli bir etken olan öğretmenlerini de bu işin içine dahil etmek gerekmektedir.

Çocuk edebiyatında sadece çocuklar için eser veren Fatih Erdoğan, eserlerinde çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alan, onların merak duygularını tatmin edici olaylara yer vermiştir.

Erdoğan, çocuğun gelişiminin sağlıklı olabilmesi için eserlerinde çocuğa bir yol haritası sunmuş ve onun gelişimine katkıda bulunacak eğitsel iletileri ortaya koymuştur. Bunun yanı sıra eserlerinde, ailelerin çocuklarına bakış açısı gösterilmiş, öğretmenlerin çocuklara tutumları onlarda hangi yönden ilerlemesine katkı sağlayacağını altı çizilmiştir. Erdoğan, çocuğu bir bütün olarak düşündüğünden onun sosyal yönden gelişmesine katkı sağlayan, çevresinde olup bitenlere karşı duyarlı tipler ve bu tiplerin ortaya koyduğu yaşamlar üzerinden eğitsel iletilerini de sunmuştur.

Araştırmaya dahil ettiğimiz eserler belirli yaş aralığını hedefleyen eserlerinden 11 adet eserini incelenmesi sonucunda Fatih Erdoğan'ın eserlerinde eğitsel iletilerle ilgili olarak ulaştığımız sonuçlar şunlardır:

1. Fatih Erdoğan'ın eserlerinde çocuk kavramı çok önemlidir. O, eserlerinde çocukları hiçbir şekilde mücadeleden vazgeçmeyen ve çalışmayı kendisine haslet edinen tipler şeklinde bizlere sunmuştur. Çocuk tipi, onun eserlerinde durağan, emirleri yerine getiren, düşünmekten aciz biri olarak değil; tam tersine soru soran, merak duygusu had safhada, araştırmayı seven biri olarak verilmiştir.
2. Fatih Erdoğan'ın eserlerinde çocuk kavramının yanı sıra aile de çok önemli bir yer tutmaktadır. Erdoğan eğitsel iletileri daha çok ebeveynler üzerinden vermektedir. Erdoğan, eserlerinde aileyi, çocuğun sağlıklı bir kimlik gelişimi kazanmaya yardım eden bir mefhum olarak bizlere sunmuştur. Aile, onu yargılayan, yadırgayan şeklinde değil, sıkıntılarını paylaşan, yaşadığı krizlere çözüm yolları öneren bir kurumdur. Anne ve baba, gerektiğinde çocuğu için arkadaş olmakta, çocuğuna kendisini açarak ona karşı şeffaf davranmakta ve çocuğun var olan sorunlarını büyümeden halletmektedirler.
3. Erdoğan, eserlerinde öğretmenler üzerinden de eğitsel iletiler sunmaktadır. Erdoğan'ın eserlerinde öğretmen tipi, yer yer ezberci sistemin açmazını ve cezanın öğrenciler üzerinde doğuracağı olumsuzlukları gösterdiği gibi çocukların ruhsal ve zihnen öğretmenlere duyduğu ihtiyacı gözler önüne sermiştir. Onun eserlerinde öğretmen tipi, çocukların ihtiyaçlarını bilen, onların eğitim almaları, daha sağlıklı öğretimin gelişmesi için çözüm yolları üreten, gerektiğinde hata yaptığında özür dileyen bir tip olarak verilmiştir.
4. Erdoğan, eserlerinde çevre faktörünü de gözler önüne serip sosyal bir kişilik olan insanoğlunun çevresinden soyutlanarak bir yere varamayacağını verdiği iletilerle

anlatmıştır. Erdoğan, çevremizde olup bitenlere karşı duyarlı olmamız gerektiği gerçeği üzerinde durmuştur. Küresel iklim değişikliğinden, orman tahribatına, çevremizde yer alan kimsesiz çocukların yuvalarındaki yaşam kesitlerine, yaşlı ve kimsesiz yaşayan bireylere yardım etmeye varıncaya kadar çevremizde olup bitenlerden haberdar eden birçok kesiti eserlerinde bizlerle paylaşmıştır. Bu iletiler çocuğun sosyal gelişimine katkı sağlayıp onun toplumu için daha duyarlı bir hal almasına olanak tanımıştır.

5. Erdoğan, eserlerinde çocukların arkadaşlık duygusunu da yücelten ve arkadaşlığın içini dolduran eğitsel iletiler ortaya koymuştur. Yazar, arkadaşlık kavramını eserlerinde, canını bile tehlikeye atan bir arkadaşlık anlayışı ortaya koymuştur. Erdoğan'ın eserlerinde arkadaşlık kavramı, hep birlikte hareket etme, sorunların üstesinden gelme ve mücadeleden asla vazgeçme alt başlıklarını içinde toplanabilir.
6. Erdoğan, eserlerinde konularını oluştururken çocuğun fantastik öğelere karşı duyduğu derin isteği doyurmuş, bunu yaparken de gerçek hayattan onu asla tecrid etmemiştir. Erdoğan, konularını çocukların gerçek hayatta karşılaşılabileceği konulardan seçmesi, iletilerini bu noktada vermesi onların hayatta benzer problemleri çözme adına kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olmuştur.
7. Yazarın, eğitim ortamlarıyla ilgili iletileri bizlere sunarken bazı noktaları eleştirdiği görülmektedir. Çocukların ezberci bir eğitim modeliyle yetiştirilmesine karşı çıkan ve ev ödevlerinin çokluğunun öğrencide olumsuz davranışlara yol açabileceğinden bahsetmiştir. Okul müdürü, otoriter tutumunu korumak adına, kurallara sıkı sıkıya bağlı ve öğrencilere göz açtırmayan bir tip olarak karşımıza çıkmaktadır. Anne tutumları da aşırı koruyucu, çocukların hareket alanını kısıtlayıcı olarak verilmiştir.

Erdoğan, eserlerinde sadece çocuğu işlediğinden çocuğun gelişimsel özelliklerini hesaba katarak konularını oluşturmaktadır. Çağdaş Çocuk edebiyatının en önemli mihenk taşlarından biri olan Erdoğan'ın eserlerinde eğitim teması açısından çocukların ruhsal, zihinsel yönden negatif etkiye sahip hiçbir konu ve iletiye eserlerinde rastlanılmamıştır.

4.2. Öneriler

Çocuk edebiyatının son otuz yılına damgasını vurmuş bir yazar olan Fatih Erdoğan, sadece çocuklar üzerine eserler vermiştir ve vermeye devam etmektedir. Fatih Erdoğan'ın araştırmama konu olmuş eserlerin dışında da birçok eseri mevcuttur. Bu bağlamda düşünüldüğünde Fatih Erdoğan ve ortaya koyduğu eserler için şu önerilerde bulunulabilir.

1. Fatih Erdoğan'ın araştırmaya konu olmamış diğer eserleri de çocuklar için eğitsel iletiler sunmakta ve onların gelişimi açısından son derece katkı sağlayan çalışmalar olarak karşımızda durmaktadır. Okulöncesi öğretim öğrencilerinin kas koordinasyonunu sağlamaya yönelik ortaya koyduğu eserler ile ilköğretim birinci ve ikinci sınıfta okumaya yeni başlayan, okumasını geliştirmek isteyen öğrenciler için kaleme almış olduğu eserler, sınıf öğretmenleri tarafından çocuklara tavsiye edilmelidir.
2. Erdoğan'ın Çoklu Zeka Kuramı'ndan hareketle kaleme almış olduğu "Öykülerle Çoklu Zeka Geliştirme Etkinlikleri", yine bu alanda çalışma yapan eğitimciler için çocukların zeka alanlarını tespitinde onlara yardımcı olabilir.
3. Bu araştırmayla, çocuk edebiyatının özünde asıl bir görev gibi duran eğitselliğin ve çocuk kitabı yazarlarının dikkat etmesi gereken hususların neler olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Fatih Erdoğan, hâlâ üreten bir yazar olması hasabıyla ileride vereceği eserlerin de eğitsel iletileri tespit edilmelidir. Çocuk edebiyatında daha nitelikli eserler vermek isteyen yazarlara, tespit edilen bu iletiler yol gösterici olabilir.
4. Bu çalışma, öğrenciler için nitelikli Çocuk edebiyatı ürünleri sağlamaya çalışan öğretmen ve velilere yol göstericidir. "Prensi Olmayan Masal Kitabı" 6. Sınıf Türkçe ders kitabında, okuma kültürünün içinde yer almış olan bir öyküdür. Bunun yanı sıra daha birçok eseri, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kaynak kitap olarak okutulmalıdır.
5. İlköğretim okullarında çocukların okuma zevkinin gelişmesi için yazarın büyük bir ustalıkla kaleme almış olduğu 'sihirli' serideki tüm kitapları, sınıf öğretmenleri tarafından temin edilip Türkçe dersinde okunması sağlanmalıdır.

6. Fatih Erdoğan'ın eserlerinde inşa etti sağlıklı bir aile içi iletişim vardır. Anne-babalar, çocuklarıyla daha sağlıklı bir iletişim kurmak için Erdoğan'ın kitaplarında yer alan anne-baba tutumlarını dikkatle incelemeli ve çocuklarına kitapta yer alan tutumlara göre davranmalıdırlar.

Kaynakça

- Alaylıoğlu, Ruşen; A. Ferhan Oğuzkan. *Ansiklopedik Eğitim Sözlüđü*, İnkılap ve Aka Kitabevleri, İstanbul 1976.
- Bezirci, Asım; Nalan Göker. *Türk Dili ve Edebiyatı*, Gendaş Yayınları, İstanbul 1993.
- Canan, İbrahim. *Çocuk Edebiyatı Nasıl Olmalıdır?*, Mustafa Ruhi Şirin(Ed.) Çocuk Edebiyatı Yıllığı, Gökyüzü Yayınları, s.72 İstanbul 1987.
- Ciravoğlu, Öner. *Çocuk Edebiyatı*, Esin Yayınevi, İstanbul 1997.
- Çıkla, Selçuk. *Tanzimattan Günümüze Çocuk Edebiyatı ve Bazı Öneriler*, Hece Dergisi (Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı).104-105, Ağustos- Eylül s. 89-100. 2005.
- Enginün, İnci. *Çocuk Edebiyatına Toplu Bir Bakış*, Mustafa Ruhi Şirin(Ed.) Çocuk Edebiyatı Yıllığı, Gökyüzü Yayınları, s.37-46. İstanbul 1987.
- Erdoğan, Fatih. 2006a *Korsan Kitap Çetesi*, Mavibulut Yayıncılık, İstanbul 2006.
- Erdoğan, Fatih. 2006b *Aşkım Çoban Yıldızı*, Mavibulut Yayıncılık, İstanbul 2006.
- Erdoğan, Fatih. 2007a *Ayşegül'e Ne Oldu?*, Mavibulut Yayıncılık, İstanbul 2007.
- Erdoğan, Fatih. 2007b *Sihirli Kaykay*, Mavibulut Yayıncılık, İstanbul 2007.
- Erdoğan, Fatih. 2007c *Sihirli Şemsiye*, Mavibulut Yayıncılık, İstanbul 2007.
- Erdoğan, Fatih. 2007d *Sihirli Küre*, Mavibulut Yayıncılık, İstanbul 2007.
- Erdoğan, Fatih. 2008a *Sihirli Şapka*, Mavibulut Yayıncılık, İstanbul 2008.
- Erdoğan, Fatih. 2008b *Sihirli Kitap*, Mavibulut Yayıncılık, İstanbul 2008
- Erdoğan, Fatih. 2009a *Sihirli Top*, Mavibulut Yayıncılık, İstanbul 2009
- Erdoğan, Fatih. 2009b *Sihirli Kalem*, Mavibulut Yayıncılık, İstanbul 2009.
- Erdoğan, Fatih. 2010 *Prensi Olmayan Masal Kitabı*, Mavibulut Yayıncılık, 2010.
- Çocuklar İçin Yazmak: Edebiyatın Destursuz Girilen Bağı*. Dünya Kitap Dergisi, s. 117

İstanbul 2001.

Çocuklara Kitap Seçme Reçetesi. Radikal Kitap Dergisi, sayı 19; s.12, İstanbul 2001.

Yar Bana Bir Eğlence. “Dünyadan Büyüktür Çocuk, Çocuk ve Çocukluk Deneme Kitabı”

Mustafa Ruhi Şirin(Ed.) Çocuk Vakfı Yayınları, s. 157 İstanbul 2011.

Güleç, Havise Çakmak; Hulusi Geçgel. *Çocuk Edebiyatı*, Kök Yayıncılık, Ankara 2005 .

Kavcar, Cahit. *Edebiyat ve Eğitim* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara 1982.

Kıbrıs, İbrahim. *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Anı Yayınları, Ankara 2001.

Uygulamalı Çocuk Edebiyatı, Eylül Yayınları, Ankara 2000.

Kudret, Cevdet. *Örneklerle Edebiyat Bilgileri-2*, İnkılâp Yayıncılık, İstanbul 2003 .

Meriç, Cemil. *Çocuk Edebiyatı*, Mustafa Ruhi Şirin(Ed.) Çocuk Edebiyatı Yıllığı

Gökyüzü Yayınları, s. 3-13. İstanbul 1987.

Nas, Recep. *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa 2002.

Oğuzkan, A. Ferhan. *Çocuk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara: 2001

Sağlık, Şaban. *Çocuk Romanları*. Hece Dergisi (Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı).104-105, Ağustos-Eylül: s. 237

Şirin, Mustafa Ruhi. *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış*, Mustafa Ruhi Şirin(Ed.)

Çocuk Edebiyatı Yıllığı, Gökyüzü Yayınları, s. 47-55. İstanbul 1987.

Çocuk Edebiyatı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul 1994.

Tdk. *Türkçe Sözlük*. Tdk Yayınları, Ankara 2005.

Tosun, Necip. *Çocuk Hikâyeleri*, Hece Dergisi (Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı).104-105,

Ağustos- Eylül: s. 233 2005.

Yalçın A. ve G. Aytaş. *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003 .

Yavuzer, Haluk. *Ana-Baba ve Çocuk*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2007.

Yener, Mavisel. *Cumhuriyet Kitap Eki*, 2011.

www.fatih Erdogan.com

<http://www.okulweb.meb.gov.tr/40/05/964130/rehberlik>

EK-1. Fatih Erdoğan ile Röportaj

Fatih Erdoğan ile 19.07.2011 yılında Çocuk edebiyatı üzerine tespitlerinden yola çıkarak yönelttiğim sorulara verdiği cevap aşağıdadır.

Röportaj

- 1. Sizin için çocukların ayrı bir önemi var. Nitekim Boğaziçi Üniversitesi Makine Mühendisliği bölümünü bitirmenize rağmen çocuklar üzerine yazılar kaleme aldınız, akademik çalışmalarınızı yine çocuklar üzerine yaptınız. Sizi çocuklar için yazmaya iten sebepler nelerdir?**

Çocukların benim için ayrı bir önemi yok. Çocukları genel olarak seven, (iki çocuk babası) herhangi bir insanım ben de. Onlarla konuşmayı, büyümelerini izlemeyi seviyorum. Bende ayrı bir önemi olan şey çocuklar değil, çocuk kitapları. Yazdığım yazılar da çocuklar üzerine değil, çocuk kitapları üstüne. Neden? İşte bu sorunun cevabı biraz zor yerlerde... 50'li yılların ikinci yarısında başlayan bir çocukluk. Bugünkü çocukların sahip olduğu hiçbir şey yok (televizyon, bilgisayar, internet...) Kitaplar var, az sayıda... Bir de alabildiğine doğa var, çayır çimen, kırlık bayırlık... Ve içine kapanık ve iç dünyası, hayal gücü zengin bir yalnız çocuk... Herhalde bu tarlanın mahsulü oldu çocuklar için yazmak.

- 2. Çocuklar için yazmak sanırım biraz daha titizlik gerektiren bir konu. Çocukları eğlendirirken eğitmek ve asıl önemli olan onların edebi zevklerinin gelişmesine katkıda bulunmaktır. Siz eserlerinizi oluştururken nelere dikkat edersiniz?**

Kitap okuma alışkanlığının gelişmiş olması ülkenin gelişmişliğiyle doğru orantılı bir parametre. Tabii, burada kastettiğim şey yaşam kalitesinin gelişmişliği. İnsanın insana saygısının, hukukun, birey haklarının, kadın haklarının, çocuk haklarının, farklı olanı benimseyebilme kapasitesinin niteliği. Bütün bunlar için de insanlarımızın kitap okuru olması önemli. Yarının yetişkinlerinin okur olmasının yolu da çocukluklarında iyi kitaplar okumalarından geçiyor. Yani edebi zevklerinin gelişmesinden... Ben bunun

için kitaplarımın öncelikle zevkli bir okuma serüveni yaşatmasını hedefliyorum. Eğer yazdığınız kendini okutmuyorsa isterseniz hayatın sırrını verin, bir işe yaramaz.

3. Bunların ışığında çocuk edebiyatını tanımlarsanız nasıl bir tanım ortaya çıkar?

Çocukların kendilerini, çevrelerini, başkalarını, hayallerini, umutlarını anlamlandırmalarına yardımcı olacak güzel sözlerin tümü; ister öykü olsun, ister roman, çizgi film, tiyatro...

4. Peki günümüzde verdiğiniz tanıma uygun olarak çocuk edebiyatı üzerine eser veren yazarların bunları dikkate alarak eserler verdiklerini söyleyebilir miyiz?

Başarılı yazarlarımız da var, başarmak için çaba harcamaya devam edenlerimiz de. Genel bir hassasiyetin geliştiğini söyleyebiliriz. Yani artık “Ne var ki, ben de yazarım” sözünü daha az duyuyoruz. Yayın hayatımızın gelişmesine paralel olarak nitelikli yazarlarımızın sayısı artma eğiliminde.

5. Yazılarınızda, bazı yazarların kolay yoldan tanınmak için yine kolay gördüğü çocuk edebiyatı alanında eserler vermelerini eleştirdiğinizi biliyoruz. Sizce okuyucu nitelikli esere sahip çıkarak bunları cezalandıramaz mı?

Sonuçta olacak olan budur zaten. Anne baba ve öğretmenin çocuk kitabı kültürü zenginleştikçe iyi kötü ayrımını yapması kolaylaşacak. İyi örnekler de çok, ama kötü örnekler de sürüyor. Önerdikleri kitapları okuyup kafa yoran öğretmenlerimiz olduğu gibi, sadece ucuz diye değersiz bir kitabı tüm sınıfa okutmaya kalkan öğretmenlerimiz de var. Ama genellersek, iyi yayımcıların en iyi yol arkadaşları yine de öğretmenlerimiz...

6. Çoklu Zeka Kuramından yola çıkarak “Öykülerle Çoklu Zeka Geliştirme Etkinlikleri” adı altında sanırım çocuk edebiyatında ilk olma özelliği taşıyan

bir seri yayımladınız. Diğer eserlerinizi oluştururken yararlandığınız eğitim yaklaşımları nelerdir?

İlle de ilk demek doğru olmayabilir. Bu türden çalışma kitapları bazı özel okulların girişimiyle çıkmıştı. Bizimki öyküler üzerine bir çalışma olduğu için ilk sayılabilir. Çoklu Zekâ Kuramı'nın eğitim programlarımıza geç de olsa girmesi çok önemli. Düşünün, nice yetenekli ve diyelim sözel zekâsı gelişmiş çocuk sırf cebire akli ermiyor diye başarısız kabul edilip duruyordu bu ülkede. En azından zekâ türleri hakkındaki bir bilincin oluşması bu tür haksızlıkları önleyebilir. Yazar olarak kitaplarımı yazarken bu kuram ne kadar işime yarıyordu, bilemem. Ama yazarlığında ve yazma hedeflerim arasında eğitim kavramının baş sırada yer almadığını söyleyeyim. Ben zevkli bir okuma serüveni oluşturmak istiyorum, eğitmeye kalkarsam bunu başaramam.

7. Çocuğu gerçekten çok iyi tanıyan ve bunu eserlerinde çok iyi yansıtan bir yazar olarak nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri için bu alan üzerine çalışmalar yapan yazarlara tavsiyeleriniz neler olabilir?

Çocuklar için yazmak isteyen yazarları kastediyorsanız onlara bir tavsiyem olamaz. Yazarlığın tavsiyesi filan olmaz çünkü. Yazar ya da yazmaz. Yazabilir ya da yazamaz. Ama tabii yazılanları okumaları gerekir; bunu söylemeye bile gerek yok.

8. “Her çocuğa iyi kitap” sloganıyla yayıneviniz yoluna devam ediyor. Kitap okumayı özendirmek için çeşitli okullarda öğrencilerle buluşuyorsunuz. Sizce kitap okumayı seven bir nesil yetişiyor diyebilir miyiz?

“Her çocuğa” ile yaygınlık hedefimizi, “iyi kitap” ile de nitelik hedefimizi adlandırdık ve 32. yılımıza girdik. Her yıl okulların açık olduğu aylarda ilköğretim okullarında çocuklarla buluşuyorum. Kitaplar hakkında konuşuyoruz ve bunu gülüp eğlenerek yapıyoruz. 25 yıldır bunu yapıyorum ve daha henüz tek bir okulda bile ağızımdan “kitap okuyun çocuklar” benzeri bir söz çıkmamıştır. Çünkü onların kitap okumalarının yolu onlara verilen öğütlerden (ki hiçbir işe yaramaz) geçmiyor, onlara okuması zevkli kitaplar yazmaktan geçiyor. Kitap okumayı seven bir nesil yetişiyor demek iddialı olur belki ama iyi kitapları yazıldıkça ve yayımlandıkça okur sayısı da artıyor.

9. Ben sizin eserlerinizde özellikle yaş aralığı ikinci kademeye hitap eden eserleriniz üzerine eğitim temalarını saptamaya çalışıyorum. Özellikle sihirli seride yer alan eserlerinizdeki çocuk kavramı, bir yanda hayal dünyası son derece engin, sihirli güçlere sahip, diğer yanda başarmak için bu sihri kullanmayan mücadele eden bir tip olarak verilmiş. Çocuklar bu eserleri bitirdiklerinde onlara büyük bir mücadele gücü kazandıracaktır. Peki bu konuda siz ne söylemek istersiniz?

Evet, aynen bunu amaçlamıştım; yani kahramanlarım sihri kullanıyor ama sorunlarını sihirle değil, zekâsı ve kendi becerisiyle çözüyor. (Sihir kavramı insanlık tarihi kadar eski bir kavram. Masallarımızda da bolca yeri var. Hatta içinde sihrin olmadığı masal yok bile. Ancak nedense ülkemizde sihir kavramının Harry Potter veya öteki fantastik romanlarla başladığını sanmak gibi (çok) cahilce bir bakış var.) Çocukların “bu eserleri bitirdiklerinde ... büyük bir mücadele gücü kazanması” konusuna gelince. Hayır! Kitapların böyle bir gücü yoktur. Bu bir yanılsamadır. “Bir kitap okudum hayatım değişti” sözü de hoş bir roman girişidir yalnızca. Bir kitap bizi değiştirmez. Şu olur: Biz zaten değişiyoruzdur, kitaplar bu değişimi adlandırmamızı sağlar. Hepsi bu.

10. Eserlerinizde belirgin olarak anne-baba tutumlarının çocukların sağlıklı bir gelişim açısından önemli bir etkiye sahip olduklarını görmekteyiz. Eserlerinizi çocuklarıyla okuyan anne-babaların çocuklarıyla daha iyi bir iletişim tesis edebileceğinizi düşünüyor musunuz?

Evet, bir ölçüde olabilir. Çünkü sonuçta okur çocuğun kendi anne babasıyla bir ilişkisi var. Yani kendi yaşadığı gerçekliği var. Diyelim çocuğuyla hiç konuşmayan, onu anlamak için çaba göstermeyen bir baba modeli var ve benim kitabımdaki baba çocuğuyla oturmuş bir sorunu nasıl çözebileceklerinin muhakemesini birlikte yapıyorlar. İşte bu tür bir baba oğul/kız ilişkisi çocuğun kendi hayatındaki modele bir alternatif oluşturur ve çocuğu düşündürebilir. Eğer kitabı baba da okuyorsa bu çok daha etkili olur.

11. Sihirli seri başta olmak üzere araştırmama konu olan diğer romanlarınız da dahil hepsinde çocuğu sosyal çevreyle bütünleştirip, etrafında olup bitene duyarlı, inisiyatif alabilen, büyüklere saygı gösteren v.s bir tip olarak sunulmuş. Siz eserlerinizi elbette ki didaktik olarak ele almadınız ama tüm bunları beraber düşündüğümüzde siz yazılarınızda eğiticiliği nereye koyarsınız?

Her kitap bir şey öğretir. Hatta “öyle bir kitap yazacağım ki hiçbir şey öğretmeyecek” deseniz bile sizin iradenizin dışında olarak o kitap bir şey öğretir. Okurun kitaptaki tiplerden, karakterlerden, olaylardan, sorunların çözülme biçimlerinden vb bir şeyler öğrenmesi başkadır, “ben öyle bir kitap yazayım da çocuklar şunu şunu ve bunu öğrensin” demek başkadır. Didaktik olan ikincisidir. Bu tavrın kitabın tümünün yazılma amacını da kapsayabilir, kitabın olmadık bir yerinde kahramanın durup dururken kaşını kaldırıp eğitmeye karar vermesiyle de olabilir. Benim öğretmek gibi bir amacımın olmamasının çok belirgin bir nedeni var: Ben bilmiyorum ki öğreteyim!

12. Eserlerinizdeki öğretmen tipi yeri geldiğinde çözüm yolları üreten, yeri geldiğinde öğrencilerine çok ödev veren biri olarak verilmiştir. Yer yer de ezberci eğitim tipine atıfta bulunmaktadır. Sizce ideal öğretmen tipi nasıl olmalıdır?

Bu soruyu yazarlığımla çok ilgili bulmasam da söyleyeyim: benim için ideal öğretmen öğrenme sürecine çocuklarla birlikte her şeyi ilk kez öğreniyormuş gibi katılabilen kişidir. Yakov Akim’in “Yedi Renkli Okul” kitabında çizdiği öğretmen...

13. Yine eserlerinizle ilgili bir soru yöneltmek istiyorum. Eserinizde yer yer mizahi unsurlar bulunuyor. Sihirli seride masahımsı öğeler var. Diliniz çok yalın ve akıcı. Çocuk edebiyatı ürünlerinde üslup ve dil nasıl olmalıdır?

Dil yalın ve akıcı olmalı, tabii. Yoksa okunmazsınız. Ama üslup başka bir şey. Üslup yazarın o kitapta seçtiği veya denemeyi uygun bulduğu bir söyleyiş tarzıdır. Kimi birinci tekil şahıs kullanır, kimi üçüncü... Kimi öznenin kimliği hakkında hiçbir

ipucu vermez, kimi paragraf kullanmaz, kimi her sözcüğü aynı harfle başlatır vb... Bu üsluptur. Çocuk yazarı da dilediği üslubu kullanabilmeli.

14. Son olarak ‘çocuk ve eğitim’ üzerine düşüncelerinizi röportajda söylenenler ışığında özetleyecek olursak neler söyleyebiliriz?

Aslında edebiyat çocuğun da eğitimin de içinde değil dışında bir kavramdır. Sözle yapılır. Çocukla ya da yetişkinle bağlantılandırılması sonraki aşamadır. Yanılgı, edebiyat ürünlerinin eğitimde kullanımının yaygınlığından gelmektedir. Bursa’da ziraatçılara geleneksel yöntemleri bırakıp gelişmiş yöntemleri benimsetmekte güçlük çeken Tarım Bakanlığı’nın zamanında o sırada Bursa Cezaevi’nde yatmakta olan Nazım’dan yardım istemiş olmaları aklımdaki en iyi örnek. Nazım ziraatçılara edebi bir dille neden yeni tarım teknolojilerinin eski yöntemlerden daha verimli olduğunu şairane (yani edebi) bir dille anlatınca ikna olmuşlar. Yani edebiyat eğitim için yararlı bir “alet” ama hepsi bu. Aslında kendi başına bambaşka bir şey.

EK-2. Fatih Erdoğan'ın Fotoğrafları

